

طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری (کیوسکها، سرپناهها، ایستگاهها و ...)

تهیه و تنظیم:

معاونت آموزشی

پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری (کیوسک‌ها ؛ سرپناه‌ها ؛ ایستگاه‌ها و ...)

نویسنده:

سیدرضا حسینی لاهیجی

استاندارداری سیستان و بلوچستان
معاونت امور عمرانی
دفتر امور شهری و شوراهای

وزارت کشور
سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
پرونده مدیریت شهری و روستایی

سری منابع آموزشی شهرداری‌ها

سرشناسه: حسینی لاهیجی، سیدرضا، ۱۳۴۲ -

عنوان و نام پدیدآور: طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری (کیوسک‌ها، سرپناه‌ها، ایستگاه‌ها و ...) / مولف

سیدرضا حسینی لاهیجی، مجری پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی ... [و دیگران]

مشخصات نشر: تهران: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور: راه‌دان، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری: ۱۹۶ ص: مصور. فروست: سری منابع آموزشی شهرداری‌ها.

شابک: ۷۷۸-۶۰۰-۵۹۵۰-۸۰-۹ وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: مجری پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی، شهرداری کرمان، معاونت آموزشی

پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، معاونت امور عمرانی سیستان و

بلوچستان، دفتر امور شهری و روستایی

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۸۳ موضوع: زیباسازی شهری -- ایران

موضوع: فضاهای عمومی -- ایران موضوع: خدمات شهری -- ایران

موضوع: شهرسازی -- ایران -- طرح و برنامه‌ریزی

شناسه افزوده: جهاد دانشگاهی. پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری

شناسه افزوده: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور رده بندی کنگره: ۴۱۳۹۰ طح/ ۵۲/ ۹۰ NA

رده بندی دیویی: ۷۲۹/۰۹۵۵ شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۲۳۳۷۹

عنوان : طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری (کیوسک‌ها، سرپناه‌ها، ایستگاه‌ها و ...)

ناشر: راه دان، انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

تهیه و تنظیم: معاونت آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

مجری: معاونت آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی، دفتر امور شهری و شوراهای استانداری

سیستان و بلوچستان

مدیر پروژه: مهدی صفدری، حسین رجب صلاحی

ناظر پروژه: محمود ملاشاهی، جواد نیکنام، سعیدرضا سارانی

نویسنده: سیدرضا حسینی لاهیجی

ویراستار: نهمینه فتح‌اللهی

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰ ریال

تاریخ چاپ: بهار ۱۳۹۱

نظارت چاپ: عقیق ۴-۳۲۴۰۳-۸۸۹۳

شابک: ۷۷۸-۶۰۰-۵۹۵۰-۸۰-۹

پیشگفتار

گسترش شهرنشینی و مسائل و مشکلات خاص زندگی شهری، بیش از پیش ضرورت توجه همه جانبه به راهبردهای سودمند برای بهینه سازی زندگی ساکنان شهرها را لازم ساخته است. در میان عوامل تاثیرگذار در شهرها مانند محیط زیست شهری، حمل و نقل شهری، ایمنی شهری و برنامه ریزی شهری، یک عامل بسیار مهم که تاثیر فزاینده و تعیین کننده ای بر دیگر عوامل سازنده زندگی شهری دارد، مدیریت شهری است. هر فعالیت اجتماعی بدون وجود مدیریت سازمان یافته که اهداف و ابزارهای رسیدن به آنها را مشخص کند و فعالیتها را هماهنگ سازد - از هم می پاشد و به بی نظمی می گراید. شهرها نیز که پیچیده ترین و متنوع ترین جلوه های زندگی اجتماعی بشری را در خود دارند بدون وجود نظام مدیریت شهری که ضمن انجام برنامه ریزی های لازم برای رشد و توسعه آینده شهر به مقابله با مسائل و مشکلات کنونی آنها بپردازد بی سامان می گردند.

در نظریه های جدید مدیریت، به بالاترین سازمان از نظر کیفیت، سازمان متعالی می گویند. یک سازمان زمانی متعالی است که تمام اعضا به ماهیت ذاتی و درونی روابط خود اهمیت دهند، بدین معنا که هر فردی برای کارایی بیشتر از هیچ کوششی دریغ نرزد. بر خلاف یک رابطه متقابل خشک و رسمی که در آن طرفین به چگونگی تقسیم منافع علاقمندی نشان می دهند، اعضاء یک سازمان متعالی و برتر بیشتر مایل اند بدانند چگونه هر یک از آنان می توانند نفع بیشتری به سازمان ارائه دهند، افزون بر این، تمامی اعضا سازمان به این موضوع علاقمندند که چگونه می توانند برای افراد خارج از سازمان نیز مثر ثمر باشند.

نظام مدیریت شهری نیز می باید به جایگاه متعالی خود برای خدمات رسانی بهتر به منظور رضایتمندی هر چه بیشتر شهروندان کشور دست یابد. مهمترین راه برای رسیدن به این هدف برای نظام مدیریت شهری دست یابی به جریان دانش و اطلاعات بهتر در جهت اخذ تصمیم مناسب و کاهش خطاها در تصمیم گیری و اجرا می باشد. داشتن دانش و اطلاعات از عدم قطعیت در روند تصمیم گیری ها می کاهد. مهمترین ابزار دست یابی به اطلاعات در جهان امروز متون نوشتاری یا الکترونیک می باشد که اگر حاصل تلفیق علم و عمل باشند تاثیر گذاری آن به مراتب بر مخاطبین بیشتر خواهد بود. به منظور انتشار دست آوردهای جدید علمی و عملی در زمینه های مختلف مدیریت شهری پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور با همکاری دفتر امور شهری و شوراهای استانداری سیستان و بلوچستان اقدام به انتشار کتب آموزشی ای با عناوین زیر نموده است تا

گامی هر چند کوچک در ارتقاء سطح علمی شهرداری ها کشور برداشته شده باشد.

۱. شناخت؛ آمادگی و مقابله با حوادث طبیعی غیر مترقبه (سیل و زلزله) در شهرداری ها.

۲. آشنایی با مراجع قضاوتی در ایران.

۳. تکنولوژی آموزش؛ ابزار و رویکردهای کلاسیک و مدرن.

۴. طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری (کیوسک ها؛ سرپناه ها؛ ایستگاهها و ...).

کتاب حاضر با عنوان طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری (کیوسک ها؛ سرپناه ها؛

ایستگاهها و ...) در چهار فصل تهیه شده است عناوین این فصول عبارتند از: فصل اول:

کلیات و مطالعات عمومی، فصل دوم: کیوسک های شهری، فصل سوم: ایستگاه شهری و

فصل چهارم: بررسی موردی.

در پایان از همکاری صمیمانه آقایان مهدی صفدری معاون امور عمرانی استانداری سیستان

و بلوچستان، حسین رجب صلاحی معاون آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

سازمان شهرداری ها و دهیاری کشور، محمود ملاشاهی مدیرکل دفتر امور شهری و شوراهای

استانداری سیستان و بلوچستان، شهرداری کرمان و پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد

دانشگاهی که در تهیه، تدوین و نشر این کتاب تلاش فراوانی نمودند نهایت تقدیر و تشکر به

عمل می آید.

علی محمد آزاد

استاندار سیستان و بلوچستان

محمد رضا بمانیان

رئیس پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

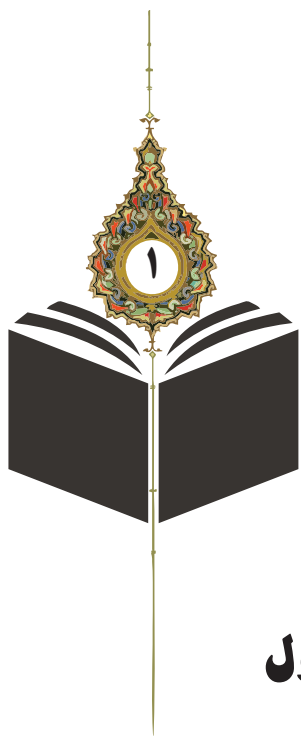
سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

فهرست مطلب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۶
فصل اول: کلیات و مطالعات عمومی	۱
اهداف	۲
مقدمه	۳
خلاصه	۱۳
آزمون	۱۳
فصل دوم: کیوسک‌های شهری	۱۳
اهداف	۱۷
۱-۲. انواع کیوسک	۱۸
۲-۲. تاثیر حجمی کیوسک	۱۹
۳-۲. ضوابط نحوه انتخاب و بهره برداری از کیوسکهای شهری	۲۳
خلاصه	۳۷
آزمون	۳۷
فصل سوم: ایستگاه شهری	۳۵
اهداف	۴۰
۱-۳. ایستگاه اتوبوس	۴۱
۲-۳. ابعاد و اندازه های انسانی برای طراحی ایستگاه اتوبوس	۴۲
۳-۳. تعیین حداقل نیازمندیها و تجهیزات موردنیاز در ایستگاه اتوبوس:	۴۴
۴-۳. تجهیزات ایستگاه اتوبوس:	۴۶
۵-۳. کلیات زیبایی شناسی	۴۸
۶-۳. تناسب های ایستگاه اتوبوس	۵۲
۱-۶-۳. فرم	۵۴
۲-۶-۳. رنگ	۵۷

۵۷.....	۳-۶-۳. ترکیب
۵۸.....	۳-۶-۴. بافت
۶۱.....	۳-۶-۵. مسائل زیست محیطی
۶۶.....	۳-۷. اصول اساسی و پایه در طراحی ایستگاه اتوبوس
۷۴.....	۳-۸. تعاریف و مفاهیم
۷۷.....	۳-۹. مکان‌یابی ایستگاه تاکسی
۷۸.....	۳-۱۰. کارایی ایستگاه تاکسی
۷۹.....	۳-۱۰-۱. سرپناه
۸۰.....	۳-۱۰-۲. علایم ایستگاه تاکسی
۸۲.....	۳-۱۰-۳. طرح تابلوهای اطلاع‌رسانی در شهر بوستون
۸۳.....	۳-۱۰-۴. طرح تابلوی ایستگاه تاکسی در شهر لندن
۸۵.....	خلاصه
۸۶.....	آزمون
۸۱.....	فصل چهارم: بررسی موردی
۸۹.....	اهداف
۹۳.....	۴-۲. مطالعه عوامل اصلی موثر در سیمای محیط و خوانایی آن درمقیاس میانی
۹۶.....	۴-۲-۲. سازگاری شکل کیوسک با گونه عمومی فعالیت‌ها و عملکردهای فضای شهری
۱۱۰.....	۴-۳. ویژگی خوانایی کالبدی فضای شهری و نقش کیوسک در هماهنگی با آن
۱۶۱.....	۴-۱۰. مطالعه و بررسی نمونه‌های برتر جهانی در مقایسه با نمونه‌های موجود:
۱۶۸.....	۴-۱۱. عناصر کالبدی فضای شهری
۱۸۳.....	۳-۱-۵-۲- عناصر غیر کالبدی فضای شهری:
۱۹۰.....	۴-۱-۵-۲ - بررسی تاثیر متقابل کیوسک و عناصر غیر کالبدی فضا:
۱۹۶.....	خلاصه
۱۹۶.....	خودآزمایی:
۱۹۹.....	فهرست منابع و مراجع

فصل اول

کلیات و مطالعات عمومی

اهداف

هدف از مطالعه این فصل، آشنایی با مطالب زیر است:

۱- تعاریف اولیه و اصول مهم نگاه به موضوع پژوهش

۲- تاریخچه

مقدمه

ساختار برنامه ای که می تواند شهر را از هر دو بعد منظر شهری و حرکت در شهر، ساماندهی نماید به دو بخش اصلی تقسیم بندی می شود:

۱- طراحی محیطی و نمای شهری (سیما و منظر شهر):

شامل فضا سازی، محوطه سازی، کف سازی، پیاده راه سازی، مرمت، نما سازی، پاکسازی
جدارهای شهری،

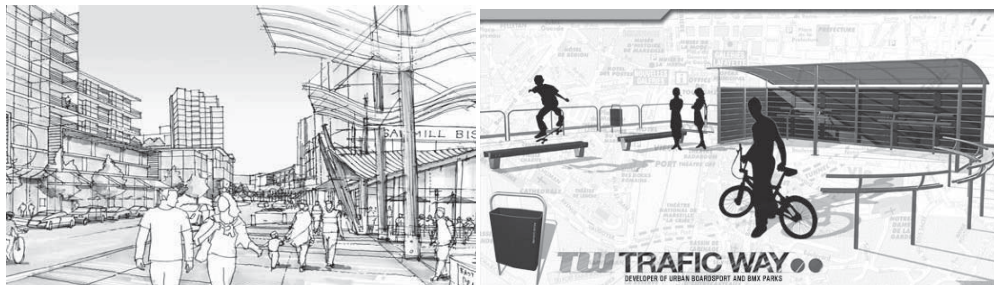
برنامه ریزی برای احیای بافت های با ارزش تاریخی، فرهنگی، معماری و کاربری های
شهری، آرام سازی و ایجاد گشایش و آسایش روانی در محیط.

۲- مبلمان و تجهیزات شهری (تسهیلات رفاهی-کاربردی):

شامل کلیه ملزومات و اثاثیه شهری که در محیط شهر قرار می گیرند و بیش از یکصد عنوان
را تشکیل می دهد؛

از نرده و میله های راه بند و روشنایی و نورپردازی گرفته تا ایستگاههای اتوبوس،
سرویس های بهداشتی، تابلوها، بیلборدهای تبلیغاتی، پرچم، سطل زباله، پل های عابر پیاده

و ...

شعار زیبای "شهر ما خانه ما" هنگامی عینیت می‌یابد که شهروند تاثیرات آن را در محیط مشاهده نماید و یا به عبارت دیگر روابطی آشکار در عملکرد سازمان ها و مدیران شهری با زندگی شهروندان نمود پیدا کند.

این امر با بهبود وضعیت کیفی و کمی پروژه‌های انجام شده در سطح شهر و نیز جلب مشارکت مردم در زمینه حفظ، نگهداری و مراقبت از اموال عمومی شهری صورت می‌پذیرد. کیوسک و انواع اتاقک و ایستگاه شهری از متداول ترین انواع سرپناه به شمار می رود. مهمترین امتیاز کیوسک نسبت به سایر مراکز تجاری، در دسترس و قابل حمل و نقل بودن آن است و به وسیله آن می توان نیازهای دائم و موقت شهروندان را در نقاط مختلف شهر تأمین نمود.

با توجه به تعدد و تنوع عوامل موثر در شکل گیری، توزیع واستقرار کیوسک و ایستگاه در سطح شهر و همچنین تنوع روش‌ها و ایده های طراحی، به نظر می رسد سامان دهی وضعیت موجود به عنوان بخش مهمی از مبلمان شهری مستقر در فضاهای شهری- به گونه ای که با وجود تنوع و سازگاری های لازم با شرایط و نیازها و علایق مختلف بتواند به حل معضلات کنونی منجر گردد- تنها از طریق مطالعه جامع مشکلات، محدودیت‌ها و امکانات در مقیاس‌های مختلف به منظور دست یابی به شاخص‌ها، ضوابط و معیارهای کنترلی امکان‌پذیر خواهد بود.

در اثر حاضر تلاش بر این بوده که با بررسی علمی، پاسخ‌های منطقی و مناسبی برای هر موضوع ارائه گردد.

پاسخهایی که خواننده، می‌تواند نتیجه آن‌ها را بصورت طرح‌های متنوع از روند زیر مشاهده نماید:

- بررسی نارسایی ها و مشکلات مبلمان شهری و ساماندهی آن با توجه به فضاهای شهر و محیط زیست شهری.
- شناسایی ضوابط و الگوهای کاربردی.
- معرفی چند طرح مختلف که بر اساس مطالعات محیطی و کاربردی شکل گرفته اند.
- آشنایی با انواع تجهیزات کاربردی که به عنوان زیر مجموعه مبلمان خیابانی شناخته می شود و دارای نصب موقت هستند.

اکنون به معیارها و ضوابطی نیاز است که علاوه بر ایجاد زمینه تنوع و تکثر انواع سرپناه مانند ایستگاه و کیوسک در سطح شهر، با شرایط مختلف کالبدی-فضایی در مقیاس های مختلف و با هدف سازگاری با نیازهای متنوع بصری ادراکی، کاربردی، فضایی هماهنگ گردد. از این رو، مطالعات حاضر سعی دارد با هدف شناسایی و دسته بندی شرایط مختلف مذکور و تعیین عوامل متنوع موثر در شکل گیری، توزیع و استقرار کیوسک در حوزه ها و گونه های مختلف، تمامی شرایط ممکن را بررسی نموده و شاخص ها و معیارهای طراحی را جهت هدایت طراحان ارائه نماید. موارد زیر از اهم موضوعات مورد نظر است:

- ارتباط کیوسک با عملکرد فضاهای عمومی

- ارتباط کیوسک با شبکه های دسترسی
- ارتباط کیوسک با تیپ عمومی فعالیتها در فضاهای شهری
- پتانسیل اقتصادی محل
- فاصله با کیوسک دیگر
- قدرت خرید، معیشت و فرهنگ ساکنین
- نزدیکی به مکان های تجاری با اهمیت و متراکم
- وضعیت ترافیکی و رفت و آمد
- هماهنگی با محیط کالبدی و عملکرد فضای شهری
- وندالیسم، طراحی، نصب و نگهداری

مروری بر پیشینه تاریخی موضوع

در یک قرن اخیر با رشد روز افزون شهرنشینی و با توجه به پیامدهایی که صنعت و نوگرایی در زندگی شهری به همراه داشته است، شاهد از بین رفتن بسیاری از فضاهای ارزشمند شهری و شکل گیری شتاب زده و نسنجیده فضاهای عمومی کنونی در شهرها و در پی آن حضور پدیده حومه نشینی بوده ایم.

در این دوره، نسبت به سایر مقاطع تاریخی، توجه و سرمایه گذاری کمتری برای اعتلای کیفیت های محیطی در فضای باز شهرها صورت گرفت. کمبود و فقدان مکان های ارزشمند طراحی شده و معماری ساخت در فضاهای شهری، نیازمند توجه به این مهم است و لزوم برنامه ریزی و طراحی به منظور بهبود معیارهای کیفی زندگی در عرصه شهری را مطرح می سازد.

فضاهای شهری امروزی فقط به مسیر عبور و مرور تبدیل شده اند و کمتر در ابعاد اجتماعی به نیازهای انسان پاسخگو هستند. در این میان فضاهایی که باید مکان آسایش عمومی باشند و باعث ارضای خاطر انسان شوند، حذف شده اند.

بدون شک با توجه به نقش مهمی که فضاهای عمومی و شهری در جامعه انسانی بازی می کنند و با توجه به کارکرد مطلوبی که فضاهای مذکور در تامین سلامت همگانی و رفاه اجتماعی و پیشبرد اهداف فرهنگی و آموزشی دارند، تجدید و احیای فضاهای ارزشمند شهری و خلق فضای مطلوب، پاسخگو به نیازهای شهروندی و همسایگی بوده و لزوم خلق مکانی را مطرح می سازد که در آن، افراد در تعامل با یکدیگر و جامعه قرار گیرند تا به تثبیت جایگاه اجتماعی خود بپردازند.

جایی که فرهنگ ها نمود می یابند و افراد علاوه بر برخورداری از خلوت مطلوب، احساس قوی از حس و تجربه اجتماعی به دست می آورند.

به یاد ماندنی بودن، سر زندگی و منحصر به فرد بودن همگی موضوعاتی هستند که در منظر شهری موثر بوده و در نهایت فرد با این حس از محیط، به آن احساس تعلق پیدا می کند.

در حال حاضر رانندگی به سرگرمی اصلی مردم تبدیل شده است و پیاده روی یک هنر فراموش شده است در حالی که در گذشته ای نه چندان دور، پیاده روی یک اصل بود که بر مبنای آن، معماران و طراحان اصیل به ساخت و ساز محیطها و فضاهای دسترسی شهری در فضای باز شهری می پرداختند.

خیابان، میدان، کوچه، پارک و به طور کلی خود شهر، نخستین خاستگاههای انواع مبلمان به شمار می روند.

طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری

تأثیرات مستقیم و مشخص هر شهری بر مجموعه عناصر و فضاهایش بر کسی پوشیده نیست.

شهر بر خیابان و میدان - دو عنصر اصلی فضاهای شهری - و آن‌ها نیز بر مبلمان و تجهیزات شهری اثر می‌گذارند.

با نگاهی گذرا به تاریخچه مبلمان شهری می توان گفت که از اوایل قرن هجدهم میلادی در اروپا، یعنی از زمانی که روشنایی کوچه ها و خیابان ها به وسیله چراغ های شمع می تامین می شده و نگهبانان محله ها مسئول روشن کردن آن ها و حفاظت از فضای محل و مجموعه شهری بوده اند، موضوع تأسیسات و تجهیزات عمومی در محیط بیرون از خانه ها مطرح شده است.

به دنبال پیشرفت های معماری و شهرسازی، و تخصصی شدن موضوع اثاثیه و تجهیزات محیطی، همگام با توسعه صنعت، فضای شهری نیز در جهت رفاه و آسایش بیشتر مردم، مورد توجه قرار گرفت. روند پیشرفت این موضوع، با تغییرات و بالا رفتن دانش آکادمیک و زیبایی شناختی در زمان های مختلف رشد و شکوفایی یافت بطوری که امروزه "مبلمان شهری" به صورت یک فعالیت علمی و ضروری برای برآورده نمودن نیاز شهروندان و زیباتر شدن چهره شهرها با ترکیب هزاران پیکره کاربردی و هنری مورد استفاده قرار می گیرد.

شروع تحولات در روند شهرنشینی و شهرسازی ایران را شاید بتوان از دوره مشروطیت دانست. البته پیش از آن نیز در زمان قاجار و یا حتی صفویه شاهد تاثیرپذیری و الگوبرداری هستیم، که می‌توان به عنوان نمونه از ساخت حصار هشت گوش تهران به تقلید از حصار پاریس و یا خیابان کشی ها در تهران زمان قاجار یاد کرد.

در معماری شهری قدیم ایران، میدان مرکزی به عنوان کانون محله ها به شمار می آمد، اما فعالیتهای اجتماعی در طول کوچه ها نیز ادامه می یافت. برای مثال، زنها از خانه های مجاور گرد هم جمع می شدند و روی سکوهای جلوی هشتی شان می نشستند. این در حالی بود که بخشی از کارهای روزمره خود مانند بافندگی و دوزندگی را نیز انجام می دادند. این سکوها جزو اولین نشیمن های شهری بشمار می آمد که بدلیل استفاده مکرر سالمندان به آن "پیرنشین" هم می گفتند.

پس از بازگشت ناصرالدین شاه قاجار از سفر فرنگ، تحولات بسیاری در تهران به وجود آمد که طی آن برج و باروی شهر تخریب شد و مساحت تهران در پی سرریز جمعیت داخل حصار شهر به حدود ۱۹ کیلومتر مربع رسید.

اما آغاز دگرگونی های اساسی و تاثیرپذیری از رشد سرمایه داری را می توان از اوایل حکومت پهلوی دانست چراکه در زمان حکومت قاجار، سرمایه داری نتوانست آنطور که می خواست بر اقتصاد و جامعه ایران حاکم شود. پس از افول نظام فئودالی در ایران، شرایط اقتصادی به شکل ایجاد کارخانه ها، بانک ها، راه آهن و راه های ارتباطی، خطوط تلگراف، ساختمان های اداری، وزارتخانه ها، هتل ها، سینماها، مدرسه ها، پادگان ها و در نهایت بر شهرها و تاسیسات شهری اثر گذاشت.

به دنبال این تغییرات، نصب انواع پیکره های مبلمان شهری بر اساس نیازهای روزمره شهر آغاز گردید. همراه با بنای ساختمان های جدید، طراحی و اجرای انواع نرده و حصار و

پیاده روسازی که بیشتر با سنگ گرانیت بود انجام شد. پس از برق کشی خیابان‌ها و ساختمان‌ها، چراغ‌های برقی خیابانی که نور آن‌ها توسط یک لامپ مهتابی تامین می‌شد در فضای شهری تهران قرار گرفت، بعدها این چراغها دولامپه شد و با آمدن لامپ‌های بخار جیوه و پس از آن بخار سدیم، سیستم روشنایی شهری پیشرفت قابل ملاحظه ای یافت. امروزه چراغ‌های "متال هالید" و "ال ئی دی" جزو بهترین گزینه های روشنایی هستند. صندوق‌های پست نیز با راه اندازی پست و تلگراف در نقاط مرکزی و اصلی شهر نصب شد. طرح این صندوق‌ها در ابتدا به صورت دیواری بود که در سالهای دهه چهل به بعد، تغییراتی از نظر طرح و رنگ و شیوه نصب داشت تا به صورت امروزی درآمد، در حال حاضر نیز تغییرات دیگری مد نظر است که صندوق‌های طرح جدیدتر همراه با زیبایی و پیشرفت طراحی شهری و کارکرد مناسب در اختیار مردم قرار گیرد.

یکی دیگر از اجزای مهم شهری، کیوسک و اتاقک‌های تجاری موقتی بود که با پیدایش مطبوعات در فضای شهر قرار گرفت.

کیوسک‌ها از قدیمی ترین تجهیزات شهری هستند. پیدایش آن‌ها به قرن ۱۹ یعنی زمان اوج روزنامه فروشی بر می‌گردد. در سال ۱۹۵۷ نخستین کیوسک‌های مجهز به چراغ یا "پایون آگهی" به وجود آمدند و جای دکه‌ها و دکانهای چوبی کوچک را گرفتند. ماموران حکومتی نخستین توزیع کنندگان مطبوعات در ایران بودند. بعدها ماموران دولتی تبدیل به پستچی شدند و چند دهه این دو تشکیلات در کنار هم به توزیع مطبوعات پرداختند. ۶۰ سال بعد، پروانه انتشار برای افراد دارای صلاحیت صادر شد و تنوع مطبوعات بیشتر گردید.

انتشار روزنامه اطلاعات در سال ۱۳۰۵ و تشکیل اتاق توزیع در این روزنامه، موضوع توزیع مطبوعات را وارد مرحله تازه ای کرد. در سال ۱۳۰۱، سازمان توزیع مطبوعات به همت "حاج محمد" ایجاد شد، پافشاری او موجب گردید که بالاخره دولت، روزنامه فروشی را به عنوان کسب و کار به رسمیت بشناسند.

اینک نزدیک به ۶۵ سال از تاسیس اولین کیوسک روزنامه فروشی در خیابان فردوسی تهران می‌گذرد. در حال حاضر کیوسک در تهران به عنوان یکی از تجهیزات مهم شهری به شمار می‌رود. شهرداری تهران در طی سالهای ۱۳۷۲ تا ۱۳۸۰ حدود ۱۰۷۰ دستگاه کیوسک در شهر مستقر نموده که بخش اعظمی از آن - ۹۵۲ دستگاه - برای توزیع جراید کشور به منظور کمک به فرهنگ روزنامه خوانی و بالا بردن سطح آگاهی جامعه و بقیه - ۱۱۸ دستگاه - باهدف اشاعه و گسترش فضای سبز شهری و پرورش گل و گیاه، در سطح شهر استقرار یافته اند.

امروزه موضوع مبلمان شهری تبدیل به دانش مهمی در امر مناسب سازی فضای شهر و امکانات زندگی شهری شده و لازم است مدیریت شهری در جهت سیاستگذاری، برنامه ریزی، طراحی، بهسازی، و الگوسازی، با توجه به نیازهای شهروندان و پیشرفت‌های

روزافزون در زمینه تکنولوژی و دانش زیبایی شناختی، مجموعه ای از برنامه ها و پروژه های شهری را فراهم نموده تا پاسخگوی نیاز شهروندان باشد.

خلاصه

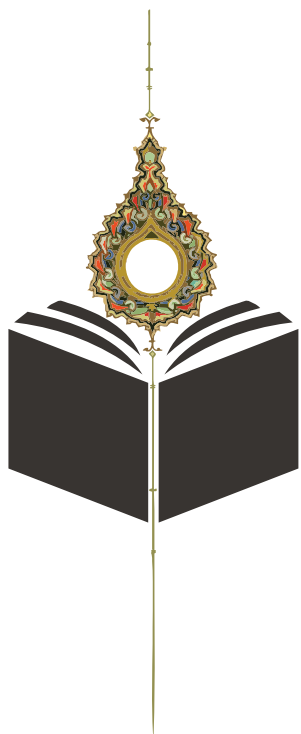
آشنایی با مفاهیم، کلیدواژه ها و تاریخچه، از جمله مباحثی است که در فصل اول به آن پرداخته شد. برای درک بهتر مفاهیم، لازم است کارآموز با نگاهی دیگر به سازه و اتاقک های کاربری موقت شهری در کشور و شهرهای پیشرفته جهان، مجموعه های مرتبط با فضای شهر را مورد بازبینی و نقد، و حتی طراحی و ایده پردازی قرار دهد و در کاربری ها و جنبه های زیبایی شناسی آن، دقت لازم به عمل آورد.

برای شروع مطالعه و انجام هر فعالیتی کارآموز باید مفاهیم اولیه مرتبط و تاریخچه مختصری را به عنوان مطالب کاملا کاربردی و مورد نیاز، بررسی و تحلیل نماید. سپس با داشتن اطلاعات اولیه و بازبینی فضای شهر، دوباره آن ها را از طریق مطالعه میدانی، عکسبرداری و گفتگو با کاربران مختلف مورد مطالعه و تجزیه و تحلیل قرار دهد.

آزمون

- ۱) کیوسک و اتاقک را تعریف کنید.
- ۲) مبلمان شهری را تعریف نمایید.
- ۳) شکل های مختلف کیوسک در سطح شهر کدام است؟
- ۴) تفاوت کیوسک ها و اتاقک ها از نظر کاربری چیست؟
- ۵) ارتباط هر کیوسک با کاربر یا مشتری چگونه است؟

- ۶) مدل های اصلی کیوسک و باجه را در شهر خود عکسبرداری نموده، و تنوع آن ها را نشان دهید. برای هر کدام یک مثال بیان کنید.
- ۷) اصول طراحی هر مدل را از نظر خود توضیح دهید.
- ۸) عملیات ساخت و نصب هر کدام را توضیح دهید.
- ۹) مهمترین و زیباترین طرحها (داخلی و خارجی) به نظر شما کدامند؟
- ۱۰) ویژگی های زیبایی و کاربرد برای هر طرح چیست؟
- ۱۱) شیوه تبلیغ کیوسکها را توضیح دهید.

اهداف

هدف از مطالعه این فصل، آشنایی با مطالب زیر است:

- ۱- انواع کیوسک‌ها
- ۲- تأثیر حجمی کیوسک
- ۳- نحوه انتخاب و بهره‌برداری از کیوسک‌های شهری

۱-۲. انواع کیوسک

کلمه کیوسک یک لغت لاتین و ریشه اصلی آن در حقیقت یک کلمه فارسی به نام "کوشک" به معنای خانه تابستانی، کلاه فرنگی و مستقر در باغ است. در زبان فرانسه به معنای دکه و باجه کاربرد دارد. معادل های دیگر آن با تلفظ به لهجه آمریکایی (کی یا سک)، به معنی ساختمانی برای فروش روزنامه یا نواختن موزیک و چهار طاقی کوچک است. کلمه رایج در ایران معادل کیوسک "دکه" و معنی آن در فرهنگ فارسی (عمید) شامل: سکو، تختگاه و دکان کوچک است. کیوسک اصولاً در معماری اسلامی، غرفه باز مدوری است دارای سقف که توسط ستون هایی برپا شده است. این کلمه به انواع گسترده ای از عناصر معماری کوچک (خرده معماری) نیز اطلاق می شود. اقامتگاه تابستانی سلاطین ترک نیز کوشک نامیده می شد. از یک نوع از مسجدهای اولیه ایران که دارای فضای مرکزی گنبددار است به عنوان مسجد کیوسک دار یاد شده است.

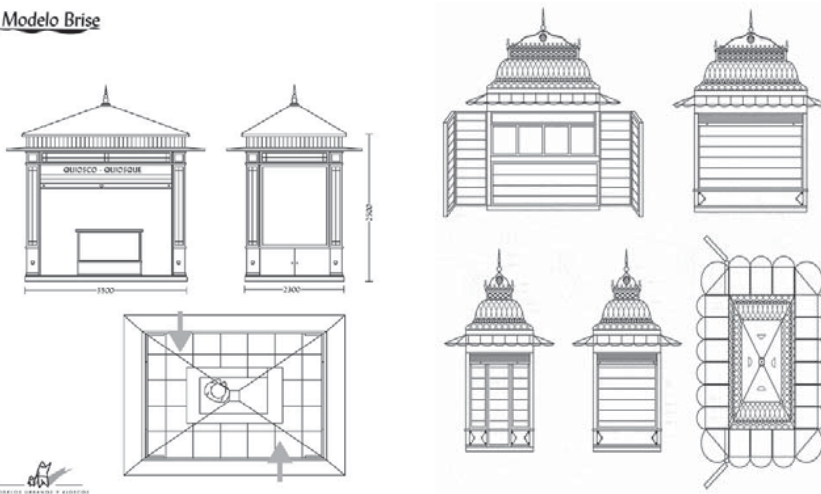

کیوسک‌های شهری (مطبوعات، گل فروشی، اطلاع رسانی، اغذیه) جزو تجهیزات مبلمان شهری است که از نظر جزئیات فنی، قطعات و کاربرد برخوردارند نسبت به سایر اجزا از پیچیدگی بیشتری که ناشی از ماهیت اقتصادی آن‌ها و همچنین وجود دو نوع ارتباط انسانی یعنی مشتریان و عابران در بیرون و متصدی در درون آن است

کیوسک مطبوعات به دلیل نقش مهم اطلاع رسانی در سطح شهر، دارای وجهه فرهنگی نیز بوده و اهمیت بسیاری از نظر عرضه اطلاعات و ارتقای فرهنگ جامعه دارد.

کیوسک شهری یک ایستگاه کاری با ساعت کار مداوم و طولانی برای متصدی است، بنابراین میبایستی برطبق اصول و استانداردهای مناسب طراحی گردد.

Modelo Brise

۲-۲. تاثیر حجمی کیوسک

کیوسک با ابعاد متوسط 3×2 متر و ارتفاع بیش از ۲ متر حجمی است که باقرار گرفتن در پیاده روها قسمتی از فضای رفت و آمد عابران را به خود اختصاص می دهد.

البته این حجم، معمولاً در ابعاد خود کیوسک خلاصه نمی شود بلکه چیدن مطبوعات و وسایل در خارج از کیوسک، فضاهای اطراف آن را نیز به خود اختصاص می دهد. اجتماع مشتریان برای خرید و یا مطالعه مطبوعات، فضای مضاعفی از پیاده رو را اشغال کرده و در نتیجه فضای عبور و مرور عابران کمتر می شود. در طراحی جدید، بیشترین تلاش باید بر کاهش اثر حجمی کیوسک بر فضای پیاده رو قرار گیرد. کاهش اثر حجمی می تواند بوسیله راه حل هایی چون تغییر شکل کیوسک، کاهش حجم عرضی و گسترش آن در جهات طول پیاده رو صورت پذیرد. همچنین باتغییر در نوع ارائه و عرضه مطبوعات می توان اثر نامطلوب حجمی را کاهش داد.

در مآخذی که توسط ساماندهی صنایع و مشاغل شهر تهران، از شرکت های تابع شهرداری در سال ۱۳۷۸ تهیه شده ملاحظات زیر تحت عنوان مکان یابی و استقرار برای انتخاب محل استقرار دکه ها از نظر ترافیکی، زیبایی و امنیتی در نظر گرفته شده است:

معیارهای انتخاب محل مناسب برای کیوسکهای شهری :

۱- در خیابان هایی که نهر ندارند گذاردن دکه ممنوع است.

- ۲- اجازه گذاشتن دکه در معابری که عرض پیاده رو و نهر مجموعاً از ۴ متر کمتر است، ممنوع است.
- ۳- دکه باید فاصله مناسبی از موانع اطراف خود نظیر درخت، دیوار، تیربرق و غیره داشته باشد (مقدار فاصله مجاز تعریف نشده و به عهده مقام مسئول است).
- ۴- از نظر مقررات ترافیکی دکه ها نباید هیچ وقت سد معبر نموده و برای رفت و آمد خودروها و عابران پیاده اشکال ایجاد نماید، و در عین حال باید در معرض مشاهده عابران باشد و حداقل از تقاطع ها، میادین شهر و ایستگاه های اتوبوس، ۵۰ متر فاصله داشته باشد.
- ۵- از نظر مسایل ایمنی و امنیتی دکه ها در مقابل پادگان ها، کلانتری، سفارت خانه ها، ارگان های دولتی (حتی المقدور) و مجتمع های اداری و مسکونی نظامی مستقر نگردد.
- ۶- از نظر پتانسیل اقتصادی نیز فاصله دکه ها با هم و همچنین قدرت خرید و معیشت و فرهنگ ساکنان باید بررسی شود. بهتر است برای صدور مجوز، توجهات اقتصادی توسط خریدار دکه و یا ساماندهی ارائه شود.
- ۷- نصب کیوسک نباید به هیچ وجه باعث اختلال در مشاهده سایر علائم ضروری شهری مانند تابلوهای راهنمایی گردد.
- ۸- محل کیوسک حتی المقدور بایستی به نحوی انتخاب شود که هنگام تعطیلی و در ساعات شب، بدون حضور متصدی امکان عمل عناصر مخرب به حداقل برسد. نصب کیوسک در محلی که نورعمومی در شب کافی است، به این امر کمک می کند.
- ۹- نصب کیوسک بر روی جوی ها به شرطی مجاز است که عرض جوی تقریباً منطبق با عرض کیوسک بوده و حد بیرونی آن بیش از ۲۰ سانتیمتر در پیاده رو پیشروی نداشته باشد. این پیشروی در جهت خیابان باید صفر باشد. همچنین ارتفاع کف کیوسک از کف جوی با

معیارهای طراحی پل‌های مستقر بر جوی مذکور منطبق گردد تا در صورت بروز سیلاب، عبور آب دچار مشکل نگردیده و صدمه‌ای به کیوسک وارد نشود.

۱۰- در نصب کیوسک دقت شود که پنجره‌های فروش روبه پیاده رو باشد.

۳-۲. ضوابط نحوه انتخاب و بهره‌برداری از کیوسکهای شهری

دستور العمل سال ۷۸ سازمان زیباسازی، چنین مقرر می‌دارد:

۱- تمدید قرار داد بهره‌برداری پس از تقاضای بهره‌بردار در پایان مدت اعتبار اولیه، منوط به حسن سابقه انجام کار به تشخیص شهرداری است. ضمناً چنانچه بهره‌بردار به تعهدات خود عمل ننماید یا تاخیر نماید و تعلل ورزد شهرداری مجاز است مبلغی که به عنوان سپرده حسن انجام کار به صورت سفته، از بهره‌بردار در اختیار دارد به نفع خود ضبط نماید. چنانچه قرار داد ادامه یافته و مبلغ مذکور توسط شهرداری به عنوان جریمه یا جبران خسارت قبل ضبط شده باشد، بهره‌بردار موظف است این مبلغ را مجدداً و بلافاصله جایگزین نماید.

۲- بهره‌بردار موظف است نظارت شهرداری بر فعالیت خود و عوامل مربوط را پذیرفته و کلیه دستورالعمل‌های مربوط به عملیات نصب، بهره‌برداری و نحوه انجام کار را که مطابق موازین و شرایط شهرداری است، اجرا نماید و مکلف به رعایت دستورات و نظرات کارشناسان و ناظران شهرداری است.

۳- هر گونه تغییر اعم از کلی و جزئی در محل واگذار شده و کیوسک باید با تشخیص و اجازه شهرداری باشد.

۴- بهره‌بردار موظف است در حفظ و نگهداری محل واگذار شده و نظافت آن از هر جهت دقت نموده و توصیه‌ها و تعلیمات شهرداری را در موارد مذکور به کار بندد.

- ۵- محل واگذار شده باید به همان صورتی که تحویل بهره بردار گردیده حفظ و نگهداری شود. هیچ تغییری جایز نیست مگر با موافقت قبلی و کتبی شهرداری و در هر حال نباید به آبادانی و زیبایی محل و اطراف و تاسیسات مربوط به آن لطمه ای وارد شود.
- ۶- واگذاری محل توسط شهرداری مشمول قانون مالک و مستاجر مصوب ۵۹/۲/۳۱ نبوده و بهره بردار هیچ گونه مسئولیتی ندارد در تمام موارد جوابگو خواهد بود.
- ۷- نصب هر گونه تابلو، علائم، عکس و برچسب تبلیغاتی در اطراف و پشت شیشه ها بایستی با اجازه و موافقت کتبی شهرداری باشد.
- ۸- شهرداری در قبال خسارات وارده به اشخاص ثالث و خسارات ناشی از عمل بهره بردار هیچ گونه مسئولیتی ندارد و بهره بردار در تمام موارد جوابگو خواهد بود.
- ۹- حق استفاده از سقف کیوسک ها جهت نصب تابلو برای انجام امور فرهنگی تبلیغاتی انحصاراً در اختیار شهرداری بوده و بهره بردار اجازه استفاده شخصی از آن را ندارد.
- ۱۰- نصب هر گونه سایه بان اضافی در اطراف کیوسک، غیرمجاز است.
- ۱۱- فروش هر گونه کالای غیر از موارد تعیین شده، غیرمجاز است.
- ۱۲- هرگونه میز یا قفسه اضافی در اطراف کیوسک به استثنای طرح قفسه نمایش نشریات مصوب این شرکت (ساماندهی صنایع و مشاغل) غیر مجاز است.
- ۱۳- در خیابان‌هایی که نه‌ر ندارند نصب دکه ممنوع است.
- ۱۴- نصب دکه در معابری که عرض پیاده رو نه‌ر مجموعاً از ۴ متر کمتر است ممنوع است.
- ۱۵- دکه باید فاصله مناسبی از موانع اطراف خود نظیر دیوار، درخت، تیر برق و.... داشته باشد.

- ۱۶- از نظر مقررات ترافیکی دکه‌ها نباید به هیچ وجه سد معبر نموده و برای رفت و آمد خود روها و عابران پیاده ایجاد مشکل نماید و در عین حال باید در معرض مشاهده عابران بوده و حداقل ۵۰ متر با تقاطع‌ها، میادین شهر و ایستگاه‌های اتوبوس فاصله داشته باشد.
- ۱۷- دکه‌ها باید حتی المقدور در برابر پادگان‌ها، کلانتری‌ها، سفارت‌خانه‌ها و ارگان‌های دولتی و مجتمع‌های اداری و مسکونی نیروهای انتظامی مستقر نگردند.
- ۱۸- از نظر کشش اقتصادی باید فاصله دکه‌ها با هم متناسب بوده و قدرت خرید و شرایط معیشتی و فرهنگی ساکنان بررسی شود. بهتر است برای صدور مجوز نصب، توجیه اقتصادی توسط خریدار یا ساماندهی ارائه شود.
- ۱۹- نصب کیوسک نباید به هیچ وجه در مشاهده علائم ضروری شهری مانند تابلوهای راهنمایی ایجاد اختلال نماید.
- ۲۰- کیوسک باید در محلی نصب شود که وجود نور در ساعات شب و تعطیلی حتی بدون حضور متصدی امکان عمل عناصر خرابکار را به حداقل برساند.
- ۲۱- نصب بر روی جوی آب در صورتی مجاز است که پهنای جوی تقریباً با پهنای کیوسک برابر بوده و حد خارجی آن بیشتر از ۲۰ سانتی متر در پیاده رو پیشروی نداشته باشد. این پیش‌آمدگی در جهت خیابان باید صفر باشد. در ضمن، ارتفاع کف کیوسک از کف جوی با معیارهایی که برای طراحی پل‌های مستقر بر روی همان جوی رعایت شده منطبق گردد تا در صورت بروز سیلاب، عبور آب از زیر آن دچار اشکال نگردد و صدمه‌ای به کیوسک وارد نشود.
- ۲۲- در استقرار کیوسک باید دقت شود که پنجره فروش رو به پیاده رو باشد.
- ۲۳- کیوسک‌ها باید به گونه‌ای باشند که نیاز متصدی شامل سهولت باز کردن و آماده‌کار شدن، فروش و دریافت پول، نظافت و شستشوی کیوسک، استراحت، چیدن مناسب

نشریات، جمع آوری و بستن دکه و نیاز مشتریان از قبیل وجود دید مناسب، سهولت در پرداخت پول و استقرار در محل مناسب به صورت توأمان مرتفع شده باشد.

۲۴- فضایی که مطابق قرارداد در اختیار متصدی است تنها فضای داخلی و قفسه های نصب شده بر روی بدنه دکه (زیر پنجره فروش) است که مصوب شرکت ساماندهی است. به جز آن قرار دادن هر نوع مانع فیزیکی از قبیل میز و .. ممنوع است.

۲۵- با توجه به افزایش نشریات چنانچه معضلی از بابت نمایش کالا وجود دارد، باید توسط متصدیان اعلام شود تا راه حل با تحقیق و بررسی ساماندهی ارائه گردد و معضلات حتی الامکان رفع شود. به جز این هر راه حلی که به تصویب ساماندهی نرسیده باشد و ایجاد اشکال نماید غیر مجاز است.

۲۶- دکه های مطبوعات تنها مجاز به ارائه و فروش کالای فرهنگی هستند و فروش هر نوع کالای دیگر ممنوع است.

۲۷- رسیدگی به تخلفات و نظارت بر فعالیت دکه ها برعهده ساماندهی مناطق است.

۲۸- از آنجا که یکی از اهداف استقرار دکه های مطبوعات (به صورت متحد الشكل) ایجاد هماهنگی در سطح شهر است، نصب هر گونه کرکره، نرده و حفاظ، سایه بان، سقف مضاعف و .. در بالا و اطراف دکه ها ممنوع است.

۲۹- نگاشتن و الصاق هر نوع شعار، برچسب تبلیغاتی، عکس و .. در بدنه و روی شیشه های دکه ممنوع است

۳۰- نظافت اطراف و بدنه دکه ها برعهده متصدی می باشد و دکه داران موظف به رعایت آن هستند.

۳۱- بهره بردار حق انتقال دکه به غیر را بدون اخذ نظر شهرداری ندارد.

۳۲- رعایت ساعات کار و فعالیت، برابر اعلام اتحادیه فروشندگان جراید توسط دکه‌ها الزامی است.

۳۳- در صورت عملی شدن طرح استفاده از لباس متحدالشکل برای فروشندگان جراید و گل، در دکه‌ها استفاده از لباس کار تمیز و مرتب مطابق نمونه تایید شده ساماندهی باید مورد نظر قرار گیرد.

۳۴- در انقضای مدت قرارداد (و عدم تمدید آن) یا فسخ در اثر تخلف، بهره بردار موظف است در مقابل اخطار شهرداری تهران ظرف مدت ۱۰ روز نسبت به انتقال اشیای متعلق به خود اقدام نماید. در غیر این صورت شهرداری مطابق لایحه واگذاری محل مصوب ۵۹/۲/۳۱ مجاز به تخلیه محل و انتقال اشیاء بوده و بهره بردار حق هیچ‌گونه ادعایی را نخواهد داشت.

۳۵- چنانچه بهره بردار در اجرا و انجام جزء یا کل مورد تعهد به هر دلیل تاخیر یا امتناع نماید، شهرداری می تواند قرارداد را فسخ و محل را تخلیه و سپرده را ضبط نماید.

۳۶- شهرداری در صورت عدم حسن انجام تعهدات یا تخلف پس از یک بار اخطار کتبی نسبت به جلوگیری از فعالیت کیوسک تا زمان اجرای کامل تعهدات اقدام و در صورت تکرار به جمع آوری و لغو امتیاز آن اقدام می‌نماید.

۳۷- چنانچه پرداخت اقساط اجاره بیش از ۱۰ روز به تاخیر بیفتد، شهرداری مجاز است برای هر یک روز تاخیر معادل یک سی ام قسط معوقه را به عنوان جریمه منظور و از بهره بردار مطالبه نماید.

۳۸- لازم است کیوسک به تناسب نوع استفاده، دارای تاسیسات گرمایش و سرمایش، آب، فاضلاب، برق، روشنایی، و تخلیه زباله باشد.

۳۹- لازم است سطوح داخلی و خارجی کیوسک‌ها در برابر خوردگی ناشی از رطوبت مقاوم باشد و درزها در فضای داخلی کاملاً آب بندی شود.

۴۰- سطوح خارجی باید در برابر تابش امواج ماوراء بنفش خورشید، باد، باران، برف و... از طریق مواد و پوشش های مخصوص مقاوم شود. در ضمن، پوشش سطوح خارجی باید در برابر تخریب عمومی و خراشیدگی مقاوم بوده و اتصالات در سطوح خارجی باید مخفی و دور از دسترس باشد.

۴۱- چنان که کیوسک بر روی جوی آب نصب می شود، شاسی زیرین باید در برابر خوردگی و زنگ زدگی مقاوم باشد.

۴۲- پنجره ها در ساعات تعطیلی باید با پوششی مستحکم محافظت شود. (همچنین دیگر نقاط آسیب پذیر مانند درب و دریچه سقف)

۴۳- از آنجا که امکان جابجایی به دلایل فنی و اقتصادی وجود دارد، اتصالات و مواد باید به گونه ای انتخاب شود که در زمان جابجایی، کمترین میزان تخریب صورت گیرد.

۴۴- برای حفاظت قابلیت جابجایی وجود شاسی الزامی است. این شاسی باید از پروفیل آهنی با شبکه بندی مستحکم و مقاوم ساخته شده و با مواد ضد زنگ پوشانده شود. اتصالات شبکه بندی شاسی بهتر است پیچ و مهره باشد.

۴۵- در پایه و کف باید پیش بینی لازم برای عبور لوله و تاسیسات (در صورت لزوم) شده باشد.

۴۶- ساخت و نوع مواد به کار رفته در سقف باید قابلیت هدایت آب جمع شده بر روی سقف به بیرون را داشته باشد. پیش بینی عایق مناسب با ضخامت حداقل ۵ سانتی متر ضروری است. (پلاستوفوم یا پلی اورتان سخت تزریقی).

۴۷- تمام مواد به کار رفته در سطوح خارجی و داخلی باید در برابر آتش مقاوم باشند.

۴۸- مقاومت نقاط اتصال و خود اتصالات باید حداقل برابر با مقاومت خود قطعه باشد و دوام آنها نیز باید بیشتر یا حداقل برابر با خود قطعه باشد. دسترسی به اتصالات باید برای

سازنده و مونتاژ کننده آسان و برای سایر افراد غیر ممکن یا دشوار باشد. اتصالات بر اثر باز و بسته شدن (اگر کاربرد آن‌ها اقتضا نماید) نباید دقت خود را از دست بدهند و باید حتی‌الامکان از دید پنهان باشند و امکان جمع شدن گرد و غبار و یا آب روی آن‌ها باید حداقل باشد.

۴۹- ابعاد فضای داخلی باید برای فعالیت متصدی مناسب و کافی بوده و ابعاد پنجره‌ها دید مناسب با نوع فعالیت را ایجاد کند. در ضمن، پرداخت و دریافت پول باید به سهولت امکان‌پذیر باشد.

۵۰- فرم ظاهری باید با عملکرد هماهنگ بوده و امکان تشخیص کیوسک در محیط شلوغ خیابان مورد توجه قرار گیرد. (هم در روز و هم در شب)

۵۱- چنانچه پتانسیل اقتصادی و توجیه منطقی وجود داشته باشد نصب کیوسک در حاشیه داخلی پارک‌ها و فضاهای سبز توصیه می‌شود. همچنین بهتر است امکان پارک خودروها در نزدیکی محل (برای جلوگیری از توقف غیر مجاز و ایجاد سد معبر) پیش‌بینی شود.

۵۲- با توجه به سیستماتیک بودن مونتاژ و مشخص بودن جزئیات باید برنامه مدونی برای تعمیر و نگهداری کیوسک موجود باشد. بهتر است سازنده، برنامه‌ای برای بازدید ماهانه و کنترل اجزا و اتصالات، پوشش‌ها و... به طور منظم در نظر گرفته و اجرای آن را در قالب خدمات بعد از فروش برعهده گیرد.

مصوبه شورای شهر تهران

به دنبال ارائه طرح مطالعاتی کیوسک به شورای اسلامی شهر تهران، موضوع طرح مذکور در یکصد و هشتاد و نهمین جلسه علنی شورای اسلامی شهر تهران مورخ ۸۰/۹/۵ مورد تصویب قرار گرفت. به دنبال بررسی این طرح در کمیسیون فرهنگی، اجتماعی شورای اسلامی شهر و اتمام مراحل کارشناسی، سرانجام، در دویست و سیزدهمین جلسه رسمی شورای اسلامی شهر تهران به تاریخ ۸۱/۲/۱۸، در ۵ ماده و ۲ تبصره مورد تصویب قرار گرفت.

بنا بر ماده ۱ مصوبه مذکور، چهار رسته شغلی کیوسکداری برای شهر تهران در نظر گرفته شده که عبارتند از:

۱. فروش گل و گیاه
  ۲. فروش مطبوعات، نشریات و ارائه اطلاعات شهری
  ۳. فروش تنقلات بسته بندی شده (بیسکویت، آدامس و ..)
  ۴. فروش صنایع دستی در مراکز فرهنگی، بوستان‌ها، پارک‌ها و مناطق گردشگری
- در تبصره ۱ این طرح، فروش و عرضه سیگار و هر نوع دخانیات در این مراکز به طور کلی ممنوع است. در سایر موارد این طرح، شهرداری موظف گردیده تا نسبت به انجام مطالعات لازم در زمینه مکان سنجی، تنظیم آیین نامه‌ها و تعیین وضعیت بهره برداران اقدام نماید.

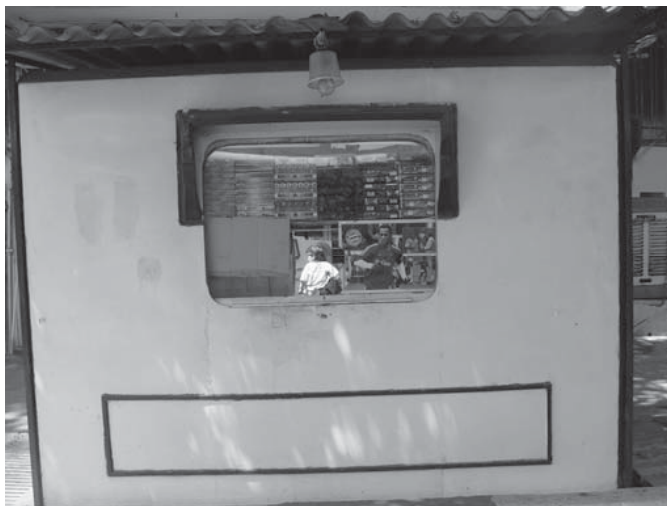
طراحی شکل مناسب کیوسک در انواع مختلف آن با توجه به رسته های تعیین شده نیز از دیگر وظایف شهرداری در این مصوبه است.

اجاره متوسط دریافتی توسط شرکت ساماندهی، بابت هر دستگاه حدود ۵۶۰۰۰ ریال است. این مبلغ حداکثر به ۱۷۰۰۰۰ ریال در ماه می رسد. کیوسک فعلی مطبوعات در سال ۱۳۷۲ با استفاده از نظرات ارائه شده از طرف اتحادیه جراید، توسط یکی از شرکت‌های

سازنده، طراحی و ساخته شد که از نظر کاربردی و منظر شهری نتوانست انتظارات اولیه شهروندان و صنف کیوسک‌داران را تأمین نماید.

اشکالاتی همچون طراحی ابتدایی داخل و بیرون کیوسک از نظر نبود قفسه و کمد و ویتترین مناسب، ایرادهای فنی از جمله چکه کردن آب باران و برف از سقف کیوسک، عدم استحکام و زیبا نبودن کیوسک بعنوان جزئی از منظر شهری، از نکات مهمی بود که لزوم بازنگری در آن را بیش از پیش ضروری می نماید.

به نظر می رسد یکی از مهمترین عوامل موثر در توزیع و استقرار کیوسک در سطح شهر، نوع فعالیت ها و کاربری ها در سطح شهر باشد. به منظور به دست آوردن رابطه ای بین توزیع کیوسک در سطح شهر و نوع و ویژگی کاربری ها، ابتدا گونه های مختلف و نحوه پراکنش آن‌ها در سطح شهر مورد مطالعه اجمالی قرار می گیرد:

نمونه ای از کیوسک‌های موجود با بدنه فایبرگلاس و سطوح نازیب و غیر اصولی در شهر تهران

کیوسک های مطبوعات به عنوان یکی از اجزای مبلمان شهری، امکان وسیعی فراهم آورده تا در کنار بقیه وسایل ارتباط جمعی، آخرین اطلاعات موجود و اخبار گوناگون در زندگی اجتماعی ملل مختلف را در اختیار عموم قرار دهد. در حال حاضر، کیوسک روزنامه فروشی در ایران برای نیل به این هدف و برای داشتن یک عملکرد مطلوب، مشکلات زیادی دارد.

مشکل عمده ای که در این مورد مشاهده می شود و در مورد تمام کیوسک ها (فایبرگلاس و ..) صدق می کند، عدم فضای کافی برای نمایش انواع مختلف نشریات و جراید است. با بررسی های انجام شده، دیده شده که کیوسکداران برای رفع این کاستی، خود اقدام کرده و راه حل های مختلفی را در پیش گرفته اند. به عنوان مثال در قسمت عرض یا طول کیوسک، نخ یا بند هایی کشیده اند و روزنامه و مجلات را از آن ها آویخته اند؛ یا از سازه های فلزی استفاده کرده اند که تعداد زیادی از نشریات در آن ها قابل نمایش است. این کار با آویختن مجلات از میله های افقی آن ها صورت می گیرد. عده ای از متصدیان نیز میزهایی در جلوی کیوسک های خود تعبیه کرده اند که چند طبقه بوده و فضاهای متعددی برای عرضه مطبوعات به وجود می آورند. اکثر کیوسکداران از فضای جلو یا جانبی کیوسک نیز استفاده می کنند. البته این امکان در صورت وجود پیاده روی عریض، بیشتر به چشم می خورد. به این صورت که تعداد زیادی از متصدیان، سطوح وسیعی که عمدتاً جنس آن ها از چوب است را با پایه ای بسیار کوتاه (حداقل ۱۰ سانتی متر) - که تنها ایجاد فاصله ای قابل قبول تا سطح زمین را تأمین می کند - به جای استفاده مستقیم از سطح زمین در نظر گرفته اند.

این کار اشکالات زیادی دارد، از جمله امکان سرقت، اشغال فضایی که به طور عمده، باید محلی برای عبور و مرور آزادانه عابر پیاده باشد، قرار گرفتن در معرض تابش نور آفتاب،

باران و برف، باد و غیره که موجب می شود تعدادی از نشریات صدمه دیده و خریداری نگردند. در عین حال وضعیت حاضر موجب عدم تسلط کامل فروشنده به مشتریان می شود. کیوسک هایی که در حال حاضر مورد استفاده قرار می گیرند، قسمت سقف آن یا به خوبی آب بندی نشده و یا در زیر تابش آفتاب و بارندگی ها، سوراخ شده اند. کیوسک داران این کاستی را با نصب ایرانیت یا ورق های فولادی تا حدی برطرف ساخته اند.

نصب ایرانیت یا ورق های فولادی در قسمت سقف به صورت شیب دار بوده و از تجمع آب به هنگام بارندگی جلوگیری می کند. معمولاً فاصله بین سقف که بعداً کار گذاشته شده و سقف اصلی کیوسک، منظره نامناسبی را ایجاد می کند. این منظره با قراردادن اشیای مختلفی از قبیل کارتن، تخته و چوب، اشیای فلزی، آجر و... نا مناسب تر جلوه می کند. بعضی از متصدیان، این فاصله را از چهار جهت با نصب ورق های فلزی پوشانیده اند.

نمونه ای از کیوسک های موجود تهران (نصب ایرانیت در سقف، نصب تجهیزات و متعلقات اضافی)

کیوسکداران برای حفاظت و ایمنی کیوسک های خود از نرده های آهنی استفاده کرده‌اند که برای اتصال آن‌ها به بدنه، به دلیل نداشتن امکان هرگونه اتصال، به خاطر مغایرت جنس فایبرگلاس و آهن - به پروفیل هایی که دورتادور بدنه در قسمت پایه و نزدیک سقف قرار گرفته جوش خورده است.

عده ای نیز برای ایمنی بیشتر، دریچه های سطح جانبی و انتهای کیوسک خود را مسدود می‌کنند. بنابراین فضا برای عرضه مطبوعات و نشریات به مراتب کمتر، و محدود به دریچه ارتباط فروشنده و مشتری می‌گردد. این حفاظ ها، منظره نامناسبی را ایجاد کرده و مشکلات زیادی را جهت مشاهده محصولات به وجود می‌آورد. همچنین دریچه های یادشده دارای دیواره محافظی از جنس آهن برای پوشش است که وقتی کیوسک در حال فعالیت است، این درپوش ها از روی دریچه ها برداشته و کنار گذاشته می‌شود. این عمل، خود فضای زیادی را اشغال کرده و از نظر بصری نیز نا زیبا بوده و هماهنگی لازم را با پیکره ندارند.

ابعاد و اندازه کیوسک ها به دلیل تنوع زیاد نشریات و عناوین مختلف مطبوعات جوابگوی نیاز آن‌ها نیستند. همانطور که قبلاً اشاره شد، ابعاد فعلی کیوسک ها، فضای کافی جهت عرضه محصولات فرهنگی در اختیار کیوسکداران قرار نمی‌دهد؛ بنابراین برای رفع این مشکل باید چاره‌ای اندیشیده شود به نحوی که هم فضای کافی برای به نمایش گذاشتن نشریات و مجلات به وجود آید و هم آسایش متصدی فراهم شود، هم اینکه ابعاد کیوسک و حجم آن در فضایی که قرار می‌گیرد مزاحمتی ایجاد نکند و سبب مشکلات بیشتری نگردد.

محل قرار گیری کیوسک ها بیشتر روی جویها و آبراهها است و این به منظور جلوگیری از اشغال فضا در پیاده‌روها صورت می‌گیرد. با این حال، تجمع عابران برای خرید روزنامه و

یا مطالعه عناوین روزنامه هایی که برای عرضه روی زمین قرار گرفته اند، همیشه موجب مزاحمت برای سایر شهروندان بوده است.

نوری که روشنایی کیوسک ها را تأمین می کند از لامپ هایی است که بدون هیچگونه ضابطه و ملاحظات زیبایی شناختی از جاهای مختلف آویزان گردیده و حتی عده ای از متصدیان از لامپهای رنگی و سفید جهت زیبایی استفاده کرده اند. این لامپ ها، هیچگونه تناسبی با پیکره اصلی ندارند و به صورت اجزایی کاملاً مجزا به نظر می‌رسند؛ در عین حال که بعضی از این لامپ ها می توانند خطر آفرین نیز باشند. به ویژه این که سیم کشی مناسبی هم با توجه به ساخت کف و بدنه و برخی از اجزای اصلی، فلزی آن انجام نشده است.

در حال حاضر، کیوسک های جدید، فاقد تبلیغات اصولی و اطلاع رسانی است و تعدادی از کیوسک های قدیمی تر، دارای بعضی از تابلوهای مربوط به روزنامه های کثیرالانتشار قدیمی از قبیل اطلاعات و کیهان هستند؛ که بسیار آسیب پذیر بوده و بر حسب محل قرارگیری کیوسک، احتمال سقوط و برخورد اشیا، شکستگی و آسیب دیدگی را افزایش می‌دهند.

به کارگیری رنگ و هماهنگی آن با پیکره اصلی و ترکیب اجزاء و عناصر، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. رنگ‌هایی که در حال حاضر در کیوسک‌های موجود از (نوع جدید) استفاده شده، همگی یکسان بوده و هیچ‌گونه تنوعی در آن‌ها مشاهده نمی‌شود و عموماً از رنگ سبز که رنگی تکراری در محیط پیرامون کیوسک‌ها- فضای سبز- است، استفاده شده است.

در بیشتر کیوسک‌هایی که از جنس فایبرگلاس هستند، متصدیان به طور سلیقه‌ای، سایبان‌هایی را به کیوسک‌های خود افزوده‌اند که حفاظتی جهت تابش مستقیم آفتاب و بارش باران محسوب می‌شوند. حتی عده‌ای از فروشندگان، تعدادی از نشریات را به لبه‌های این سایبان‌ها آویزان می‌کنند. این سایبان‌ها، معمولاً به هنگام عدم نیاز، جمع می‌شوند. کیوسک‌های قدیمی فاقد هرگونه سایبانی هستند.

مشکل عمومی و عمده‌ای که در فعالیت کیوسک‌داران به چشم می‌خورد، تفاوت این‌گونه فعالیت‌ها با هدف اصلی کیوسک است. زیرا متصدیان در کنار فروش نشریات و جراید مطبوعاتی، اقدام به فروش تنقلات، انواع سیگار، سکه، کارت تلفن و... می‌نمایند و حدود ۵۰٪ در آمد آن‌ها از این محصولات تأمین می‌شود. این موضوع، رقابتی را بین مغازه‌های پیرامون و کیوسک‌ها ایجاد کرده است. همچنین وجود این‌گونه محصولات، فضای زیادی را داخل کیوسک اشغال می‌کند، فضایی که باید در واقع، به مطبوعات اختصاص داده شود.

خلاصه

در این فصل آشنایی کلی با وضعیت کیوسک‌ها در ایران صورت گرفت. شناسایی وضعیت موجود و مشکلات امروزه ساخت و نصب کیوسک‌ها در سطح شهر، آسیب شناسی این صنعت را در فضای شهری نشان می‌دهد. مهم‌ترین نتیجه آن آشفته‌گی و به هم ریختگی پیاده رو و فضاهای عمومی است که باعث بی‌نظمی و زشتی محیط و نارضایتی مردم خواهد شد.

طراحی و جانمایی کیوسک و باجه باید به گونه‌ای تعریف و ساماندهی شود که کاربری‌های اختصاصی و عمومی را در نظر گیرد. در این صورت شاهد رضایت‌مندی شهروندان به عنوان مخاطب و مشتری اصلی این تجهیزات در فضای شهر خواهیم بود.

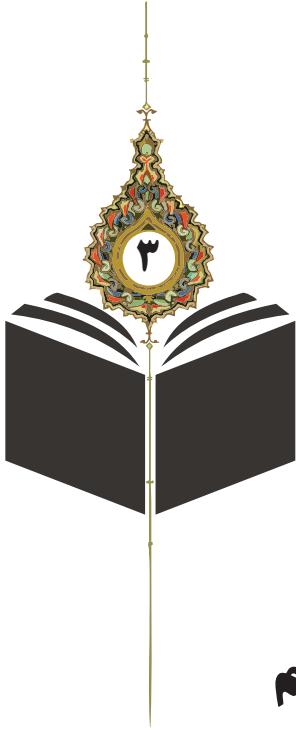
تمام مردمی که در شهر زندگی می‌کنند به عنوان شهروند درجه یک، باید به صورت روزمره شاهد رشد و شکوفایی و تعالی زندگی در محیط شهر باشند.

مطالعات قوانین و ضوابط در وضعیت امروز کشور، می‌تواند چشم‌انداز رو به رشد مدیریت شهری را ترسیم نماید، در این راستا همه ما حق داریم در هر جایگاهی که هستیم فضای شهر را مورد مطالعه و تحلیل قرار داده و برای رسیدن به شهری آرام و زیبا تلاش نماییم.

آزمون

۱. روش‌های فروش سنتی در ایران را توضیح دهید. (گل و مطبوعات و ..)
۲. فروش مدرن چگونه انجام میشود و مزایا و معایب آن چیست؟
۳. آسیب شناسی کیوسک‌داری امروز را چگونه می‌بینید؟

۴. طراحی کیوسک در ایران از کجا و چگونه آغاز شد؟
۵. ضوابط اصلی و مهم سازمان زیباسازی را بیان کنید؟
۶. موقعیت فعلی ساخت کیوسک و باجه در کشور را توضیح دهید.
۷. فروش تنقلات و دخانیات چگونه و به چه دلیلی انجام میشود؟
۸. چگونه میتوان کیوسک‌داران را به فروش یک یا چند عنصر مهم ترغیب نمود؟ (مانند مطبوعات و ابزار فرهنگی)
۹. اگر شما قانونگذار بودید رعایت چه مقرراتی را برای کیوسک داران الزامی می‌کردید؟
۱۰. با مشاهده و عکسبرداری از فضای شهری وضعیت موجود را تحلیل و تفسیر نمایید.

فصل سوم

ایستگاه شهری

اهداف

هدف از مطالعه این فصل، آشنایی با مطالب زیر است:

- ۱- ایستگاه اتوبوس
- ۲- ابعاد و اندازه‌های انسانی برای طراحی ایستگاه
- ۳- تعیین حداقل نیازمندی‌ها و تجهیزات مورد نیاز
- ۴- تجهیزات اتوبوس
- ۵- کلیات زیباشناسی
- ۶- تناسب‌های ایستگاه اتوبوس
- ۷- اصول اساسی و پایه در طراحی ایستگاه اتوبوس

۳-۱. ایستگاه اتوبوس

مکانی است برای تجمع مسافران در حال انتظار با امکان محفوظ ماندن از آفتاب و باران و برف. ایستگاه اتوبوس سازه ای است سرپوشیده برای نصب در کنار معابر که فضای مناسب برای انتظار تعداد محدودی مسافر را در فاصله زمانی بین دو انتظار فراهم می آورد که باید به روشنایی، تابلوی اطلاعاتی و نیمکت و سطل زباله و... مجهز باشد.

علی رغم سابقه طولانی استفاده از ایستگاه اتوبوس در میان عناصر مبلمان شهری، متاسفانه مشکلات اساسی در این مورد وجود دارد. این مشکلات موجب اختلال در استفاده از این محصول گردیده است. بنابراین به خوبی احساس می شود که در طراحی تجهیزات شهری به دلیل تنوع استفاده کننده گان باید میانگینی از خواسته ها و نیازهای مشترک شهروندان مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت در طراحی اعمال گردند.

۲-۳. ابعاد و اندازه های انسانی برای طراحی ایستگاه اتوبوس «

۱- صندلی :

ارتفاع کف صندلی از سطح کف ایستگاه : ۴۰ تا ۴۲ سانتی متر،

عمق کف صندلی : ۴۰ تا ۵۰ سانتی متر،

پشتی صندلی : ۴۰ سانتی متر،

زاویه مناسب بین پشتی و کف محل نشستن : ۹۵ درجه

فاصله صندلیها با محل عبور و مرور مسافرین : ۶۰ سانتی متر

طول نیمکتها : ۱۲۰ ، ۱۴۰ و ۲۴۰ سانتی متر

شیب کفی نیمکتها : ۱۰ تا ۱۵ درجه

حداقل ابعاد نیمکت $۰/۴۰ \times ۱/۶۰$ متر متداولترین نوع : $۰/۴۴ \times ۲$ متر

۲- ایستگاه :

عرض ورودی و خروجی مسافرین ۸۰ سانتی متر

حداکثر شیب کف ایستگاه $۰/۸$

حداکثر شیب انتهای کف ایستگاه $۰/۱۲/۵$

۳- پیاده رو :

عرض پیاده رو ۶ متر ، $۲/۵$ متر برای توقف اتوبوس،

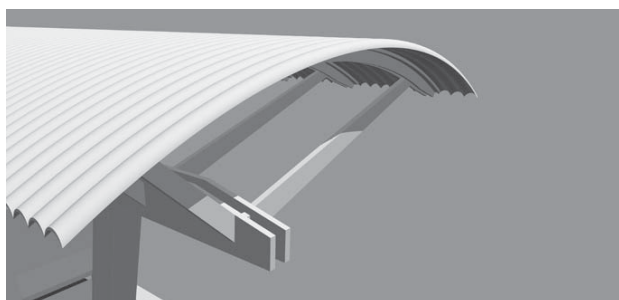
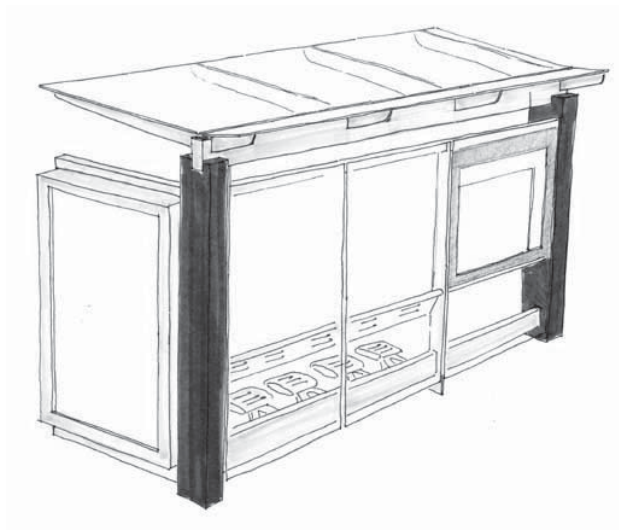
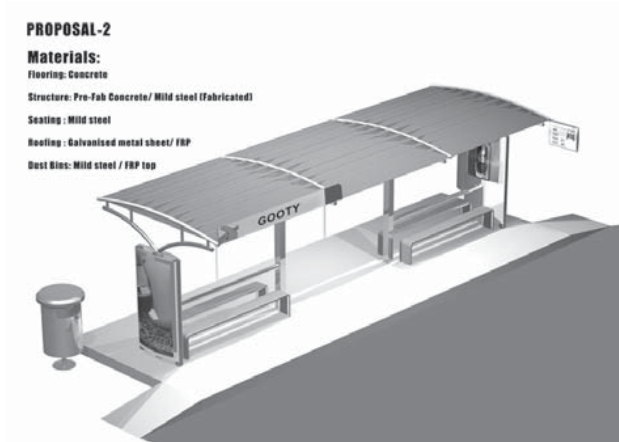
$۱/۵$ متر برای سرپناه ایستگاه

$۱/۶$ متر برای عبور از پشت ایستگاه

۴- سرپناه :

عرض ۱/۵ تا ۱/۲۰ متر

طول ۲ تا ۵ متر

سرپناه می بایستی در ۰/۵ متر لبه پیاده رو قرار گیرد. در شیب بیشتر از ۱۰٪ و طول ایستگاه بیش از ۴ متر می توان آنرا پله پله اجرا نمود ولی ترجیحاً بایستی از کمترین میزان پله ها استفاده کرد.

مشخص نمودن محدوده کاری و ضوابط:

- پیش بینی فضاهای کافی برای مراجعان در زمان های تراکم کاری
- ایجاد محافظت مناسب در برابر عوامل جوی
- تطابق با سیمای شهر
- برقراری رابطه درست بین فضای مخصوص افراد پیاده و بخش سواره رو خیابان .
- برقراری رابطه درست با دیگر عناصر مبلمان شهری .

۳-۳. تعیین حداقل نیازمندیها و تجهیزات موردنیاز در ایستگاه اتوبوس:

الف (قابلیت دید :

۱- شفاف بودن دیوارهای جانبی از طرفی که اتوبوس وارد ایستگاه می شود. دیواره های شفاف، اطمینان و انبساط خاطر را در استفاده کنندگان ایجاد می نماید و باعث می شود مسافر در حالت نشسته از آمدن اتوبوس با خبر شده و راننده اتوبوس بتواند از فاصله دور تشخیص دهد که مسافری در ایستگاه حضور دارد یا خیر؟ در صورت نداشتن مشکلات جوی می توان از گذاشتن دیواره های جانبی خودداری نمود. ولی لازم است حداقل سه طرف سرپناه، به این منظور بیش از ۸۰ درصد پوشانیده شوند.

در صورت عدم استفاده از روشنایی در طراحی ایستگاه اتوبوس می‌توان آنرا در کنار تیرهای روشنایی خیابان نصب کرد.

ب) قابلیت دسترسی:

- ۱- ورودی و خروجی سرپناه به سمت پیاده رو باشد.
- محل قرارگیری دیگر عناصر مبلمان باید دور از پیاده رو، و فضای حرکت مسافران قرار گیرد.
- حتی المقدور از اختلاف سطح بین پیاده رو و سطح کف ایستگاه و در داخل ایستگاه جلوگیری شود.

ج) اطلاع رسانی: هر ایستگاه باید ارائه کننده اطلاعات زیر باشد:

- ۱) شماره خط اتوبوسرانی
- ۲) معرفی ایستگاه‌های مبدأ و مقصد
- ۳) موقعیت مکانی ایستگاه روی نقشه شهر و در طول خط اتوبوسرانی .
- ۴) معرفی ایستگاه بعدی .

د) روشنایی:

برای بالا رفتن امنیت استفاده کنندگان ، شناسایی و زیبایی محیط، روشن کردن فضای انتظار و سطوح اطلاع رسانی، وجود روشنایی در ایستگاه‌های انتظار اتوبوس ضروری است.

در یک ایستگاه باید از نور لازم جهت امنیت و ایجاد روشنایی به خصوص درمواقع تاریکی هوا، استفاده شود، هدف از ایجاد روشنایی در ایستگاه اتوبوس ایجاد امنیت، ایمنی و رفاه مسافران است.

در مواردی که محل نصب تجهیزات روشنایی از ارتفاع کمی برخوردار است، نباید از منبع نوری قوی یا دقیق که موجب خیرگی چشم می شوند استفاده کرد.

در ایجاد روشنایی در ایستگاه باید توجه داشت ترکیب روشنایی با محیط اطراف به گونه‌ای باشد که از ایجاد روشنایی یکنواخت و هم سطح جلوگیری کند و در کنار فضاهای پر نور، فضاهای کم نور یا تاریک هم وجود داشته باشند.

- نور پردازی بایستی قسمت جایگاه ایستگاه اتوبوس را کاملاً روشن نماید.
- در زیر سقف بایستی مکانی برای نصب منابع نوری نظیر لامپ در نظر گرفته شود. همچنین سیم کشی لامپها باید دور از دسترسی مسافران و مخفی باشد.
- برای تامین روشنایی ایستگاه استفاده از لامپهای کم مصرف، و یا LED و در صورت امکان تامین انرژی خورشیدی توصیه می‌گردد.

۳-۴. تجهیزات ایستگاه اتوبوس :

- ۱- سقف باید مناسب با موقعیت، معقول و منطقی به عنوان حفاظ در برابر شرایط متغیر جوی تعبیه شود.
- ۲- ارائه اطلاعات به مسافران (نقشه کلی مسیر حرکت اتوبوس)
- ۳- ایجاد مکانی جهت نشستن مسافران.
- ۴- وجود نشانه‌ها
- ۵- سطل زباله

۶- فضایی جهت نگهداری ملزومات کمک‌های اولیه

۷- باجه بلیت فروشی

۸- نصب تابلویی جهت معرفی ایستگاه

۹- ساخت دیوارها و یا میله هایی جهت ایستادن در حالت راحت بدون صرف انرژی

۱۰- به تناسب طول و عرض جایگاه، ازدحام و زمان انتظار مسافران باید صندلی در نظر گرفته شود؛ به شرطی که در مسیر حرکتی مسافران اختلال ایجاد نکند.

۱۱- در پیاده روهایی که عرض آن‌ها کمتر از دو متر باشد بهتر است که در ایستگاه صندلی نصب نشود.

۱۲- استفاده از سنسورهای ساده و انرژی خورشیدی جهت نورپردازی .

اصول اساسی و پایه در طراحی ایستگاه اتوبوس :

- در طراحی سرپناه ایستگاه اتوبوس بهتر است از قطعات مدولار استفاده شود.
- در قطعات مدولار، نه در پروفیل هایی که برای ساخت ایستگاه به کار می روند بلکه در طراحی ساختاری ایستگاه بهتر است که از فرمهای هندسی مربع یا مستطیل استفاده شود .
- این کار باعث می شود تا تطابق پایه بین ایستگاه و محیط‌های مختلف شهری که دارای مقاطع هندسی با خطوط مستقیمند. انطباق پذیری با موقعیت و محل استفاده ، ظرفیت ، طراحی ویژه و آرایش و نظم اتصالات سیستم از مهمترین موارد طراحی مدولار سرپناه به شمار می‌رود .

لازم است استفاده از قطعات استاندارد و در دسترس، در نظر گرفته شود .

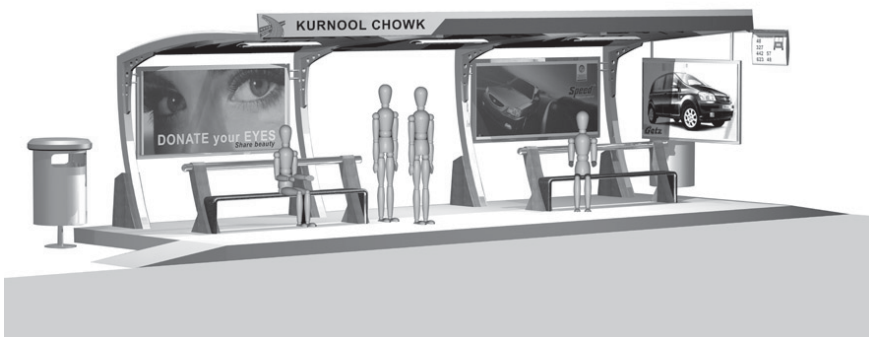

- در نظر گرفتن بهره برداری تبلیغاتی از ایستگاه اتوبوس در برنامه ریزی های اولیه در طراحی ایستگاه اتوبوس تأثیر بسزایی در ایجاد یک ایستگاه هماهنگ و جلوگیری از آشفتگی بصری در سطح شهر می کند.
- به دلیل این که ایستگاه‌های اتوبوس جزو ملزومات زندگی در شهرها محسوب می شوند، بهتر است به نحوی آن‌ها را نسبت به سایر تجهیزات شهری متمایز کنیم. این تمایز از نظر جهت‌یابی و شناخت محل، ارزش نمادین دارد.
- معیارهای سنجش زیبایی در سرپناه ایستگاه اتوبوس، رعایت تناسب‌های طلایی در طراحی است که این عوامل را در بر می گیرد: کنترل اندازه در سه نمای طرح به نحوی که نماهای مختلف طرح به صورت منطقی تقسیمات طلایی را در برداشته باشند، انتخاب اندازه شعاع قوس‌ها براساس نسبت‌های طلایی و تقسیمات فرمی متناسب.

۳-۵. کلیات زیبایی شناسی

۱. طراحی پیکره و سازه ایستگاه اتوبوس باید با در نظر گرفتن اصول زیبایی شناسی انجام شود، طراحی زیبا و ارزشمند به استفاده بیشتر از ایستگاه و ارزش تبلیغاتی آن منجر

PROPOSAL-1

می‌گردد.

۲. به منظور شناخت و درک دقیق موضوع تابلو، از یک سو باید به جزئیات تابلو مثل ابعاد، موضوع، رنگ، نور پردازی، حروف، اشکال و نوع ساخت، پرداخت و از سوی دیگر ارتباط تابلو و ساختمان، ترکیب مجموعه تابلوها باهم و نقش تابلو در سیمای شهر را بررسی کرد.

۳. ایستگاه اتوبوس و به طور کلی عناصر مبلمان شهری نباید بیش از آنچه اهمیت دارند در محیط دیده شوند.

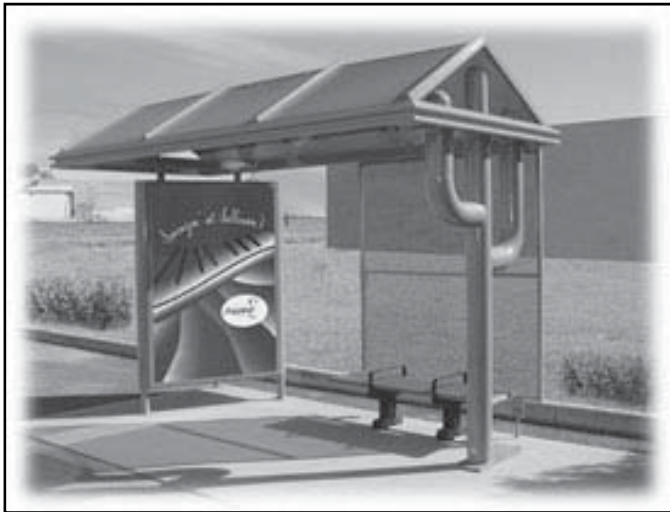
۴. بهره‌گیری از گل و گیاه می‌تواند سرپناه را تبدیل به محیطی دلنشین‌تر کند.

۵. عناصر مبلمان شهری می‌توانند در عین داشتن طراحی ساده به جزئیات و عناصر تکمیلی مجهز شوند تا چهره آن‌ها را به عناصری با طراحی سنتی، نمادین، جدی یا صمیمی نزدیک کند.

۶. اگر محیطی فاقد نشانه‌های بارز بصری طبیعی یا مصنوعی باشد می‌توان این را بر عهده عناصر مبلمان شهری گذاشت.

معیار سنجش زیبایی در سرپناه ایستگاه اتوبوس، رعایت تناسب‌های طلایی در طراحی است که عواملی مانند کنترل اندازه در سه نمای طرح به نحوی که نماهای مختلف طرح به نحوی منطقی تقسیمات طلایی را در بر داشته باشند، انتخاب اندازه شعاع قوس‌ها بر اساس نسبت‌های طلایی و تقسیمات فرمی متناسب را در بر می‌گیرد.

۷. طراحی ایستگاه اتوبوس می‌تواند با استفاده از نمادهای تاریخی و فرهنگی آن جامعه انجام شود.

در تصویر روبرو نمونه‌ای استفاده از نشانه‌های تاریخی و فرهنگی مشاهده می‌شود: به طور مثال، از کاکتوس در طراحی دیواره کناری استفاده شده که یکی از سمبل‌های فرهنگی در مکزیک به حساب می‌آید.

۸. خطوط افقی پهن و رنگ‌مایه‌های تیره‌تر در قسمت‌های پایینی به ایجاد استواری بصری کمک میکند.

تقسیم بندی، ریتم و تناسب‌های شکلی در این ایستگاه به خوبی دیده می‌شود، همچنین استفاده مناسب از خطوط افقی و عمودی هماهنگ به لحاظ بصری ایستگاه را مستحکم، استوار و ایمن نشان می‌دهد.

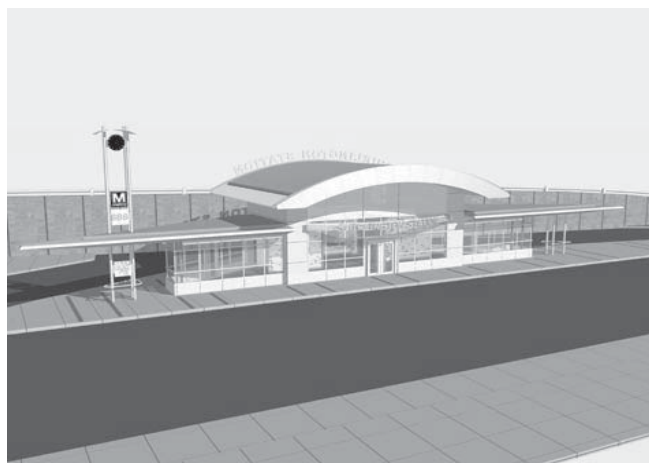

۳-۶. تناسب های ایستگاه اتوبوس

۱. هیچ گاه نباید به خاطر تبلیغات و در آمد، نیازهای اصلی مردم فدا شده و شهر و مبلمان شهری دچار شلوغی بیش از حد و اغتشاش بصری گردد. زیرا در این صورت تمامی کاربردهای اصلی محصولات در محیط شهری زیر سؤال رفته و به تدریج محیط زیست به زشتی می گراید.
۲. طراحی لازم است متناسب با هویت و شرایط محیطی مکان و منطقه شهری انجام گیرد.
۳. شکل های موجود در تابلوها پیش از آنکه یک موضوع فنی باشد، موضوعی فرهنگی است

۴. سرپناه هایی که طراحی می شوند یا باید پاسخگوی جنبه های کیفی معماری محیط یا بخشی از مبلمان واحد پیرامون خود در شهر یا خیابان باشند. می توان آن ها را در ادامه یا تکمیل المان های روشنایی و علائم محوطه طراحی کرد .
۵. چنانکه خود سرپناه تجهیزات روشنایی داشته باشد ضمن یکپارچگی با کل طرح باید از مصالح مقاوم در برابر تخریب گری ساخته شده باشد.
- ایستگاه اتوبوس را می توان به تناسب مصالح موجود در محل مورد نظر بنا کرد. در چنین صورتی، این وسیله شهری کاملاً با محیط سازگار خواهد شد.

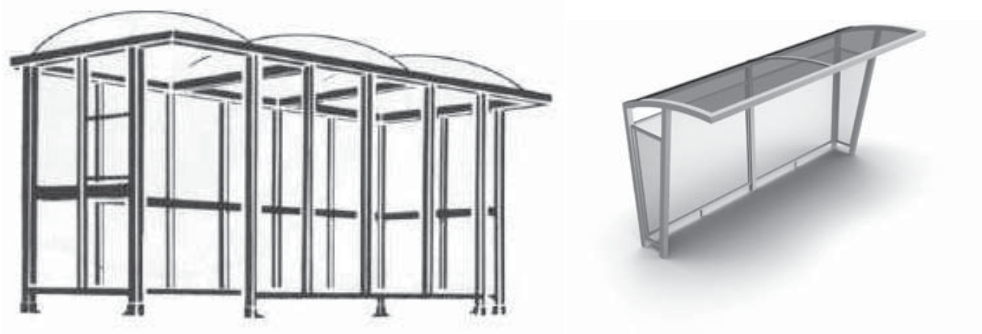
۳-۶-۱. فرم

اگر مشکل مسائل جوی نظیر باد ، برف ، باران و ... موجود نباشد می توان دیوارهای عمودی ایستگاه را حذف نمود.

در این ایستگاه دیواره های جانبی حذف گردیده و ایستگاه بر روی یک دیواره میانی قرار دارد.

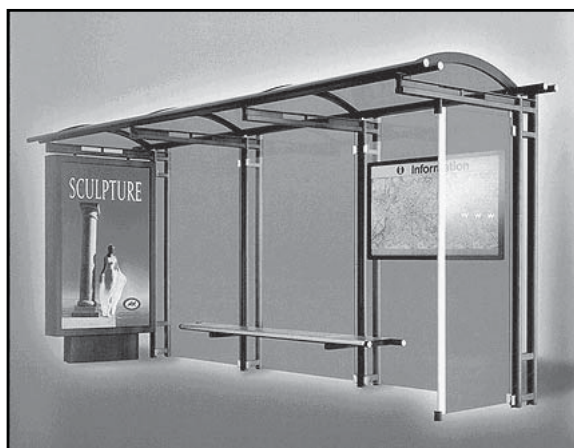
سادگی طرح و شفاف سازی دیواره ها، تا حد ممکن برای ایجاد گشایش روانی ، در طراحی این فضا مانند بسیاری دیگر از محصولات مبلمان شهری با کاربرد عمومی، یک اصل مهم است. دیوارهای شفاف به استفاده کنندگان، آرامش، اطمینان و انبساط خاطر می دهد.

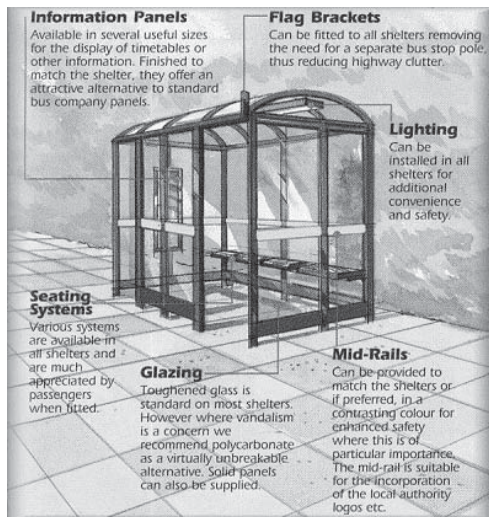
سطوح دیواره‌ها با شیشه‌های شفاف و بی‌رنگ پوشیده شده که علاوه بر ایجاد امنیت، تعامل مناسبی را با محیط اطراف برقرار می‌کند.

یکی از دیوارهای جانبی که دید مسافران و راننده اتوبوس را مختل نمی‌کند می‌تواند به عنوان تابلوی تبلیغاتی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. تبلیغات در دیواره دوم جانبی نه تنها به هویت بصری ایستگاه آسیبی نمی‌رساند بلکه دید راننده را نسبت به ایستگاه از بین نمی‌برد.

- از طراحی دکوراتیو در ایستگاه اتوبوس باید جلوگیری شود .
- طراحی نشستگاه بدون پشتی از نظر بصری مقبول تر است و دست طراح برای خلق فرم ، آزاد تر می شود.
- سقف سرپناه به خصوص در نزدیکی برج ها و ساختمان های مرتفع نباید شفاف باشد زیرا سبب کاهش اعتماد و محافظت می شود.

۳-۶-۲. رنگ

- کف ایستگاه باید به لحاظ رنگی از محیط اطراف و پیاده رو جدا شود.
- دیواره های ایستگاه باید به لحاظ رنگی با محیط اطراف تعامل ایجاد نماید و برای رسیدن به این منظور بهتر است از دیواره های شفاف یا دیواره هایی که به لحاظ ارزش رنگی خنثی بوده یا با محیط اطراف دارای هارمونی رنگی استفاده شود.
- سقف ایستگاه نباید شفاف بوده بلکه باید از پرده های رنگی چرک تاب استفاده گردد تا در طول زمان در برابر شرایط جوی، کثیف دیده نشود. از این رو، بهتر است از رنگ های متناسب با محیط که درصدی تیرگی در آنها لحاظ شود یا از رنگ های خنثی مانند انواع خاکستری ها استفاده شود.

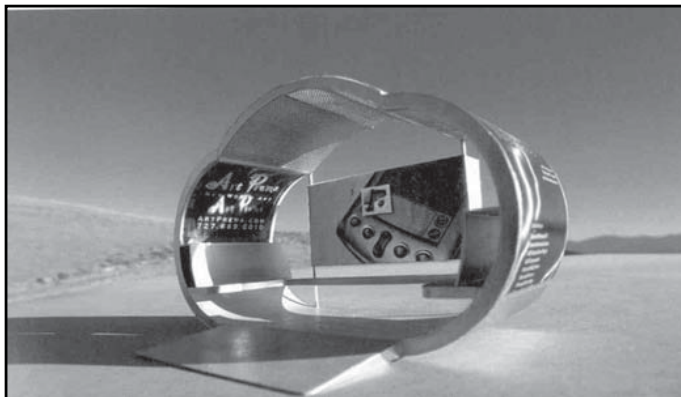
۳-۶-۳. ترکیب

- نصب تابلوها روی وجوه جانبی (غیر از نمای اصلی) ایستگاه اتوبوس، در مواردی عامل ناهماهنگی است.

- در استقرار تابلوها باید به مزاحمت و تداخل کارکرد آن‌ها با تابلوها و چراغ‌های راهنمایی و رانندگی توجه کرد .
- تابلوها نباید نمای دومی برای ایستگاه اتوبوس پدید آورند بلکه باید جزیی از نمای آن به چشم آیند .
- در ایجاد روشنایی در ایستگاه اتوبوس باید توجه داشت ترکیب روشنایی با محیط اطراف به گونه ای باشد که از ایجاد روشنایی یکنواخت و همسطح جلوگیری کند و درکنار فضاهای پر نور ، فضاهای کم نور یا تاریک هم وجود داشته باشند.

۳-۶-۴. بافت

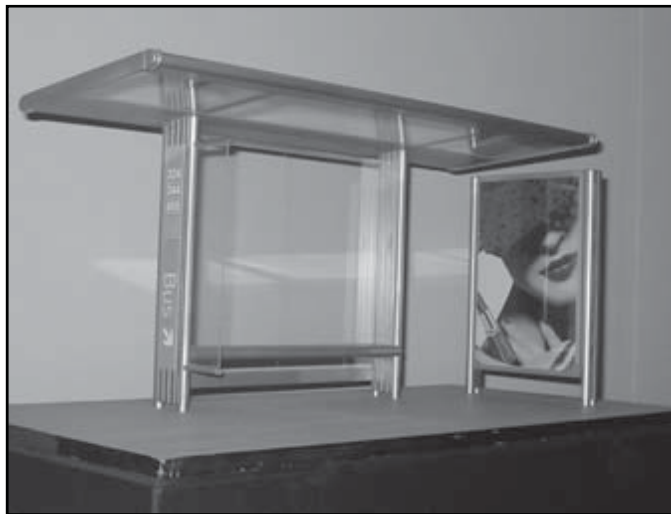
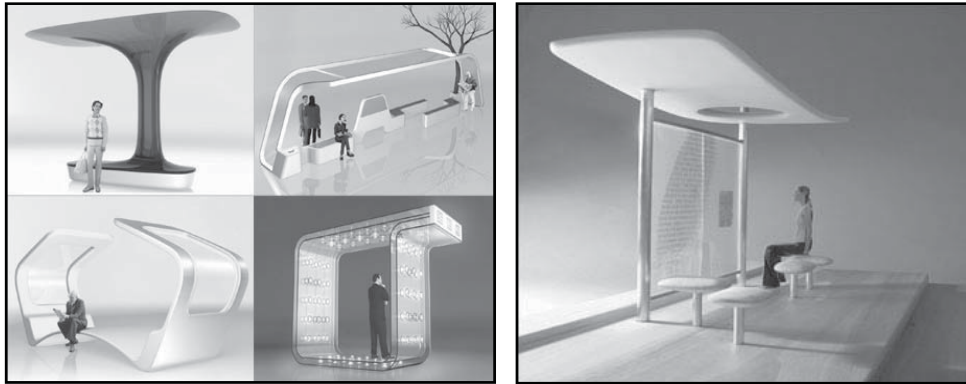
- عدم استفاده از سطوح منعکس کننده شدید نور .- عدم استفاده از سطوح لغزنده توصیه می شود.

پروتوتایپ یک ایستگاه اتوبوس که از سطوح فلزی کاملاً براق و صاف ساخته شده است.

نمونه هایی از ایستگاه‌های اتوبوس که به لحاظ زیبایی شناسی دارای ارزش هستند.
بدیهی است نمونه های زیر از ابعاد دیگر طراحی ایستگاه اتوبوس، لازم است متناسب با
شرایط موجود در ایران تطابق یابند.

طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری

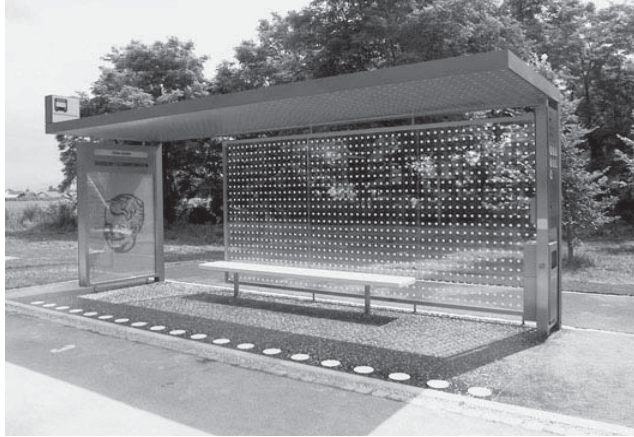

۳-۶-۵. مسائل زیست محیطی

لازم است طراحی ایستگاه اتوبوس با توجه به خصوصیات اقلیم محل صورت پذیرد. به عبارت دیگر باید طراحی ایستگاه متناسب با وضعیت آب و هوایی منطقه باشد تا در مناطق جنوب، مساحت سرپناه توانایی محافظت مسافران در برابر نور آفتاب را داشته باشد.

- استفاده از مصالحی که حداقل ترمیم را در آینده نیاز داشته باشد.
  - استفاده از لامپهایی در سیستم روشنایی که حرارت کمتری ایجاد کننده بازدهی و عمر بیشتری داشته باشند؛ مانند لامپهای معروف به کم مصرف.
  - پیش بینی حداکثر مقابله در برابر خوردگی.
- همچنین، استفاده از سیستم مدولار به جای سیستم یکپارچه؛ که شامل مزایای زیر است توصیه می‌شود:

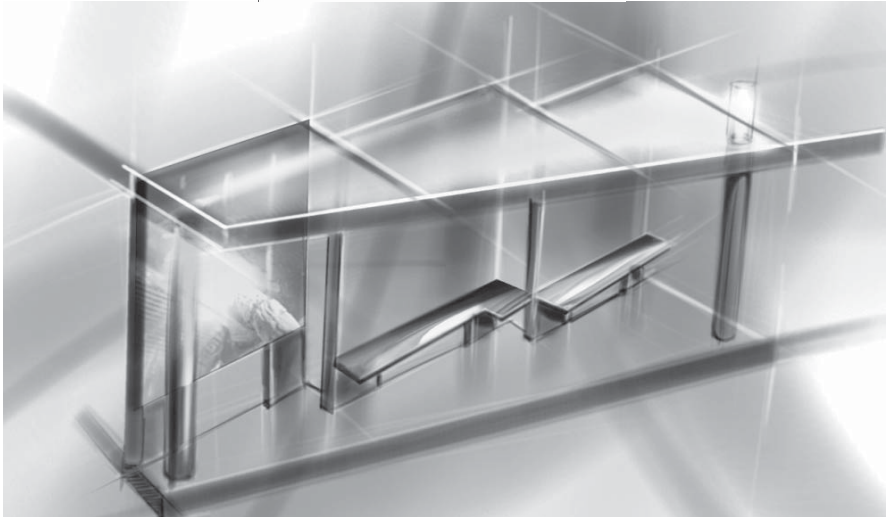
- ۱- در صورت نیاز، تغییر اندازه ایستگاه به جای تعویض کل سازه
- ۲- در صورت خرابی یا آسیب تعویض یک قسمت، ارزانتر و سریع‌تر از کل سازه خواهد بود.
- ۳- برای تعمیر و تعویض می‌توان به راحتی یک قسمت را به کارگاه منتقل کرد.
- ۴- در مرحله نصب، حمل اجزا تا محل موردنظر با وانت انجام می‌شود که با سیستم حمل و نقل شهری تهران سازگاری بیشتری نسبت به کامیون دارد.
- ۵- حمل و نقل سازه مدولار آسیب کمتری برای کارگران به همراه دارد.
- ۶- قابلیت ویژه‌ای که در سیستم مدولار برای ایجاد تنوع در عین هماهنگی وجود دارد قابل توجه است.
- ۷- امکان استفاده مجدد از قطعات سالم یک سازه تخریب شده را ممکن می‌سازد.
- ۸- استفاده از مواد قابل بازیافت که این خود مزیتی است.

مواردی که در طراحی باید رعایت گردد :

- نداشتن لبه های تیز و برنده در کلیه تجهیزات ایستگاه اتوبوس .
  - عدم وجود اختلاف سطح غیر مشهود بین ایستگاه و محیط اطراف آن .
  - انتخاب مناسب زاویه ها ، ارتفاع و فاصله ها برای نظافت آسان و حرکت روان جمعیت
- در ایستگاه اتوبوس
- در مکان هایی که محل تردد مسافریین از دیواره جانبی است باید عرض ورودی ایستگاه جانبی حداقل به اندازه یک متر باز باشد .
  - ایستگاه های نصب شده در یک خیابان اصلی باید از طراحی و رنگ آمیزی هماهنگی برخوردار باشند.

اجزای کف

- سطح کف ایستگاه نباید لغزنده باشد.
- کف ایستگاه باید عاری از خلل و فرج باشد و لازم است یک سطح صاف ایجاد کند.
- سطح کف ایستگاه در مکانی که به خیابان می رسد بایستی دارای بافت باشد تا مسافران در انتقال از کف ایستگاه به خیابان سر نخورند.
- در کف ایستگاه باید شیب لازم جهت انتقال آب کف آن به جوی آب یا باغچه یا مسیرهای غیر تردد مسافران در نظر گرفته شود.

نشیمن

- برای جلوگیری از تبدیل نیمکتهای طویل ایستگاه به تخت خواب و لگردان ، در نظر گرفتن تعدادی دسته در طول نیمکت یا تکه تکه ساختن نشیمن و پشتی ضروری است .
- برای ایستگاههایی که باید مسافر در بلند مدت منتظر بماند لازم است از صندلی هایی که دارای پشتی است و در ایستگاه هایی که مسافر در اندک زمانی منتظر می ماند از صندلی بدون پشتی استفاده شود.

موارد ارگونومیک مجموعه ایستگاه اتوبوس برای رهگذران

در صورت قرارگیری ایستگاه در پیاده رو باید در نظر داشت :

۱- برای عبور دو عابر که هم زمان از مقابل هم عبور می کنند باید فضایی به عرض $1/5$ تا 2 متر وجود داشته باشد .

۲- هر عابر در حال حرکت ، باید از فضایی به عرض $0/5$ تا $0/8$ متر برخوردار باشد.

در خیابان های فرعی که پیاده رو کم عرضی دارند باید این عرض تا حدود 120 سانتی متر و اگر سرپناه حائل به دیوار باشد تا 80 سانتی متر کاهش یابد.

به طور کلی در طراحی ایستگاه های اتوبوس لازم است به موارد زیر توجه شود :

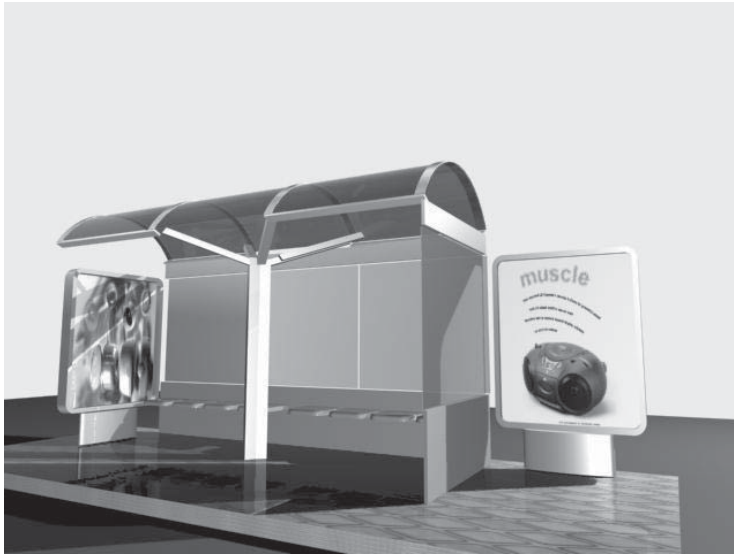
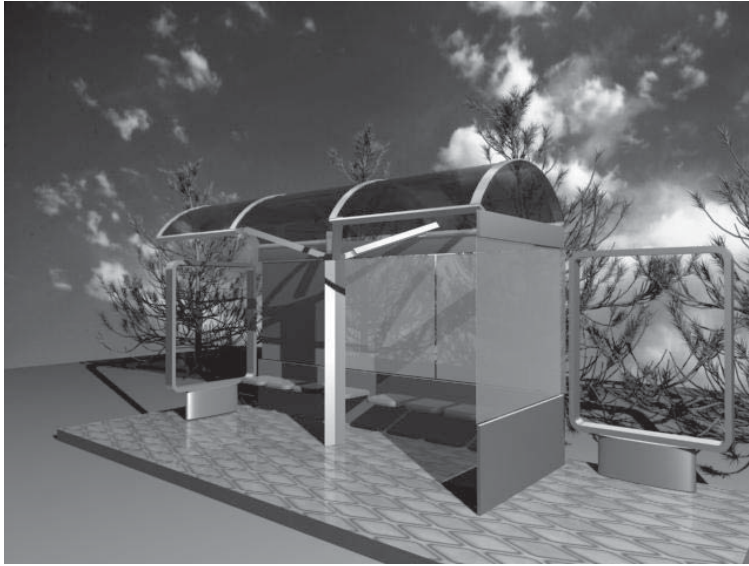
۱- طراحی ایستگاه اتوبوس برای تکمیل و یا کمک به سیستم اتوبوسرانی درون شهری.

- ۲- هماهنگی ایستگاه با معماری شهری .
- ۳- هماهنگی ایستگاه با شرایط آب و هوایی .
- ۴- رعایت و اعمال ضوابط مربوط به ایستگاه اتوبوس.
- ۵- ایجاد آسایش برای مسافران .
- ۶- اطلاع رسانی .
- ۷- استفاده بهینه از امکانات کارگاهی موجود برای ساخت ایستگاه مورد نظر .
- ۸- اهداف اقتصادی .

۳-۷. اصول اساسی و پایه در طراحی ایستگاه اتوبوس

- بهتراست در طراحی ساختار اصلی جایگاه ایستگاه اتوبوس از قطعات مدولار استفاده شود.
- در مقاطع مدولار در طراحی ساختاری ایستگاه بهتر است که از فرمهای هندسی مربع یا مستطیل استفاده شود. این کار باعث می شود تا تطابق پایه بین ایستگاه و محیطهای مختلف شهری که دارای مقاطع هندسی با خطوطی مستقیم است ایجاد شود.
- انطباق پذیری با موقعیت و محل استفاده، ظرفیت، طراحی ویژه و آرایش و نظم اتصالات سیستم از مهم ترین موارد طراحی مدولار سرپناه است .
- در سرپناه های مدولار ممکن است براساس تغییرات و گسترش در آرایش صندلی های ثابت سرپناه، از اسکلت های مستقل یا بازودار (تیر طره ای) انتخاب شوند .
- طراحی جایگاه ایستگاه اتوبوس متأثر از فیزیک یا هندسه محل نصب، ازدحام مسافران، موقعیت اجتماعی محل نصب و نوع کاربری محیط است. طراحی باید به لحاظ ابعادی در طول و عرض قابل افزایش و کاهش باشد.

- تعداد صندلی ها در ایستگاه اتوبوس متناسب با طول و عرض آن افزایش یا کاهش می یابد.
- بین اجزای تشکیل دهنده ایستگاه بایستی هماهنگی ظاهری وجود داشته باشد.
- در طراحی فضا و عناصر تشکیل دهنده ایستگاه، طراحی ساده و عدم پیچیدگی ارجحیت دارد.
- اصل حداقل گرایی در طراحی ایستگاه رعایت شود. (استفاده از قطعات استاندارد و در دسترس)
- در نظر گرفتن سایر تسهیلات شهری نظیر سطل زباله، صندوق پست، باجه تلفن در طراحی ایستگاه باعث جلوگیری از هزینه های اضافی شده و وضعیت دسترسی به آن ها را بهبود می بخشد.
- در نظر گرفتن بهبود بهره برداری تبلیغاتی از ایستگاه اتوبوس در طراحی تأثیر به سزایی در ایجاد یک ایستگاه هماهنگ و جلوگیری از آشفتگی بصری در سطح شهر (مشابه وضعیت موجود) می کند.
- در وهله نخست، سرپناه باید برای حفاظت افراد طراحی شود و حفاظت تجهیزات و عناصر دیگر در اولویت بعدی قرار گیرد.
- به دلیل این که ایستگاه اتوبوس جزو ملزومات زندگی در شهرها محسوب می شود بهتر است به نحوی آن ها را نسبت به سایر تجهیزات شهری متمایز کنیم. این تمایز ارزش نمادین دارد.
- طراحی ایستگاه اتوبوس توسط اداره مبلمان شهری - سازمان زیباسازی
- ستون اصلی طرح توسط یک پایه مرکزی در وسط ایستگاه طراحی شده که نگهدارنده سقف و تقسیم کننده ایستگاه به دو قسمت قرینه است.

طرح مصوب ایستگاه اتوبوس برای محور ولیعصر و شریعتی تهران - سازمان زیباسازی
طرح اصلی سازه ایستگاه با استیل و پوشش سقف پلی کربنات و قطعات تکمیلی

فایبرگلاس

ستون اطلاع رسانی با ورق استیل و لامپ مهتابی برای نمایش نقشه مسیر و اطلاعات
مورد نیاز ساخته شده است.

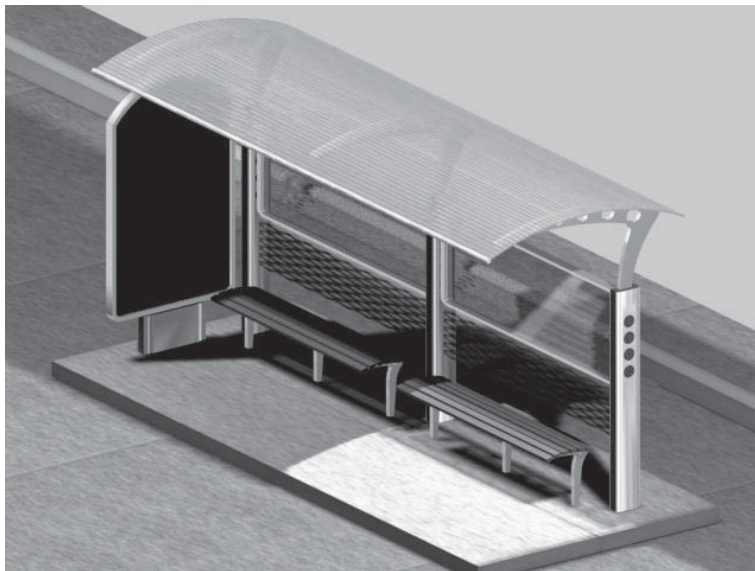
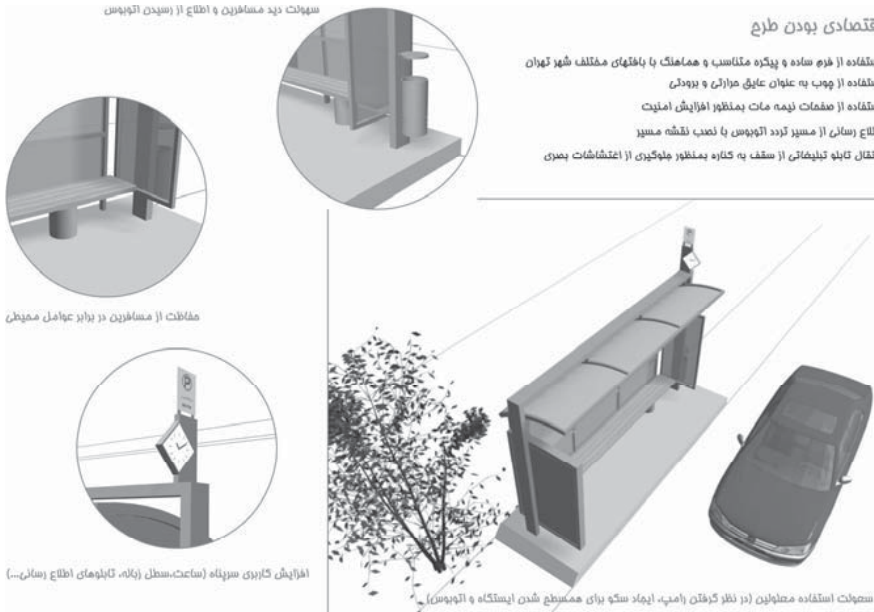

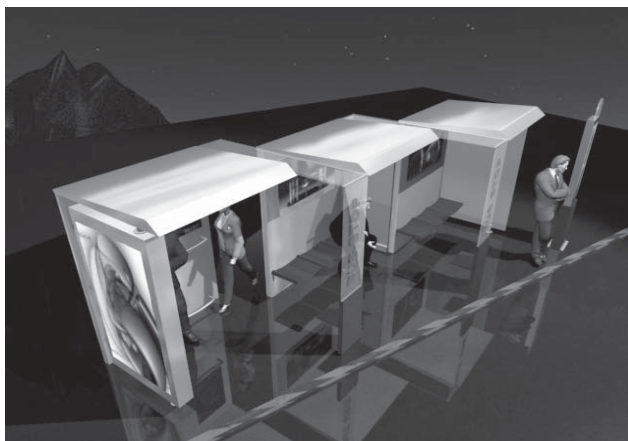
طرح سازمان زیباسازی برای مکان‌هایی که ارزش تجاری و سرمایه گذاری محدود دارند. طرح اصلی سازه ایستگاه با مواد و ورق‌های آهن، رنگ آمیزی پودری یا فوری و پوشش سقف پلی کربنات ایستگاه دارای ساعت، تابلوی اطلاع رسانی، سطل زباله و تابلوی تبلیغات است.

طرحهای متنوع و زیبا توسط اداره مبلمان شهری در دست مطالعه و اقدام است.

۳-۸. تعاریف و مفاهیم

۱- ایستگاه تاکسی^۱:

- مکانی است در کنار خیابان که تاکسی برای مسافرگیری در آنجا توقف می کند.
- محل مجاز توقف تاکسی در خیابان، حداقل با نصب یک پایه تابلو مشخص می گردد.
- معمولاً این نقطه مجاز در سطح خیابان، بوسیله خط کشی، علایم کف و پایه تابلو و همچنین طراحی مناسب معبر توقف برای تاکسی مشخص می گردد.

۲- صف انتظار تاکسی^۲

- این نامگذاری برای مکان هایی است که تاکسیها در یک خط برای سوار نمودن مسافر صف کشیده اند.

¹ - Taxi Stand, Cab Stand, Hack Stand, Taxi Stop

² - Taxi rank, cab rank

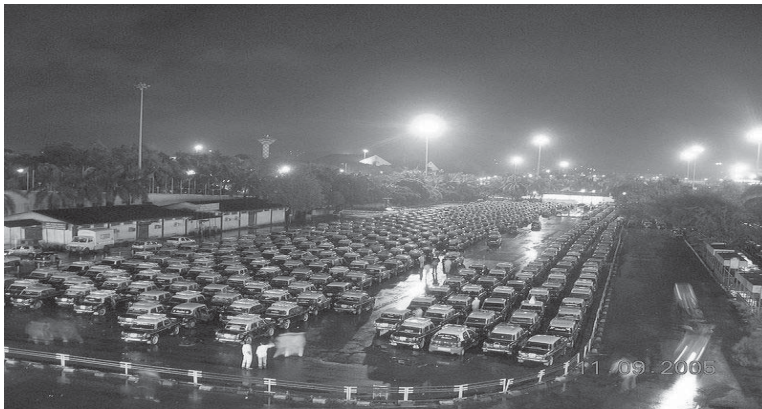

در شهرهای توریستی و مراکز پرجمعیت، صف انتظار تاکسی دیده می شود. مانند هنگ کنگ، مراکز شلوغ در شهرهای ژاپن، چین، و ترمینال های مسافری مانند ایستگاه راه آهن و فرودگاه.

ترمینال تاکسی^۳

ترمینال تاکسی، فضای توقف کوتاه یا بلند مدت خودروهای تاکسی است که در مراکز خاصی از شهر ایجاد می‌گردد.

انتظار و توقف، در محل تعیین شده مجاز است و راننده و مسافر می‌دانند که باید در انتظار باشند و حق توقف دارند. جانمایی مناسب این محدوده به نظم بخشی فضای شهر و ترافیک شهری کمک می‌نماید.

³ - Taxi Terminal

علائم و تجهیزات، می‌تواند به گونه ای طراحی شود که به عنوان یک مفهوم و نشانه شهری استاندارد و تعریف شده ، به راحتی قابل شناسایی باشد.

۳-۹. مکان‌یابی ایستگاه تاکسی

ایستگاه تاکسی در نزدیکی مراکز تجاری و مناطق پرتردد باعث کنترل و مدیریت بهتر تاکسی‌ها شده و از پراکندگی و توقف مشکل‌ساز تاکسی‌ها در خیابان‌های شلوغ جلوگیری می‌کند.

این ایستگاه‌ها در فاصله حدود ۳۰۰ متر (۵ دقیقه پیاده روی) از مراکز پرتردد قرار می‌گیرند.

۱۰-۳. کارایی ایستگاه تاکسی

- ۱- ایجاد مکان مشخص جهت دسترسی به تاکسی و مدیریت تقاضا
- ۲- افزایش امنیت رانندگان تاکسی
- ۳- کاهش حوادث و ناامنی شهر
- ۴- افزایش رفاه و دسترسی به سیستم حمل و نقل در مناطق تجاری و پرتردد
- ۵- افزایش ایمنی مسافران در زمان انتظار و جداکردن آنها از ترافیک عبوری
- ۶- کاهش صدمات وارد شده به امکانات و دارایی‌های شهری
- ۷- امکان پاسخگویی به سوالات مسافران در مورد مسیر و کرایه
- ۸- مدیریت جریان و تردد مسافران

۳-۱۰-۱. سرپناه

در حالت ایده آل، محدوده ایستگاه شهری می‌توانند مانند محل توقف اتوبوس دارای سرپناه باشد، بنابراین با مشخص شدن مکان توقف و نصب سرپناه، این محدوده از طرف مردم مورد استقبال قرار خواهد گرفت. سرپناه ایستگاه مکانی، است برای مسافران در حال انتظار با امکان محفوظ ماندن از آفتاب و باران و برف، و دریافت اطلاعات خطوط تاکسیرانی توسط تابلو یا پلاک ایستگاه که برای همین کار طراحی شده است.

سرپناه ایستگاه تاکسی، سازه ای است سرپوشیده برای نصب در کنار معابر شهری که فضای مناسب برای انتظار تعداد محدودی مسافر را جهت انتظار فراهم می‌آورد و می‌تواند به روشنایی، تابلوی اطلاعاتی، تابلوی تبلیغاتی، نیمکت و سطل زباله و... مجهز باشد. معمولاً سرپناه ایستگاه تاکسی برای انتظار در حالت ایستاده طراحی می‌شود، زیرا زمان توقف و انتظار نسبت به اتوبوس بسیار کوتاه است و شکل و شیوه استفاده نیز در برابر ایستگاه اتوبوس ساده تر و کاربردی تر شده است.

۳-۱۰-۲. علایم ایستگاه تاکسی

مشخص کردن ایستگاه تاکسی به روش های مختلفی انجام می شود.

۱- خط کشی و نوشته تاکسی بر سطح خیابان

۲- نصب تابلوی ایستگاه تاکسی به شکل های مختلف

۳- ساخت مکان مسقف با امکانات خاص

در لندن و نیویورک بعضی از ایستگاه ها با لامپ و یا علایم چراغدار مشخص شده است.

۳-۱۰-۳. طرح تابلوهای اطلاع رسانی در شهر بوستون

در فرودگاه بوستون امریکا، پس از خروج از ساختمان روی پایه های عمودی، طرح استاندارد پیکتوگرام تاکسی برای مسافران قرار گرفته که برای سوار شدن به تاکسی کافی است در کنار آنها توقف کنند.

در نقاط پر جمعیت شهری و ترمینالها، محل های بسیاری برای دسترسی به تاکسی وجود دارد.

۳-۱۰-۴. طرح تابلوی ایستگاه تاکسی در شهر لندن

در این ایستگاه، علائم و اطلاعات مربوط به تاکسی روی پایه مستقل قرار گرفته و علاوه بر نام تاکسی، علامت توقف ممنوع را در خود دارد، یعنی به غیر از تاکسی، توقف بقیه خودروها ممنوع است.

طرح پلاک راهنمای ایستگاه تاکسی

روی پیکره ایستگاه و در کنار آن، تابلو و پلاک مناسب راهنما وجود دارد.

نصب تابلو و پلاک علاوه بر زیبایی پیکره استند، می تواند راهنمایی مناسب و خوانا برای شهروندان و گردشگران باشد.

طرح علایم کف به عنوان نشانگر توقف تاکسی

در تصویر زیر: (نقطه‌ای از شهر هوستون امریکا) باند خط کشی قرمز به صورت هشداردهنده، مکان مخصوص توقف تاکسی را مشخص نموده و علامت پیکتوگرام که بر اساس استاندارد AIGA طراحی شده برای راهنمایی شخص استفاده کننده در محل مورد نظر قرار گرفته است.

خلاصه

آشنایی با مفاهیم و تعاریف صحیح برای هر کدام از تجهیزات ایستگاهی حمل و نقل همگانی مانند اتوبوس و تاکسی، می‌تواند جزییات موفقیت آمیز یک طراحی خوب را که شاید برای بسیاری از ناظران و مردم عادی پنهان بوده مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. این آموزه‌ها، جهت آشنایی پژوهشگر و کارشناسان و حتی مدیران شهری مرتبط، ضروری و لازم است، زیرا آنان باید بدانند طرح خوب و ناکارآمد چه تفاوت‌هایی با هم دارند و هر کدام چگونه مورد استفاده درست و منطقی قرار می‌گیرد؟

هر کدام از این نمونه ها باید به دقت مورد مطالعه، بحث و تحلیل قرار گیرد و پژوهشگر تلاش نماید پس از یادداشت مزیتها و نوآوریهای جالب، نمونه های دیگری را بیافریند.

هر عنصر شهری، با توجه به کاربری و نیازهای مردمی، به وجود می آید و مورد استفاده قرار می گیرد. مدیران و کارشناسان باید با آگاهی از روند شکل گیری و ساخت و ساز آن ها، برای مردم و نقاط مختلف شهر نیازسنجی نموده و بهترین گزینه ها را انتخاب نمایند. اهداف طرح و کاربری واقعی و توجه به اصول زیبایی شناسی، جزو وظایف مهم مدیریت شهری و مورد انتظار مردم است.

آزمون

- ۱ - ایستگاه اتوبوس و مفاهیم آن را توضیح دهید .
- ۲ - ایستگاه تاکسی و مفاهیم آن را توضیح دهید .
- ۳ - عوامل موثر در طراحی سرپناه اتوبوس چیست؟
- ۴ - مهمترین مشکلات ایستگاه اتوبوس در کشور چیست؟
- ۵ - مهمترین مشکلات ایستگاه تاکسی در کشور چیست؟
- ۶ - با عکسبرداری از سطح شهر، و مقایسه طرحهای شهرهای دیگر، تحلیل موضوعی از ایستگاههای شهری ارائه دهید.
- ۷ - فرم ایستگاه و علائم آن چگونه میتواند در فضای شهر شکل بگیرد؟
- ۸ - رنگ و شکل مناسب را در تحلیل خود پیشنهاد دهید؟
- ۹ - با توجه به سیر پیشرفت ها، آینده این موضوعات را چگونه تحلیل می کنید؟

فصل چهارم

بررسی موردی

اهداف

هدف از مطالعه این فصل، آشنایی با مطالب زیر است:

۱. مطالعه عوامل اصلی مؤثر در سیمای محیط و خوانایی آن در مقیاس میانی
۲. ویژگی خوانایی کالبدی فضای شهری و نقش کیوسک در هماهنگی با آن
۳. ویژگی شکل فضا و نقش کیوسک‌ها
۴. عوامل ارگونومیک و آنتروپومتریک
۵. ویژگی خوانایی کالبدی فضای شهر و نقش کیوسک در هماهنگی با آن
۶. عناصر کالبدی فضای شهری
۷. بررسی نمونه‌های برتر جهانی در مقایسه با نمونه‌های موجود
۸. مطالعه تحلیلی شاخص‌های عمومی

کیوسک در مقیاس میانی (فضای شهری)

یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت محیط هر شهر، وجود فضای شهری عمومی است؛ فضاهایی که شهروندان در آن‌ها بتوانند با ایمنی و آسایش خاطر با هم به تعامل و گفتگو بپردازند. در گذشته دور در شهرهای ایران، فضاهایی عمومی وجود داشت که "راهوند" (با تلفظ Rahvand)، نامیده می‌شد و مردم در آن‌ها به برگزاری مناسک اجتماعی خود می‌پرداختند.

برای توضیح مفهوم راهوند می‌توان گفت هر مجموعه، کاربرد و یا خدمات شهری در محدوده خود می‌تواند با راه، ادغام شود. حال اگر این راه در آن مجموعه اثر گذاشته باشد و یا بخش‌هایی از آن مجموعه با راه، ادغام شده و فضای راه را غنی کرده باشند، می‌توان اصطلاح راهوند را بر آن اطلاق کرد. در این حالت، راه فقط گذر یا تونلی نیست که مردم از آن عبور کنند، بلکه اثر گذار است؛ یعنی مردم در رفت و آمد خود ناظر اتفاقات دیگری هم هستند و یا در فعالیت‌هایی که در مسیرشان قرار گرفته، مشارکت می‌کنند، مانند تئاترهای کنار خیابانی و یا نمایشگاه‌هایی که در کنار کوچه و خیابان برگزار می‌شوند. در این موارد، راه با کاربردی دیگر و نوعی فضا سازی غنی شده است و فقط رسیدن از یک نقطه به نقطه دیگر مورد نظر نیست و به تعبیر امروزی، نوعی مبادله فرهنگی در راهوند صورت می‌گیرد و فرهنگ را به متن شهر می‌آورد.

راهوندها فضاهای بسته ای نیستند. ویژگی غالب راهوند از دید معماری و شهر سازی این است که مجموعه خود را در محدوده های ملکی و خصوصی نمی بندد، بلکه خود را به روی مردم باز می گذارد تا آنان به راحتی و سادگی در مسیر فعالیت‌های آن قرار گیرند. این موضوع نشان دهنده تفاوت دو دیدگاه است، یکی دیدگاه راهوندی است که فعالیت‌ها و کارکردهای شهری را به روی مردم باز می‌گذارد، یعنی مردم پذیر و مردم‌سالار می‌شود؛

دیدگاه دیگر آن است که کارکردها را بر اساس سند مالکیت تعریف می‌کند و به روی مردم می‌بندد.

فضاهای راهبندی را می‌توان فضاهای مردمی نیز نامید، زیرا این فضاها می‌توانند پاسخگوی زندگی و حرکت عمومی و مشارکت‌های مردمی باشند. (میردامادی، ۱۳۸۰: صص ۲۶-۳۰)

"فضای عمومی شهری در کلی‌ترین تعبیر، به عنوان بازتاب کالبدی عرصه عمومی در شهرهای کنونی مطرح میشود. این فضاها به دلیل وجود یک یا چند ویژگی کالبدی و فضایی، برای ایجاد مناسبات چهره به چهره، تجربه مشترک فضا، رابطه انسانی با کالبد شهری و برگزاری فعالیتهای جمعی و عمومی شهروندان، مناسب و کارآمد هستند." (مسعودی، ۱۳۸۰: ۱۴)

- برخی ویژگی های کالبدی و عمومی فضاهای شهری، به این شرح است:
- مکان ها و فضاهای عمومی شهری از دایره نفوذ عرصه حکومتی و یا خصوصی، مستقل و بیرون است.
  - مالکیت فضاهای عمومی شهری، مالکیتی مشاع و از آن شهر و تمامی شهروندان است. بنابراین هیچ نهادی نمی تواند برای استفاده عمومی و همگانی از فضاهای شهری محدودیتی ایجاد کند.
  - فضاهای عمومی شهری از سلطه ماشین عاری است. این ویژگی بارز به صورت منع تردد وسایل نقلیه موتوری در این فضاها تجلی می یابد. در عمل با ایجاد آسودگی خاطر، امنیت، آرامش و رفتارهای انسانی، محیطی مناسب و جذاب برای گذران اوقات فراغت شهروندان، فراهم می شود.
  - در این فضاها، مناسبات و رفتارهای آزادانه و دلخواه شهروندان از جمله گفتگو، قدم زدن، ایجاد روابط اجتماعی شکل می گیرد. علاوه بر این، امکان بحث و مناظره و برگزاری تجمعات را که در نهایت به همبستگی و علایق مشترک شهروندان می انجامد، به وجود می آورد.
  - در فضای عمومی شهر، علاوه بر تفاوت و تمایز فضا و کالبد، رفتارها نیز به طور محسوس تغییر میکنند. آرام شدن حرکت (به دلیل فقدان حضور ماشین)، آرامش خاطر، انسان وار بودن مقیاس ها و امکان بروز و انجام هرگونه رفتار دلخواه توسط شهروند، از مهمترین عوامل متمایز کننده فضای عمومی از سایر فضاهای شهری است.
  - شرط لازم برای شکل گیری یک فضای عمومی شهری، کالبد مناسب است. اما شرط کافی نیست. ایجاد یک فضای شهری مطلوب، به مجموعه ای از شرایط و مناسبات

پیچیده انسانی، رفتارها و عوامل روانی بستگی دارد که شناسایی آنها بسیار دشوار است." (مسعودی، ۱۳۸۰: ۷۱)

۲-۴. مطالعه عوامل اصلی موثر در سیمای محیط و خوانایی آن در مقیاس

میانی

پیش از این مفهوم سازگاری شکل با مقوله خوانایی در مقیاس کلان مورد مطالعه قرار گرفت. اما باید اذعان داشت که هیچ یک از نظریه پردازان معمار و شهرساز منکر اهمیت مقوله سازگاری شکل با عملکرد نگردیده‌اند. برخی از نظریه پردازان، امروزه مؤلفه سازگاری شکل با عملکرد را یکی از اصول اساسی مدرنیسم در معماری و شهرسازی قلمداد می‌کنند. به راستی مفهوم سازگاری شکل با عملکرد چیست و چنین ویژگی با کدام شاخص و معیار قابل ارزیابی است؟ در این خصوص نیز دیدگاه‌ها و شیوه‌های متعدد و متنوعی ابراز گردیده است. امروزه این نظریه که باید نمای بیرونی ساختمان‌ها عملکرد ماورای خود را تبیین نموده و در یک گفتگوی بصری ادراکی، ناظر را بر ماهیت آن آگاه سازد حرف تازه‌ای نیست. شهرسازی امروز نیز همواره به عنوان یک اصل مهم بر سازگاری شکل شهر با عملکرد آن پای می‌فشارد. لیکن به نظر می‌رسد در خصوص راه کار کاربردی چنین سازگاری، زمینه‌های کار تحقیقاتی بسیار گسترده است.

کیوسک به عنوان یک عنصر اطلاع رسانی مطبوعاتی، در یک ارتباط متقابل و مستمر با محیط فیزیکی و انسانی قابل تعریف و مطالعه است. به عبارت دیگر اگر قرار باشد کیوسک مطبوعات را در تمایز با دیگر کیوسک‌ها مورد توجه قرار دهیم به نظر می‌رسد باید بر ویژگی ارتباط متقابل و مستقیم آن با محیط انسانی، شهری و گفتگوی فعالی که

در حوزه های ادراکی بصری برقرار می نماید تاکید نمود و این به آن معناست که در موضوع سازگاری شکل کیوسک با شکل و عملکرد فضای شهری علاوه بر تاکید بر فضای شهری، ماهیت کیوسک مطبوعات به عنوان یک عنصر شهری فعال در ارتباط و اطلاع رسانی عینیت یافته است.

خوانایی و سازگاری شکل کیوسک با عملکرد فضای شهری:

" معنی ممکن است به صورت آگاهی بالقوه ای باشد از فرم ها و یا فعالیت هایی که در معرض دید مردم قرار دارد و یا آگاهی که مردم از طریق آشنایی با خصوصیات محیط زیست خود کسب می نمایند، و بالاخره آگاهی که پایه و اساس برنامه و اعمال مردم جهت دست یابی به مقاصد گوناگون اجتماعی و انفرادی آن ها قرار می گیرد. مردم اغلب نیاز به این دارند که یک آگاهی در مورد محل و چگونگی اتفاقات و وقایع داشته باشند. یعنی بدانند چه چیزی کجا اتفاق می افتد؟ محیط باید نوع فعالیت هر محل را به ما نشان بدهد. به ترتیبی که شخص بتواند محل هر فعالیت را پیدا کند. تراکم نسبی در فعالیت نیز اطلاع

با ارزشی است که از طریق آن می توان شلوغ ترین مکان ها را مشخص کرد و شخص را در آن جهت راهنمایی کرد. ارزیابی صحیح اهمیت نسبی مکان ها نیز جهت تعیین محل و توصیف مهم ترین فعالیت ها ضروری به نظر می رسد. بین فرم و فعالیت عملکرد یک سازگاری کلی و همه جانبه وجود دارد. سازگاری را می توان به عنوان هماهنگی بین خصوصیات فرم فیزیکی یک محیط و مشخصات فعالیت های آن تعریف کرد.

به عنوان یک فرضیه کلی می توان گفت هر چه تیپ فرمی عمومی تر، متراکم تر و نمایان تر و مهم تر باشد خصوصیات مربوط به فرم آن شناخته تر خواهد بود.

سازگاری ها عبارتند از: سازگاری تیپ که هماهنگی بین تیپ فعالیت های یک محل و تیپ فرم است، سازگاری تراکم که هماهنگی بین تراکم فعالیت یک محل و تراکم فضایی و اطلاعاتی فرم آن است و سازگاری اهمیت که هماهنگی بین اهمیت فعالیت یک محل و نمایان بودن بصری فرم آن است. " (اشتینر، ۱۹۹۰)

به نظر می رسد آنچه نقل گردید در معنای خوانایی فضای شهری به مفهوم سازگاری شکل با عملکرد آن در زمینه های نوع فعالیت ها، تراکم و شلوغی و میزان اهمیت آن ها خلاصه می گردد. لذا با تعریفی که از ماهیت کیوسک در فضای شهری ارائه گردیده یقیناً سازگاری شکل کیوسک با فعالیت ها در فضای شهری سازگاری شکل با نوع، تراکم و

اهمیت فعالیت‌ها خلاصه می‌شود.

۲-۲-۴. سازگاری شکل کیوسک با گونه‌ی عمومی فعالیت‌ها و عملکردهای فضای

شهری

فعالیت غالب در فضاهای شهری متنوع است. برخی اداری، تجاری، فرهنگی، آموزشی، تفریحی و یا شامل فعالیت‌های جاری در مجموعه‌ها و محلات مسکونی است. اما فعالیتی که به عنوان متن و زمینه عملکردها در فضای شهری ملاک عمل قرار می‌گیرد، فعالیت غالب و عمومی حاکم بر فضاست و بدیهی است که هماهنگی هر عنصر فیزیکی در این مجموعه تنها با چنین فعالیتی صورت می‌پذیرد و عملکردها و فعالیت‌های خاص و

استثنایی ملاک سازگاری شکل با عملکرد نیستند. از این رو، به نظر می‌رسد گونه‌شناسی غالب فعالیت‌ها در فضاهای شهری جهت سازگاری شکل با عملکرد از اهمیت خاصی برخوردار باشد.

کیوسک به عنوان یک عنصر موجود در فضای شهری باید با گونه غالب و حاکم فعالیت‌ها در فضای شهری سازگار باشد:

- هماهنگی کالبدی کیوسک با کالبد فعالیت غالب در فضای شهری:
در صورتی که فعالیت غالب در فضای شهری در گونه خاصی از احجام، نماها، تزیینات، رنگ‌ها و.... تظاهر پیدا کرده است به نظر می‌رسد هماهنگی کالبدی تجسمی شکل کیوسک با عوامل فوق یک روش قابل قبول در سازگاری شکل با عملکرد حاکم بر فضای شهری باشد.

- ویتترین های نمایش متناسب با عملکرد فضای شهری:

یکی از عرصه های برقراری ارتباط فعال بین کیوسک و محیط آن ویتترین های نمایش مطبوعات است که بسیار در معرض دید و توجه قرار دارند. از این رو، لذا نوع مطبوعات و محصولات فرهنگی در معرض نمایش در ویتترین ها و یا شکل آنها می تواند با گونه فعالیت های حاکم بر فضای شهری هماهنگ باشد.

- انتزاع شکل یا نمادهای فعالیت غالب فضای شهری:

کیوسک جهت هماهنگی با فعالیت حاکم بر فضا می تواند نشانه های گرافیکی و یا کالبدی فعالیت مزبور را در شکل و عناصر نشانه‌ای خود منعکس نماید.

• بکارگیری تابلوهایی که معرف یک گونه فعالیت خاص باشند:

تابلوهای تبلیغاتی، اطلاع‌رسانی یکی دیگر از عرصه‌های ارتباط فعال کیوسک و محیط آن هستند و از این نظر بسیار مورد توجه‌اند. از این‌رو، هماهنگی پیام‌ها و یا تبلیغات موقت یا دائمی موجود در این تابلوها با گونه فعالیت غالب در فضای شهری به هماهنگی کیوسک با

عملکرد فضای شهری کمک می‌کند.

• هماهنگی با گونه‌ی ترافیک غالب در فضای شهری:

نحوه تصرف فضای شهری توسط کیوسک، ارتباط مستقیم با گونه‌ی ترافیک غالب آن اعم از سواره، پیاده و یا مختلط دارد. تصرف گسترده فضای پیاده به نحوی که مزاحمتی برای ترافیک پیاده ایجاد نکند مبین غالب بودن ترافیک پیاده بر فضا است.

در فضاهایی که ترافیک غالب بر فضا، ترافیک سواره است باید شکل کیوسک برای ناظر در حال حرکت طراحی گردد. به نظر می‌رسد طراحی شکل‌های پویا، با حرکت‌های نوری عناصر الحاقی، کیوسک و شکل‌هایی که در هنگام حرکت قابلیت مبادله اطلاعات و

درک بصری را فراهم نمایند روش‌هایی برای سازگاری شکل کیوسک با گونه‌ترافیک سواره حاکم بر فضا هستند.

سازگاری شکل کیوسک با تراکم فضای شهری یا فعالیت‌ها و کاربری‌های متراکم: شناسایی فعالیت‌ها و مکان‌های متراکم و شلوغ، اطلاع‌ارزشمندی است که می‌تواند از طریق عناصر کالبدی فضا و دیگر اجزای متشکله آن به شهروندان منتقل شود و کیوسک به عنوان یکی از انواع مبلمان شهری و با توجه به ویژگی اطلاع‌رسانی خود نقش به‌سزایی را در این خصوص ایفا می‌نماید.

- محل استقرار:

انتخاب حوزه‌ها، مناطق و فضاهای متراکم و شلوغ برای استقرار کیوسک، اولین روش اطلاع‌رسانی در خصوص تراکم عملکردهای فضای شهری است.

- تراکم عرصه‌های نمایش و عرضه مطبوعات:

تعدد و تنوع پیشخوان‌ها و همچنین تعدد و تنوع نشریات به نمایش درآمده در آن‌ها یکی از روش‌های اشاره به تراکم فعالیت‌ها در فضای شهری است.

• تراکم عناصر بصری فرم در کیوسک:

تعدد، تنوع و تراکم عناصر مختلف خط ، صفحه و حجم در کالبد کیوسک می تواند کنایه غیر مستقیمی از تراکم فعالیتها در فضای شهری باشد گرچه از نقش ها و کارآیی عوامل دیگری از قبیل رنگ، بافت و مصالح نیز نباید غافل ماند. همواره باید در خصوص اتخاذ تصمیم برای سازماندهی این عوامل در انعکاس تراکم فعالیت های فضای شهری، به دیگر عوامل دخیل در شکل گیری کیوسک نیز توجه داشت به عنوان مثال تعدد عرصه های ارتباط بصری کیوسک و محیط و وجوه حجمی آن می تواند به عنوان یکی از روش های انعکاس تراکم فعالیتها در محیط مورد توجه قرار گیرد و در این خصوص باید به هماهنگی شکل کیوسک با شکل فضای شهری، گونه و تناسبات بدنه های آن نیز توجه داشت.

• انعکاسی بودن سطوح بدنه کیوسک به عنوان روشی برای انعکاس تراکم و شلوغی محیط:

یکی از روش های استعاره ای ، محافظه کارانه و در برخی موارد بسیار مفید، استفاده از سطوح انعکاسی در بدنه کیوسک برای انعکاس بصری تراکم فعالیت های جاری در محیط شهری است. یکی از مزیت های این روش آن است که در شکل و حجم کلی کیوسک و یا اجزا و عناصر متشکله آن تأثیر مستقیم نمی گذارد. ولی همواره باید مراقب آثار بصری نامتناسب و ناخواسته آن بود.

• نمایان بودن اجزا و عناصر اختصاصی کیوسک:

تظاهر بیرونی کلیه امور مربوط به کیوسک اعم از عرضه و نمایش مطبوعات، تبلیغات، کارکنان و فعالیت های داخلی کیوسک و در برخی شرایط، ترکیب آن ها با فعالیت های جاری در فضای شهری (نصب ویتترین ها و تابلوهای تبلیغاتی در محوطه و فضای پیاده، پیش بینی فضای توقف موقت برای صاحب کیوسک در محوطه و ...) نیز میتواند به طور

جدی تراکم و شلوغی فعالیت‌ها را در محیط شهری منعکس نماید. باید توجه داشت که تظاهر فعالیت‌های کیوسک به معضلی برای جریان عادی فعالیت‌ها در فضای شهری تبدیل نشود.

RK18

- ارائه اطلاعات غیر بصری از طریق حس‌های بویایی، شنوایی، لامسه و ... :

به نظر می‌رسد اطلاع‌رسانی به واسطه حواس غیر بصری علاوه بر تاکید نمادین بر ماهیت اطلاع‌رسانی کیوسک مطبوعات، کنایه‌ای از تراکم پیام‌ها و در نتیجه فعالیت‌ها در فضای شهری دارد. زمانی که مخاطبان به وسیله حس‌های غیر بصری خود اعم از بساوایی، شنوایی و چشایی پیام‌هایی را دریافت کنند نا خود آگاه از تراکم فعالیت‌ها آگاهی می‌یابند. البته در ابتدا چندان امکان پذیر به نظر نمی‌آید که یک کیوسک بتواند به وسیله حس‌های چشایی، بویایی و شنوایی و یا بساوایی مخاطبان، پیام‌رسانی داشته باشد ولی در صورت دقت در ماهیت امر پیام‌رسانی می‌توان شرایطی را تصور کرد که پخش تصنیف‌هایی مربوط به دوره زمانی خاصی از تاریخ معاصر در منطقه تاریخی محل استقرار کیوسک تداعی معانی خاص به واسطه هماهنگی پیام‌های بصری و شنوایی صورت پذیرد و یا شرایطی را می‌توان تصور کرد که یک کیوسک در فصل سرمای زمستان بتواند با تغییر رنگ بدنه‌های خود به رنگ‌های گرم زرد و نارنجی، بی‌اختیار به وسیله حس بینایی احساس بساوایی گرما را در مخاطب ایجاد نماید.

• پیام رسانی از طریق جلوه های نوری :

جلوه های نوری به دلیل قابلیت بالای جذب مخاطب پیام رسانی مستقیم (در تابلوهای تبلیغاتی نوری) و تغییرات شدت رنگ متناسب با تغییر موقعیت ها و مناسبت ها، القای مستقیم حس های حرکت، سکون، ... نقش بسزایی در اطلاع رسانی عملکرد فضای شهری بویژه در خصوص تراکم و شلوغی آن ها دارد.

- سازگاری شکل کیوسک با اهمیت فعالیت ها و کاربری های فضای شهری: درک و شناخت اهمیت فعالیت ها و کاربری ها در فضای شهری اطلاع رسانی با ارزش دیگری است که به وسیله عناصر کالبدی و اجزای متشکله فضای شهری انتقال می یابد. آگاهی از فعالیت ها و کاربری های با اهمیت به شهروندان در پیگیری و دست یابی به مقاصد و اهدافشان کمک نموده و فضای شهر را برای آنها دلپذیرتر می سازد.

- خودنمایی و شاخص بودن کیوسک در هماهنگی با فعالیت های شهری: کیوسک هایی که در مجاورت کاربری های دیگر قرار دارند می توانند با تمایز خود از دیگر کیوسک ها و خود نمایی و تشخیص فراوان خود حکایت از متفاوت بودن فعالیت های جاری

در فضای شهری و اهمیت آن‌ها داشته باشند. ایجاد تضاد در شکل، رنگ و بافت مصالح کالبد کیوسک، ابزارهای طراحی مناسب جهت تمایز آن از محیط است.

- انعکاس بصری فعالیت‌های با اهمیت از طریق سطوح انعکاس بدنه کیوسک: یکی از روش‌های استعاره‌ای و محافظه‌ای و در برخی موارد مفید، استفاده از سطوح انعکاسی در بدنه کیوسک به منظور انعکاس بصری ابنیه واجد فعالیت‌های با اهمیت به جای هماهنگی کالبدی با آنها است. بدیهی است باید در این روش مراقب آثار بصری نامطلوب و ناخواسته بود.

- بکارگیری پیام‌های غیر بصری در هماهنگی با عملکرد با اهمیت در فضای شهری:

اطلاع‌رسانی به واسطه حواس غیربصری اعم از پویایی، شنوایی، بساوایی و در هماهنگی با فعالیت‌های با اهمیت می‌تواند در آگاهی و هدایت شهروندان کمک نماید.

- پیام‌رسانی به وسیله جلوه‌های نوری:

به کارگیری تکنیک‌های به روز اطلاع‌رسانی در کیوسک، خود تأکید بر اهمیت فعالیت‌ها در فضای شهری محل استقرار آن است. در این خصوص پیام‌رسانی به وسیله جلوه‌های نوری به دلیل ماهیت فناورانه آن و تأثیر قوی بر مخاطب بسیار موفق تلقی می‌شود.

- هماهنگی شکل کیوسک با ابنیه واجد عملکردهای با اهمیت:

در یک محیط شهری واجد شکل‌ها و عملکردهای گوناگون و با درجات مختلف اهمیت، سازگاری و هماهنگی شکل کیوسک با شکل‌هایی که واجد عملکردهای مهم هستند به طور مستقیم تأکید و اشاره‌ای بر اهمیت فعالیت مزبور در فضای شهری به حساب می‌آید.

- محل استقرار:

مکان‌یابی کیوسک در نزدیکی فعالیت‌ها و کاربری با اهمیت، در حقیقت تأکیدی بر اهمیت آن‌ها و عاملی جهت هدایت و راهنمایی شهروندان شمرده می‌شود.

- هماهنگی کیوسک با سمبل‌ها و نمادهای عملکرد و فعالیت با اهمیت در فضای شهری:
معمولاً فعالیت‌ها و عملکردها صرف نظر از شکل بنای آنها واجد سمبل‌ها، نمادها و یا نشانه‌های گرافیکی است که عامل تشخیص آن‌ها از دیگر عملکردها است. انعکاس نشانه‌های فوق در کالبد کیوسک تأکید و اشاره‌ای بر اهمیت آنها دارد.

۳-۴. ویژگی خوانایی کالبدی فضای شهری و نقش کیوسک در هماهنگی با

آن

مقوله سازگاری شکل در مقیاس میانی فضای شهری به طور مستقیم به معنای بسیج تمامی عناصر کالبدی فضای شهری و اجزای آن جهت درک کامل و همه جانبه محیط برای انسان است. از این منظر، همه عناصر مزبور باید جهت وضوح کامل در خوانایی و درک

فضای شهری با شاخص‌های شناخته شده، بر کیفیت کالبدی فضا افزوده و آن را تشدید نمایند. بدنه‌ها، احجام، کف‌سازی و مبلمان شهری از اهم عناصر و اجزای فوق به شمار می‌آیند و عنصر کیوسک در چنین مجموعه‌ای و با توجه به لزوم تاکید بر خوانایی فضای شهری و هویت آن مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

برای سکونت و زندگی، شهر خانه‌ای است بزرگ و همانگونه که خانه باید از صفات و مزایایی برخوردار باشد تا سکونت و زندگی را آسایش بخش و مطلوب سازد، شهر نیز باید دارای کیفیات و ویژگی‌هایی برای تامین آسایش و راحتی باشد. (مزینی، ۱۳۸۷)

ماهیت شهر در کیفیت فضای شهری انعکاس می‌یابد. فضاهای شهری نیز همان فضاهای معماری‌اند ولی عموماً فاقد سقف و با مقیاس بزرگ‌تر، که معیارها و شاخص‌هایی برای طراحی آنها مفروض است.

محصور بودن و تناسب‌های فضای شهری و نقش کیوسک در هماهنگی و تاکید بر آن: یکی از اصول اساسی طراحی فضای شهری، ساماندهی عناصر کالبدی آن در جهت ایجاد حس فضا و مکان است و این مهم محقق نمی‌شود مگر آنکه احساس محصور بودن در فضا به حد قابل قبولی برسد. میزان محصور بودن فضا به عوامل مختلف تناسب‌های ابعاد فضا و ارتفاع بدنه، اندازه و شکل، دسترسی به فضا، جنس و ساختار بدنه و... بستگی دارد.

تناسب‌ها:

نسبت ارتفاع بدنه به عرض فضا به عنوان شاخص ابعادی ارزیابی محصور بودن فضا مورد توجه قرار می‌گیرد که به شرح زیر توضیح داده می‌شود:

- در صورتی که نسبت ارتفاع به عرض فضا برابر یک باشد احساس محصور بودن کامل ایجاد می‌شود.
- در صورتی که نسبت ارتفاع بدنه به عرض فضا برابر با $1/2$ باشد احساس آستانه محصور بودن فضا را ایجاد می‌کند.
- در صورتی که نسبت ارتفاع به عرض فضا برابر $1/3$ باشد حداقل احساس محصور بودن در فضا ایجاد می‌گردد.
- نسبت $1/4$ و بیشتر برای بدنه و عرض فضا، عدم احساس محصور بودن را باعث می‌گردد.

به نظر می‌رسد در فضاهایی که فاقد احساس محصور بودن باشند، قرارگیری مناسب کیوسک در فضا و ارتفاع متناسب آن بتواند به ایجاد حداقل احساس محصور بودن در فضا کمک نماید.

در فضاهایی که دارای محصور بودن بیش از اندازه بوده و نوعی احساس وحشت و حقارت را ایجاد کنند کیوسک با قرارگیری مناسب و ابعاد انسانی، خود به فضا مقیاس داده و احساس ناهنجار ناشی از تناسب‌های نامناسب بدنه و عرض فضا را کاهش می‌دهد.

- **ساختار بدنه:** ساختار یکسان و یکنواخت بدنه، احساس محصور بودن را نسبت به بدنه ای با ساختار ناهمگون و ناهماهنگ به مراتب افزایش می‌دهد. از این‌رو هماهنگی شکل کیوسک با ساختار بدنه می‌تواند علاوه بر یکپارچگی فضا به محصور بودن آن نیز کمک کند.

- **نحوه دسترسی:** نحوه دسترسی از گوشه‌های فضا که باعث کاهش یکپارچگی فضا گردد نیز احساس محصور بودن را کاهش می‌دهد.

- **اندازه دسترسی:** در صورتی که سطوح باز شو بدنه‌های فضا بر سطوح بسته غلبه داشته باشند احساس محصور بودن کاهش می‌یابد و اساساً هرچه از یکپارچگی بدنه فضا بکاهد از میزان احساس محصور بودن فضا می‌کاهد.

هماهنگی عناصر در فضای شهری و لزوم هماهنگی کیوسک با عناصر کالبدی فضای شهری

هماهنگی و پیوستگی، عامل وحدت بخش متن و زمینه فضای شهری است. به عبارت دیگر هرگونه دخل و تصرف و طراحی یک موضوع در فضای شهری باید با نگرش آن در بستر یک متن موجود آغاز و در هماهنگی با آن صورت پذیرد. یک حجم جدید همچون

کیوسک که به جای رقابت با هویت زمینه موجود، در یک ارتباط هماهنگ آن را تقویت می نماید همسایه خوبی محسوب می شود. (هدمن، ۱) .

زمانی که این حجم جدید با احجام پیرامون سازگار باشد مانع از گسیختگی و اغتشاش در محیط می گردد. ایجاد هماهنگی به وسیله مشخصات بصری ظاهری مانند رنگ، بافت، مصالح، هندسه و شکل و ... در عرصه های مختلف شکل، فضا و اجزای متشکله آن امکان پذیر می گردد.

هماهنگی در طیف های مختلف

- هماهنگی در یک ارتباط اختیاری:

در محیطی که کیفیت های مختلف از احجام مناسب، نامناسب و معمولی مخلوط شده اند و هویت واحدی بر فضا حاکم نیست از این رو می توان بکمک هویت اختیاری - انتخابی در جهت ایجاد هویتی تازه در فضا گام برداشت .

- هماهنگی نسبی :

در محیطی که سبک های متنوعی وجود دارد امکان آزادی عمل برای ارائه راه حل های طراحی بر مبنای وجوه مشترک سبک های مزبور وجود دارد. ویژگی ای که مبین احساس کلی وحدت و هماهنگی در فضا بوده و بتوان به واسطه آن عناصر تازه ای را به مجموعه اضافه کرد.

- هماهنگی شدید :

در محیط هایی که دارای آثار مهم معماری و در وحدت وانسجام کامل باشد باید ویژگی های آن را کشف نمود و در هماهنگی کامل با آنها گام برداشت.

- شبیه سازی :

در محیط هایی که اهمیت و غلبه یک شکل خاص کلیت مجموعه را تحت تاثیر قرار داده است به نظر می رسد تقلید کامل و شبیه سازی بتواند به عنوان یکی از روش های طراحی هماهنگ با زمینه مورد توجه قرار گیرد.

هماهنگی کیوسک به هر یک از اشکال بالا با عناصر کالبدی و فضای شهری می تواند به یکپارچگی و وحدت آن کمک کند.

تباين و گوناگونی در فضای شهری و نقش کیوسک در تاکید بر آن

تباين و ناهمگونی می تواند منشاء جذابیت و هیجان باشد و چه بسا در برخی شرایط نیز توصیه گردد. ابنیه مهم و یا برخی از عناصر مانند کیوسک در صورت لزوم به این وسیله از سایر ساختمان‌ها متمایز می گردند تا بر اهمیت یا ویژگی‌های آنها تاکید شود. لیکن بناهای معمولی به هیچوجه به این روش متمایز نمی شوند زیرا در صورت وقوع چنین وضعی محیط شهر دچار آشفتگی بصری خواهد شد.

تباين در حقیقت مانند چاشنی است که استفاده از آن در سیمای شهر باید بسیار محتاطانه باشد، در اینصورت مطبوع خواهد بود و در غیراین صورت ناهنجار به نظر خواهد رسید.

تباين می تواند شکل های مختلف و طیف گسترده ای از تشابه کامل ، تفاوت و کاملاً متضاد را در برگیرد.

تباين در حالت متعادل خود می تواند امکان بازشناسی و تمایز کیوسک را در فضای شهری فراهم سازد و یا با تضاد اجزایی از شکل خود با محیط بر ویژگی خاصی از فضا تاکید ورزد.

تباين مانند ویژگی هماهنگی در مشخصات بصری ظاهری مانند رنگ، مصالح و بافت هندسه و شکل و . . . امکان مطالعه و ظهور دارد.

کیوسک می تواند به یکی از روشهای تباین در محیط شهری ظاهر شود و برویژگی های بصری آن تاکید گردد .

مقیاس در فضای شهری و نقش کیوسک در ایجاد و تاکید بر آن:

به رابطه ابعادی بین اندازه یک فضا با عناصر کالبدی آن و یا یک شیء شناخته شده با فضاهای اطراف آن مقیاس گفته می شود که مبین یک نسبت است. مقیاس انسانی فضا، به ارتباط مطلوب ابعاد فضا با ابعاد انسانی گفته می شود.

مقیاس دادن به فضا و یا عناصر کالبدی آن به معنای خردکردن آن به ابعاد ملموس و شناخته شده برای انسان است. در صورتی که بدنه های فضایی بسیار مرتفع بوده و با مقیاس انسانی سازگار نباشند می توان با قرارگیری مناسب کیوسک در فضا و تاکید بر

خطوط تقسیمات ارتفاعی آن به کلیت فضا مقیاس داده و ارتباط قابل قبولی بین انسان و بدنه فضا ایجاد نمود.

تسخیر فضا و ایجاد حس مکان در فضای شهری و نقش کیوسک در ایجاد و تاکید بر

آن:

فضا دارای ویژگی سیال بودن است و مانند جریان آب باید همواره مهار شده و حدود آن تعریف شود تا دارای حجم و ابعاد شده و منجر به ایجاد حس مکان گردد. در غیر این صورت به بیرون رسوخ کرده و از کیفیت آن کاسته خواهد شد.

کیوسک می تواند با قرارگیری در موقعیت های مناسب در تعریف حدود فضا موثر بوده و یا با قرارگیری در نقاط عطف و خاص بر هندسه و کلیت آن تاکید ورزد و به اصطلاح فضا را تسخیر نماید.

ویژگی شکل فضا و فضاهای ایستا - پویا - مرکب، و نقش کیوسک در رابطه با آن‌ها:

فضاها بر حسب تناسب‌های خود به دو گروه فضاهای ایستا و پویا تقسیم می‌شوند. فضاهایی که به دلیل تناسب‌های نزدیک، طول و عرض آنها احساس سکون و مکث را ایجاد می‌نمایند فضاهای ایستا و فضاهایی را که نسبت طول به عرض آنها بسیار زیاد است و احساس حرکت و کشش ایجاد می‌نمایند، فضاهای پویا می‌نامند. فضاهای مرکب دارای ویژگی‌های دو دسته فضاهای فوق به طور همزمان‌اند. بدیهی است کلیه عناصر و اجزای فضای شهری باید جهت وضوح کامل ویژگی فضا، بر هویت آن تاکید ورزیده و کیفیت آن را تشدید نمایند. کیوسک نیز به عنوان یکی از عناصر متشکله فضا می‌تواند با شکل‌گیری حجمی خود و یا موقعیت استقرار مناسب در فضا و نظام ساختاری عناصر متشکله خود بر ویژگی پویایی و یا ایستایی فضا تاکید ورزد و آن را تشدید نماید.

ویژگی حریم و قلمرو در فضای شهری و نقش کیوسک در رابطه با آن‌ها:

حد و مرز یا قلمرو یک فضا را حریم فضا می‌نامند و کلیه عناصر کالبدی فضا و اجزای متشکله آن می‌باید در جهت تاکید بر آن بسیج گردند. کیوسک نیز به عنوان یکی از اجزای فضای شهری با استقرار مناسب و نظام ساختاری هماهنگ با بدنه فضا می‌تواند در تعریف قلمرو فضا نقش ایفا نماید.

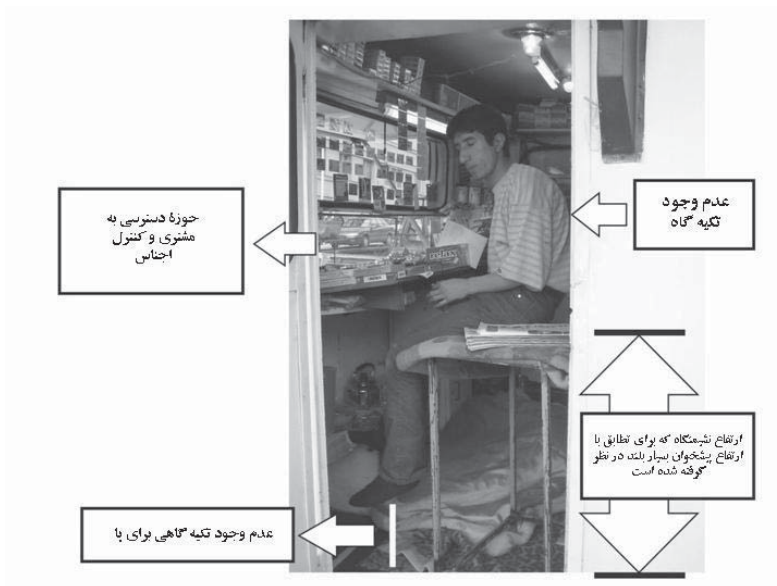

عوامل ارگونومیک و آنتروپومتریک:

اصول ارگونومیک و آنتروپومتریک در کیوسک‌های فعلی چندان مورد توجه قرار نگرفته و متصدیان کیوسک مجبور به تطبیق خود با شرایط کیوسک هستند. به عنوان مثال، همانگونه که در تصاویر مشاهده می‌شود، متصدی کیوسک از مکان نشستن مناسبی برخوردار نیست و صندلی مورد استفاده، مطابق با اصول ارگونومیک نیست.

نحوه چیدمان روزنامه‌ها، نشریات و سایر اجناس، گاهی مشتری را در جریان مشاهده و انتخاب دچار زحمت می‌سازد. ضمناً دسترسی به بعضی عناوین به دلیل کمبود فضاهای پیش بینی شده عملاً غیر ممکن می‌گردد.

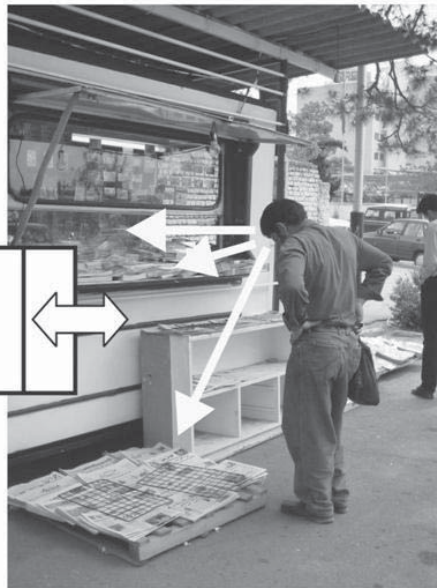
نورپردازی داخلی و خارجی کیوسک نیز تابع اصول خاصی نبوده و صرفاً بر اساس محدودیت‌ها است.

کنترل اجناس از طریق آینه
نصب شده در خارج کیوسک

کنترل مستقیم اجناس و
ارتباط با مشتری

نحوه چیدمان
و زوایای دید
مشتری

نحوه چیدمان نشریات و اجناس

- عوامل بهداشتی - ایمنی :

در کیوسک‌هایی که در حال حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرند، قسمت سقف یا به خوبی آب بندی نشده و یا در زیر تابش آفتاب و بارندگی‌ها، سوراخ شده و ایجاد مشکل می‌کنند. کیوسک‌داران این نقیصه را با نصب ایرانیت یا ورق‌های فولادی تا حدی حل کرده‌اند. نصب این ورق‌ها به صورت شیب دار بوده و از تجمع آب به هنگام بارندگی جلوگیری می‌کند. معمولاً فاصله بین سقف که بعداً کار گذاشته شده و سقف اصلی کیوسک، منظره نامناسبی را ایجاد می‌کند. این منظره با قراردادن اشیای مختلفی از قبیل کارتن، تخته و چوب، اشیای فلزی، آجر و ... نا مناسب تر به نظر می‌رسد. بعضی از متصدیان، این فاصله را از چهار جهت با نصب ورق‌های فلزی پوشانیده‌اند.

در بیشتر کیوسک‌هایی که از جنس فایبرگلاس هستند، متصدیان طبق سلیقه، سایبان‌هایی را به کیوسک‌های خود افزوده‌اند؛ که حفاظی جهت آفتاب و اشعه مستقیم و باران محسوب می‌شود. حتی عده‌ای از فروشندگان، تعدادی از نشریات را به لبه‌های این سایبان‌ها آویزان می‌کنند. این سایبانها، معمولاً تا شو بوده و به هنگام عدم نیاز، جمع میشوند. کیوسک‌های قدیمی از هرگونه سایبان بی‌بهره‌اند.

نوری که روشنایی کیوسک‌ها را تأمین می‌کند از لامپ‌هایی است که بدون هیچ‌گونه ضابطه و ملاحظات زیبایی شناختی از جاهای مختلف آویزان گردیده‌اند. البته برخی از متصدیان نیز از لامپ‌های رنگی و سفید با هدف زیبایی کیوسک استفاده کرده‌اند. درحالی که آن‌ها هیچ‌گونه تناسبی با پیکره اصلی ندارند و به صورت اجزایی کاملاً مجزا به نظر می‌رسند؛ در عین حال که بعضی از این عناصر روشنایی به دلیل سیم‌کشی نامناسب می‌توانند مشکل ساز بوده و خطر آفرین نیز باشند.

عوامل زیست محیطی :

کیوسک‌های نصب شده در سطح شهر، بر محیط استقرارشان تأثیر می‌گذارند. دفع زباله‌های کیوسک یکی از این موارد است که در کیوسک‌های فعلی به آن پرداخته نشده است. کیوسک‌داران برای دفع زباله‌ها و ضایعات حاصل از نشریات از بین رفته، به تناسب فضایی که در مکان استقرار کیوسک خود در اختیار دارند، چاره‌اندیشی کرده‌اند.

بررسی سازگاری شکل و عملکرد کیوسک با عوامل انسانی:

در این بخش، سازگاری شکل و عملکرد کیوسک مورد مطالعه قرار می گیرد.

بررسی و شناخت گروه های کاربر:

گروه های کاربر شامل دو دسته متصدیان و خریداران اند که در دو بخش جداگانه مورد مطالعه قرار می گیرند.

- متصدیان و فروشندگان:

متصدیان کیوسک در واقع کاربران اصلی این محصول به شمار می آیند؛ چراکه بیشترین زمان کاربری متعلق به آنان است. مشتریان، در مدت زمان بسیار کوتاهی با این محصول در ارتباط هستند. طبق تحقیقات به عمل آمده، متصدیان کیوسک ساعت ۶ صبح کیوسک

خود را باز می کنند و نشریات خود را در معرض نمایش قرار می دهند و عناوین روز را برای فروش تحویل می گیرند.

کیوسک آنها معمولاً تا ساعت ۱۲ نیمه شب باز است و در این فاصله دو متصدی به صورت شیفتی کار میکنند و در این فاصله زمانی، نفر دوم معمولاً به استراحت می پردازد. فضای داخلی کیوسک عملاً برای یک نفر و آن هم در حال کار طراحی شده است و بنا بر این، نفر دوم همواره با مشکل کمبود فضا مواجه است.

خریداران:

چگونگی استفاده خریداران در شکل زیر نمایش داده شده است:

- مطالعه تحلیلی شاخص های عمومی :

در این بخش، شاخص های اقتصادی و اجتماعی و همچنین مفهوم تخریب در ارتباط با عوامل انسانی بررسی می شود.

- اقتصادی:

مشکل کلی و عمده ای که در فعالیت کیوسک داران به چشم می خورد، تفاوت اینگونه فعالیت ها با هدف اصلی کیوسک است. زیرا متصدیان در کنار فروش نشریات و جراید مطبوعاتی، اقدام به فروش تنقلات، انواع سیگار، سکه، کارت تلفن و ... می نمایند و حدود

۵۰٪ در آمد آن‌ها از این محصولات تأمین می‌شود. این موضوع، رقابتی را بین مغازه‌های پیرامون و کیوسک‌ها ایجاد کرده است. همچنین وجود اینگونه محصولات، فضای زیادی را داخل کیوسک اشغال می‌کند، فضایی که باید ویژه مطبوعات باشد. در ضمن، اجاره متوسط دریافتی توسط شرکت ساماندهی، بابت هر دستگاه حدود ۵۶۰۰۰ ریال است این مبلغ حداکثر به ۱۷۰۰۰۰ ریال در ما می‌رسد.

- عوامل اجتماعی - فرهنگی:

از جمله مشکلات موجود کیوسک‌ها، تخریب‌های عمومی است. آسیب‌های وارده در اثر پدیده تخریب‌گری^۱ شامل: شکستن شیشه‌ها، خراش روی بدنه و چسباندن اطلاعات یا نوشتن شعار روی بدنه کیوسک‌ها است. دلایل و عوامل بروز رفتارهای تخریب‌گر، به شرح زیرند:

- وجود بیماری‌های روانی در جامعه...؛
- فقر اقتصادی و پایین بودن سطح تحصیلات؛
- وجود افراد بزهکار؛
- بیگانگی اجتماعی و انزوا (از خود بیگانگی)؛
- نداشتن اوقات فراغت برای اقشار جامعه؛
- عواملی چون محیط‌های اولیه تربیتی، شخصیت فردی، جریان‌های ادراکی، شناختی و انگیزشی؛

- راهکارهای مقابله با تخریب کیوسک‌ها:

---

^۱ Vandalism

- استفاده از مصالح مقاوم از جمله: مصالح ساختمانی سبک و مقاوم، قطعات پیش ساخته بتنی، فایبرگلاس دوجداره با لایه فلزی.
  - استفاده از شیشه های سکوریت با قطر مناسب به جای شیشه های معمولی.
  - استفاده از قفسه های توری و حفاظ برای پنجره ها.
  - استفاده از نور مناسب برای کم کردن پرایوسی¹، در نتیجه کم شدن تخریب گری
  - از بین بردن سطوح صاف، یکدست و بزرگ؛ و شکل دار کردن آن ها.
  - تدابیر امنیتی مانند نصب قفل سوییچی، دزدگیر و امثال آن.
  - طراحی ویژه کاهش وندالیسم برای کیوسک های جدید.
- کیوسکداران برای حفاظت و ایمنی کیوسک های خود از نرده های آهنی استفاده کرده اند که برای اتصال آن ها به بدنه، به دلیل نبود امکان هرگونه اتصال، ناشی از مغایرت جنس فایبرگلاس و آهن، به پروفیل هایی که دورتادور بدنه کیوسک را کلاف کرده اند جوش خورده است.
- عده ای نیز برای ایمنی بیشتر دریچه های سطح جانبی و عقبی کیوسک خود را مسدود می کنند. بنابراین فضا برای عرضه مطبوعات و نشریات به مراتب کمتر، و محدود به دریچه ارتباط فروشنده و مشتری می شود. این حفاظ ها، منظره نامناسبی را ایجاد نموده و مشکلات زیادی را جهت مشاهده محصولات به وجود می آورند. همچنین دریچه های یادشده دارای دیواره محافظی از جنس آهن برای پوشش است که در هنگام فعالیت کیوسک، این درپوش ها از روی دریچه ها برداشته و کنار گذاشته می شوند. این درپوش ها، خود فضای زیادی را اشغال کرده و از نظر بصری نیز نا زیبا هستند و هماهنگی لازم را با پیکره ندارد.

---

¹ Privacy

- بررسی عوامل کالبدی :
  - عوامل زیبایی شناختی :
- این عوامل شامل موارد زیر است:

• عوامل بازشناسی:

با توجه به الگوی کالبدی مشابه و یکسان کیوسک‌های موجود در سطح شهر امکان بازشناسی آنها از یکدیگر به تفکیک و کاربری امکان‌پذیر نیست. الگوی کالبدی، همهٔ مشخصات بصری ظاهری از قبیل رنگ، بافت، مقیاس، شکل و هندسه و مصالح را شامل می‌شود و تفاوت ظاهری کیوسک‌ها با یکدیگر عموماً مربوط به تاثیر عوامل مختلف اقلیمی محیطی فضایی است که به شکل ناهنجار و نامتناسب منشأ تغییرات و تاثیرات متعددی در کالبد کیوسک‌های مزبور بوده و پیش از این به آن‌ها اشاره گردیده است. در کیوسک‌های مزبور هیچ گونه تباین یا هماهنگی معنی‌داری در شکل، رنگ، بافت و مصالح آن‌ها با یکدیگر و با محیط مشاهده نمی‌شود و اساساً کیوسک‌های فوق، فاقد هرگونه ارتباط بصری فعال (دیالوگ) و مخاطب‌اند.

• عوامل ارتباطی و روانشناختی:

با بررسی‌های به عمل آمده، مشخص گردیده که یکی از مشکلات اصلی کیوسک‌ها، نشت آب حاصل از بارندگی به داخل کیوسک است که دلیل آن طراحی به نامناسب و نقص در تولید مربوط می‌شود. وجود این نقص باعث شده که متصدیان برای رفع آن، اقدامات سلیقه‌ای و غیر اصولی انجام دهند که منطبق بر اصول فنی و زیبایی‌شناختی نیستند. از جمله نصب بام کاذب که بیشتر از نوع ورق‌های آزبست (ایرانیست) است و ابعاد آن اغلب بیشتر از وسعت سقف بوده و شیب‌های نامتناسب دارند و رنگ و شکل آن‌ها نیز تناسبی با کیوسک ندارد.

فاصله بین دو بام اصلی و کاذب نیز اغلب با ضایعات و مواد اضافی پر می‌شود و یا به محل نگهداری وسایل رفتگران تبدیل می‌گردد. محل سکونت گربه‌ها از دیگر کاربری‌های

فضای فوق است. این مشکل به طور کلی هزینه بسیار زیادی را بر متصدی کیوسک تحمیل می کند. نصب سقف اضافی اغلب روی چهارچوب فلزی بوده که باعث تغییر اساسی در شکل کیوسک و گسترش محدوده آن می شود.

- برای جبران این مشکل، راهکارهای زیر توصیه می شود:
- طراحی و ساخت کیوسک متناسب به عنوان گزینه جایگزین.
- اصلاح سقف در حدود ممکن اگر نقص محدود باشد.
- تعویض سقف، زمانی که اصلاح آن مشکل باشد.
- بخشی از سقف که متصل به دیوار کیوسک است به سمت خارج پیش آمدگی داشته باشد، بطوریکه آب باران به سمت دیواره ها هدایت نشود.
- در صورتی که نصب سقف دوم ضروری باشد، فاصله با سقف اصلی بیشتر از ۳۰ سانتی متر نبوده و فاصله بین دو سقف پوشیده شده و هماهنگ با کیوسک رنگ شود.
- اینک عملکرد کیوسک در ارتباط با عوامل انسانی مورد مطالعه قرار می گیرد.
- با در نظر گرفتن توسعه فضای کیوسک ها به خارج از محدوده مجاز آن ها، و وجود آفتاب و باد و باران، کیوسک داران برای جلوگیری از خیس شدن نشریات اقدام به نصب روکش های موقت می کنند. این اقدام ها باعث نازیبایی محیط و کاهش کیفیت بصری شهر و ایجاد مزاحمت برای عابران شده و هنگام توفان نیز مشکلاتی را فراهم می کنند. نوع سایبان ها و روکش ها بستگی به سلیقه و توان مالی متصدی، متنوع بوده و به اشکال مختلف و اغلب ناهنجار دیده می شوند.

- برای جبران این مشکل، راهکارهای زیر توصیه می شود:
- طراحی سایبانهای یکسان متناسب با وضعیت کیوسک؛

- طراحی و ساخت دریچه هایی برای پنجره ها که به عنوان سایبان و حفاظ عمل کند؛
  - استفاده از ایستگاه های نمایش روزنامه که دارای چتر نیز باشند؛
  - افزایش سطوح کیوسک برای نمایش مجلات و نشریات؛
  - مکان یابی مناسب کیوسک ها که کمتر با عوامل طبیعی در ارتباط باشند.
- عدم تناسب ظرفیت سطوح نمایش با تعداد عناوین مطبوعات عرضه شده که منجر به چیدمان غلط نشریات و سد معبر می شود. از طرفی، نشریات در مقابل وزش باد، آفتاب و بارندگی محفوظ نیستند. متصدیان برای رفع این نقص اغلب اقدام به نصب سایبان های غیر اصولی می کنند. همچنین برای مهار نشریات از قطعات وزین مانند سنگ، میل گرد یا لوازم خودرو (لنت ترمز) بهره می گیرند. در برخی موارد از سقف های پیش آمده به سمت پیاده رو تا ساختمان های مجاور یا مقابل کیوسک بهره گیری شده و سطوح و فضای عملکردی خود را تا چندین برابر گذرگاه های همگانی گسترش داده اند.
- برای رفع این مشکل، راهکارهای زیر توصیه می شود:
- تغییر در طراحی و ساخت کیوسک های کنونی و در نظر گرفتن نیازها در هنگام طراحی و ساخت
  - استفاده از انواع ایستگاه های فلزی برای نمایش نشریات و مجلات.
  - طراحی و ساخت حفاظ هایی که پس از باز شدن به عنوان ایستگاه نمایش نشریات استفاده شود.
  - افزایش سطوح نمایش نشریات از طریق ایجاد تغییرات حجمی در بدنه کیوسک از جمله ایجاد سطوح شیبدار که باعث افزایش سطح در واحد حجم کمتر می شود.

- ایجاد شیارهای نگه دارنده جهت درگیر شدن بخشی از روزنامه ها یا مجلات و مقاومت در برابر جریان باد.

عمده ترین اشکالات موجود در ارتباط با کیوسک ها:

عدم شناسایی نیازها، خواسته های جسمی و روحی استفاده کنندگان و افراد مرتبط با کیوسک.

طراحی های موجود عمدتاً کپی برداری از نمونه های خارجی بدون رعایت اصول طراحی برای شرایط ایران است.

در نظر نگرفتن ابعاد مناسب.

در نظر نگرفتن اصول ارگونومی و آنتروپومتری

حساس بودن در برابر تخریب گران

عدم در نظر گرفتن اصول ایمنی

طراحی یکپارچه که حمل و نقل را با مشکل مواجه می کند.

عدم پیش بینی برای نور، تهویه، سرمایش و گرمایش مناسب.

فقدان طراحی با هویت اصیل ایرانی.

اصلی ترین اشکال:

به دلیل استفاده از مواد نامناسب و جداره نازک کیوسک های فایبرگلاس کنونی، احتمال بروز سرقت های کوچک و بزرگ از کیوسک ها افزایش یافته است. در نظر سنجی های به عمل آمده، اغلب از این قضیه به عنوان اشکال اصلی یاد شده است.

متصدیان برای رفع نقص، معمولاً اقدام به نصب حفاظ های فلزی می کنند. این حفاظها گاهی فقط محدود به پنجره ها می شوند و گاه نیز تمامی کیوسک را همچون قفس در بر می گیرند. بنابراین قسمت های آسیب پذیر، پنجره ها و حتی بدنه اصلی کیوسک هستند. نصب این حفاظ ها علاوه بر تحمیل هزینه های زیاد برای متصدی، باعث نازیبا شدن کیوسک شده و احتمال بروز خطرات بویژه برخورد موتورسواران و مضر بودن آنها را افزایش می دهد. همچنین پس از مدتی حفاظ ها فرسوده شده و بر نازیبایی کیوسک می افزاید. سرقت های بزرگ اغلب هنگام بسته بودن کیوسک (شبها) صورت می گیرد. در این میان، سرقت وسایل گرمایش و سرمایش متداول است.

- برای رفع این نقیصه، راهکارهای زیر توصیه می شود:
- امکان فراهم آوردن دید مناسب برای متصدی نسبت به فضا و اجناس در روز؛

- امکان تأمین نور کافی در هنگام تاریکی (شب‌ها) از طریق نصب تجهیزات روشنایی در ارتفاع حداقل ۴ تا ۱۲ متری که، فرصت را از سارقان در تاریکی سلب می‌کند؛
- طراحی و نصب حفاظ‌هایی که در هنگام باز بودن از آن به عنوان ایستگاه نشریات استفاده شود؛
- استفاده از شیشه‌های مقاوم دو جداره با استفاده از مواد برود پاورقی پلی متیل آکریلات^۱.
- این مواد هم در برابر خورشید مقاوم هستند و هم در برابر آلودگی صوتی و ارتعاش؛
- مخفی بودن اتصالات قطعات و غیر قابل دسترس بودن؛
- توجه بیشتر به اموال کیوسک‌داران از سوی نیروی انتظامی و شهرداری.

• در خصوص مشکل گرمایش و سرمایش، توجه به نکات زیر ضروری است:

با توجه به اقلیم تهران، تابستان‌های گرم و زمستان‌های سرد، مشکل تعادل دمای داخل کیوسک وجود دارد. دمای مناسب برای کار بین ۱۹ تا ۲۳ درجه سانتی‌گراد است؛ از این‌رو تأمین این دامنه دما نیازمند دستگاه‌های گرمایش و سرمایش بوده و کیوسک‌داران برای تأمین دمای مناسب در زمستان‌ها از انواع بخاری‌های برقی، نفتی و گازی استفاده می‌نمایند. برای محوطه باز هم گاهی تکه‌های چوب را داخل سطل‌های فلزی قرار داده و آتش درست می‌کنند. در تابستان‌ها نیز بیشتر از کولرهای آبی کوچکی که روی بدنه کیوسک نصب می‌شود بهره می‌گیرند. محل نصب کولر گاهی روی بام کیوسک قرار می‌گیرد و گاهی نیز از کولرهای بزرگ جلوی در کیوسک استفاده از وسایل گرمایشی، مشکلاتی از قبیل آتش سوزی، برق گرفتگی، اتصال سیم‌ها و تجمع گازهای آلوده‌کننده در فضای داخلی را فراهم می‌آورد. استفاده از وسایل سرمایشی باعث ایجاد تغییر در بدنه کیوسک

---

^۱ PMMA

جهت نصب کولر می گردد که نهایتاً امکان برخورد و تصادف افراد پیاده و موتور سوار را با آن فراهم می سازد.

• برای کاهش مشکلات ناشی از بکارگیری وسایل گرمایشی و سرمایشی، موارد زیر توصیه می شود:

- استفاده از ایزولاسیون مناسب برای جلوگیری از اتلاف انرژی، عایق بندی کف، سقف، دیوارها و دو جداره کردن پنجره ها

- پیش بینی محل مناسب جهت استقرار کولر.

- انتخاب وسایل گرمایش و سرمایش از کوچکترین نمونه ها و پیش بینی محل مناسب جهت استقرار آنها .

- بهترین وسیله، استفاده از دستگاه های دمنده سرما و گرما است که امکان بروز آتش سوزی را نیز به حداقل می رساند.

نیازهای بهداشتی و ایمنی، نکات زیر قابل ذکر است:

• ایمنی در برابر حوادث:

حوادثی که در رابطه با کیوسک مطبوعات شایع است، شامل آتش سوزی، خطر برق گرفتگی و امکان سقوط اجسام است.

• آتش سوزی:

به دلیل وجود مواد قابل اشتعال، در ساخت بدنه و پیکره، کیوسک در مقابل خطر آتش سوزی آسیب پذیر است. عواملی که باعث آتش سوزی می شوند : سیم کشی نامناسب، استفاده از وسایل گرمایش غیر استاندارد، انبار کردن بیش از حد انواع روزنامه و سایر

محصولات کاغذی و قابل اشتعال است. از این رو، کیوسک باید در برابر آتش سوزی مقاوم باشد.

- برای تحقق این امر، انجام موارد زیر ضروری است:
  - اصلاح سیم کشی، استفاده از لامپ های غیر التهابی و مجهز بودن به سیستم فیوز اتوماتیک؛
  - عدم تجمع مواد آتش زا؛
  - استفاده صحیح از وسایل گرمایشی، و نصب سیم Earth؛
  - نصب کپسول آتش نشانی در کیوسک.

- برق گرفتگی:
  - وجود سیم کشی غیر اصولی و یا وصل کردن سیم های اضافی به بیرون از کیوسک، احتمال برق گرفتگی به ویژه در هنگام بارندگی را افزایش می دهد.
  - برای جلوگیری از برق گرفتگی، توجه به موارد زیر توصیه می شود:

- پرهیز از استفاده از سیم‌های متفرقه از تیر چراغ برق یا ساختمان‌های مجاور.
- اطمینان از وضعیت مناسب سیم کشی داخلی و خارجی کیوسک.
عدم دخالت و ایجاد تغییرات در سیستم اتصالات داخلی و خارجی کیوسک از سوی کیوسک‌دار.

- نصب برق گیر بر روی کیوسک برای جلوگیری از خسارات ناشی از صاعقه.

• سقوط اجسام:

وجود موانع و عوامل طبیعی در اطراف کیوسک، در هنگام بروز حوادث طبیعی به ویژه توفان‌های شدید، احتمال سقوط اجسام را افزایش می‌دهد. تاکنون مواردی از سقوط درختان، تیرهای چراغ برق، تابلوهای تبلیغات و... بر روی کیوسک گزارش شده است.

- برای جلوگیری از سقوط اجسام بر روی کیوسک، موارد زیر توصیه می‌شود:

- عدم نصب کیوسک در زیر اجسامی که احتمال سقوط آنها وجود دارد.

- اطمینان از محکم بودن عواملی که احتمال سقوط آنها وجود دارد: درخت، تابلوهای تبلیغاتی، کولر، میله، نرده ...

- طراحی و یا ساخت کیوسک با سقف مناسب و مقاوم در برابر سقوط اجسام.

• آب و فاضلاب:

میزان آب مصرفی کیوسک‌ها ناچیز است بنابراین می‌توان از طریق انشعاب لوله کشی آب آن را تأمین کرد. جمع‌آوری فاضلاب از طریق مجاری پیش‌بینی شده در کف دستشویی باید به صورت بهداشتی باشد.

• تهویه:

با توجه به کوچک بودن فضای کیوسک، دستگاه‌های سرمایش و گرمایش می‌توانند از کوچکترین آنها انتخاب شوند. مناسب ترین وسیله، استفاده از دستگاه‌های دمنده سرما و گرما که امکان آتش سوزی در زمستان را به حداقل می‌رساند.

• زباله:

زباله کیوسک مطبوعات، مربوط به مواد غذایی مصرف شده توسط متصدی است که باید از کیسه مخصوص برای جمع آوری آن استفاده شود.

بررسی ساختاری - کالبدی کیوسک به عنوان یک محصول

در این بخش، ماهیت، کارایی و شاخص‌های کاربردی، مشخصات عمومی، پیوست‌ها و ملزومات جانبی مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

- کارایی و شاخص‌های کاربردی

ابعاد و اندازه کیوسک‌ها به دلیل تنوع زیاد نشریات و عناوین مختلف مطبوعات جوابگوی نیازها نیستند. ابعاد فعلی کیوسک‌ها، فضای کافی جهت عرضه محصولات فرهنگی در اختیار کیوسک‌داران قرار نمی‌دهد؛ بنابراین برای رفع این مشکل باید چاره‌ای اندیشیده شود به نحوی که فضای کافی برای به نمایش گذاشتن نشریات و مجلات به وجود آید آسایش متصدی تأمین گردیده و تصرف فضای شهری توسط کیوسک نیز در حد معقول امکان پذیر گردد.

محل قرار گیری کیوسک‌ها بیشتر روی جوی‌ها و آبراه‌ها است و این برای جلوگیری از اشغال فضا در پیاده‌روها است. با این حال، تجمع عابران برای خرید روزنامه و یا مطالعه عناوین روزنامه‌هایی که برای عرضه روی زمین قرار گرفته‌اند، همیشه موجب مزاحمت برای سایر شهروندان بوده است.

مشخصات عمومی:

کیوسک‌های موجود فاقد تبلیغات اصولی و اطلاع‌رسانی مناسب هستند و در تعدادی از کیوسک‌های قدیمی، تابلوهای تبلیغاتی روزنامه‌های کثیرالانتشار قدیمی از قبیل اطلاعات و کیهان به چشم می‌خورد که بسیار آسیب پذیر بوده و بر حسب محل قرار گیری کیوسک، احتمال سقوط و برخورد اشیا، شکستگی و آسیب دیدگی آن‌ها را افزایش داده است.

به کارگیری رنگ و هماهنگی آن با پیکره اصلی و ترکیب اجزا و عناصر، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. رنگ‌هایی که در حال حاضر در کیوسک‌های موجود از نوع موجود استفاده شده، همگی ثابت بوده و هیچگونه تنوعی در آن‌ها مشاهده نمی‌شود. در عین حال که از رنگ سبز که رنگی مشابه و تکراری با محیط پیرامون می‌باشد (فضای سبز) است استفاده گردیده است.

ملزومات جانبی کیوسک‌ها: مشکل عمده‌ای که در کیوسک‌های فعلی مشاهده می‌شود و در مورد تمام کیوسک‌ها (فایبرگلاس و ...) صدق می‌کند، عدم وجود فضای کافی برای نمایش انواع مختلف نشریات و جراید است. با بررسی‌های انجام شده، دیده شده که کیوسک‌داران برای رفع این نقیصه، خودشان اقدام کرده و راه‌حل‌های مختلفی را در پیش گرفته‌اند. به عنوان مثال در قسمت عرض یا طول کیوسک، نخ یا بند‌هایی کشیده‌اند و روزنامه و مجلات را از آن‌ها آویخته‌اند؛ یا سازه‌های فلزی تعداد زیادی از نشریات را در معرض نمایش گذاشته‌اند. این کار با آویختن مجلات از میله‌های افقی صورت می‌گیرد. عده‌ای نیز میزهایی در جلوی کیوسک‌های خود تعبیه کرده‌اند که دارای چند طبقه بوده و فضاهای متعددی برای عرضه و نمایش مطبوعات به وجود می‌آورد. اکثر کیوسک‌داران از فضای جلو یا جانبی کیوسک نیز استفاده می‌کنند. البته این امکان در صورت وجود پیاده

روی عریض بیشتر به چشم می خورد. به این صورت که تعداد زیادی از متصدیان، سطوح وسیعی را - که به طور عمده، جنس آنها از چوب است- با پایه ای بسیار کوتاه (حداقل ۱۰ سانتی متر)؛ به جای استفاده مستقیم از سطح زمین جهت عرضه و نمایش مطبوعات به کار می گیرند .

این کار اشکالات زیادی دارد، از جمله سرقت، اشغال فضایی که به طور عمده، باید محلی برای عبور و مرور آزادانه عابر پیاده باشد، قرار گرفتن در دما و در معرض تابش نور آفتاب، باران و برف، باد و غیره که موجب می شود تعدادی از نشریات صدمه دیده و خریداری نگردند. در عین حال وضعیت حاضر موجبات عدم تسلط کامل فروشنده بر مشتریان را فراهم می سازد.

- تولید کیوسک :

این بخش شامل سه قسمت است. متغیرهای تولید، متغیرهای پس از تولید و شرایط نگهداری و تعمیرات؛ که به طور مجزا مورد مطالعه قرار می گیرند.

- متغیرهای تولید :

در این قسمت، متغیرهای تولید، مقیاس تولید، فرآیند تولید، مواد، پروسه ساخت و شکل دهی، بسته بندی، کیفیت و کنترل، قوانین و استانداردها مورد بررسی قرار می گیرند. توجه پذیری هزینه‌ها: با توجه به بسته بودن سیستمی که به طراحی و ساخت کیوسک ها منجر می گردد، به نظر می رسد تا کنون کار مهندسی دقیق در زمینه طراحی و تولید کیوسک صورت نگرفته که این موضوع، شامل برنامه ریزی اصولی در مهندسی هزینه‌ها^۱ را نیز در برمی گیرد. البته موضوع تابع شرایط عمومی تولید در کشور است که با وجود پایین

^۱ COSTS

بودن شاخص های عمده ای چون پایین بودن سطح دستمزد و قیمت انرژی، هزینه های تمام شده تولید، بسیار بالاتر از استاندارد های قابل قبول جهانی قرار می گیرد. دلیل عمده این ضعف را باید در هزینه های جانبی و بالاسری تولید و ساخت به روش غیر اصولی دانست که قیمت تمام شده هر واحد را بالاتر از سطح ارزش آن قرار می دهد. در مورد کیوسک باید معایب طراحی را به این عوامل افزود.

ضعف در طراحی کیوسک های موجود، تنها شامل ضعف های ساختاری و عملکردی نیست و شامل توجیه پذیری هزینه ها هم می شود. در شرایط کنونی قیمت تمام شده توجیه پذیر شامل بازخورد¹ توانایی پرداخت به اضافه درصدی بیشتر برای طرح بهتر و قیمت برآورد شده ساخت طرح مورد نظر بوده است که در هر شرایطی مالک کیوسک ملزم به پرداخت آن است و توجیه پذیری دوسویه قیمت در مقایسه با ارزش ایجاد شده و ایجاد ارزش جدید - مثلاً توان تبلیغاتی برای مطبوعات و محصولات فرهنگی - و توانایی پرداخت آن هم در شرایطی رقابتی، چندان مد نظر نبوده است. طبیعی است که این سیستم کار اصولی را برای هزینه های تولید پیش از آغاز طراحی و فازهای مطالعاتی به صورت جدی مطرح نکرده است. همچون سایر موارد بنظر می رسد این معضل نیز ریشه در مدیریت سنتی و پایین بودن سطح بهره وری داشته باشد و ناشی از عدم آگاهی از اصول و راهکارها باشد. از سوی دیگر در شرایطی که شهرداری در مقام کارفرما - بجای اتحادیه یا صنف دارندگان کیوسک - در مقام ضابط و ناظر و نیز در مقام مجری قرار دارد بسیاری از عوامل اصلی بصورت طبیعی حذف می گردند و توجیه پذیری هزینه ها هم از این عوامل است.

مقیاس تولید:

---

¹ Feedback

با توجه به سیستم سفارش تولید کیوسک‌ها که از سویی با تولید کننده در تماس است و از سوی دیگر دارندگان کیوسک‌ها را در یک جدول زمانی مشخص ملزم به تعویض کیوسک‌های موجود با نوع جدید می‌کند، مقیاس تولید نتیجه مستقیم حاصل کسری است که در صورت آن تعداد تقاضای کاذب بر آمده از تعداد کیوسک‌های موجود در نظر گرفته شده و در مخرج آن دوره زمانی در نظر گرفته شده از سوی کارفرما و تعداد کارگاه‌های تولید کننده قرار دارد. در نتیجه با در نظر گرفتن تعداد کیوسک‌های موجود و نیز کیوسک‌هایی که قرار است افزوده یا کاسته گردند، به راحتی می‌توان به مقیاس تولید در یک دوره کامل دست یافت.

فرآیند تولید :

تولید کیوسک‌های فعلی به شیوه کارگاهی و به روشی تقریباً متمرکز صورت می‌گیرد. با توجه به طرح کیوسک‌های موجود، مقیاس تولید و نیز با در نظر گرفتن عدم وجود محصولات مشابه که دارای قطعات یکسان با کیوسک‌های فعلی باشند، تولید کارگاهی، روشی مناسب به نظر می‌رسد. از سوی دیگر همین موارد، استفاده از تجهیزات و ماشین آلات بعضاً گران قیمت برای اتوماسیون را غیر منطقی می‌سازند.

نکته دیگری که در ارتباط با فرآیند تولید کیوسک‌های فعلی از اهمیت برخوردار است شیوه متمرکز تولید است. با توجه به تنوع اندک مواد و روش‌های ساخت و در نتیجه مونتاژ، تولید متمرکز بدیهی‌ترین روش به نظر می‌رسد. به عوامل فوق باید وضعیت ابعادی کیوسک‌ها را افزود که با توجه به یکپارچه بودن بدنه‌ها¹ و عدم وجود خط تولید به معنای کلاسیک آن، حمل و نقل آن را دشوار می‌سازد. از این‌رو روش مناسب آن است که تولید در شرایط ثابت بودن کیوسک و انتقال تجهیزات به نزدیک آن صورت گیرد. این شرایط

¹ Solid State

امکان تولید نامتمرکز و یا سفارش بخش‌هایی از آن به کارگاه‌ها یا سازندگان دیگر^۱ را به صورت خود به خود حذف می‌کند. در نتیجه، تقریباً تمامی مراحل شکل دهی، پوشش و مونتاژ هر واحد کیوسک در یک کارگاه با یک یا دو فضای کاری باز یا سرپوشیده صورت می‌گیرد.

در مورد فرآیند تولید کیوسک، آنچه به نظر می‌رسد مشکل عمده باشد عدم وجود مدیریت راهبردی صحیح برای برنامه ریزی تولید و انتخاب روش‌ها و راهکارهای مناسب است. باید بدانیم تنها وجود امکانات و توانایی ساخت و مدیریت استادکاری در هر کارگاه آن را واجد شرایط تولید ساخته است. اگر چه این اتفاق ممکن است در هر جای دیگری نیز روی دهد و نمی‌توان در این مقیاس محدود انتظار بکارگیری خدمات مشاوره‌ای غالباً گرانقیمت را داشت، اما با توجه به گردش مالی در این زمینه، به نظر می‌رسد که حداقل وظیفه‌ی کارفرما در این راستا ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای در این زمینه به سازندگان باشد. حاصل ضرب ساده‌ی تعداد کیوسک‌های ساخته شده در قیمت نهایی رقمی بالای ده میلیارد ریال خواهد شد. آنچه در عمل به چشم می‌آید تنها بازرسی‌های نهایی است که نمی‌تواند کمکی به بهبود شرایط تولید نماید و در بیشتر موارد به طور غیر مستقیم به افزایش قیمت تمام شده‌ی هر واحد خواهد انجامید. این افزایش به دلیل نیاز به تعمیرات پس از تولید یا اسقاط ایجاد می‌گردد بدون آنکه کمکی به بهره‌وری تولید کرده باشد.

انتخاب مواد:

انتخاب مواد یک فرآیند است که در آن عوامل بسیاری تأثیر گذارند. معمولاً پیش از شروع فرآیند طراحی نمیتوان شرایط ایده آل ویژه‌ای برای انتخاب مواد در نظر گرفت جز آنکه

---

^۱ Vender

دانش انتخاب بهینه ی مواد را در صورت لزوم در اختیار طراحان قرار داد. در بهترین وضعیت، انتخاب بهینه ی مواد با توجه به دو مجموعه از عوامل اساسی صورت می گیرد: اولین دسته از این عوامل، عواملی هستند که بر انتخاب مواد تاثیر گذارند و دومین دسته عواملی هستند که انتخاب مواد آنها را متأثر می سازد.

عوامل تاثیرگذار بر انتخاب مواد عبارتند از:

- **شرایط کاربردی:** شامل شرایط عملیاتی، محیطی و فرایند تولید است که به طور جداگانه مورد بررسی قرار می گیرد.
- **شرایط عملیاتی:** شرایطی که در آن محصول یا قطعه باید در تداخل با سایر قسمت ها عمل کند. مثلاً نیرو یا فشار در یک کیپسول گاز.
- **شرایط محیطی:** شرایطی است که محصول یا قطعه باید در آن کارایی داشته باشد. برخلاف تصور موجود، این شرایط می تواند بر کارایی تاثیر مثبتی داشته باشند.
- **فرایند تولید:** شکل مواد در محصول یا قطعه، ترکیب و ابعاد، مقاومت ها و... نتیجه فرایندهای شکل دهی هستند.
- **محدودیت ها:** شامل امکانات موجود تولید، تطبیق پذیری، قابلیت عرضه، در دسترس بودن مواد، عوامل زیست محیطی، بهداشتی و اقتصادی است، که به طور جداگانه مورد بررسی قرار می گیرند.
- **امکانات تولید موجود:** این امکانات شامل کلیه نیازمندی هایی است که در فعالیت های تولید و پس از تولید مطرح می گردد. از این میان به ویژه فن آوری های مورد نیاز از اهمیت ویژه ای برخوردارند.

- **تطبیق پذیری:** انتخاب مواد برای هر قطعه یا محصول باید در تطابق با سایر قطعات یا محصولات دیگر و ارتباط و تاثیرات متقابل بین آن‌ها صورت گیرد.
  - **قابلیت عرضه:** گاه انتخاب مواد با محدودیت عمده‌ای روبروست که ناشی از تمایل مصرف‌کنندگان به در اختیار داشتن محصول مورد نظر با یک نوع ماده خاص مثلاً سنگ یا فلز است.
  - **موجودیت و در دسترس بودن مواد:** در انتخاب مواد، عرضه مواد در طول دوره تولید و گاه پشتیبانی از محصول در ارتباط با قابلیت انبار و نگهداری مواد و نیز عوامل شیوه تولید و عوامل اقتصادی مطرح می‌گردند.
  - عوامل زیست محیطی: پیش‌تر به این مبحث پرداخته شده است.
  - عوامل بهداشتی: پیش‌تر به این مبحث پرداخته شده است.
  - عوامل اقتصادی: پیش‌تر به این مبحث پرداخته شده است.
  - عوامل متاثر از انتخاب مواد: کارآیی، پاسخگویی به اهداف عملکردی، پاسخگویی به نیازها، بازده در دوره زمانی پیش‌بینی شده و قابلیت اطمینان.
- ویژگی‌ها و شرایط فیزیکی و شیمیایی مواد:
- شکل، رنگ، وزن، پایداری و...

در ساخت کیوسک‌های کنونی، فایبرگلاس عمده‌ترین ماده مورد استفاده است که قسمت عمده‌ای از بدنه را شکل می‌دهد. مواد دیگر مورد استفاده شامل آهن - به صورت پروفیل - در قطعاتی همچون حفاظ پنجره‌ها و ایستگاه‌های متحرک، صفحات شیشه برای پوشش پنجره‌ها، موکت برای پوشش کف، در صورت نئوپان پوشش داده شده با رنگ با حلال‌های آلی یا کاغذ دیواری برای پوشش داخلی دیواره‌ها و اتصالات فلزی بر حسب مورد

برای مونتاژ و نصب کیوسک و ساخت شاسی اتصال است. همچنین در برخی موارد از لاستیک به صورت صفحه در حدفصل کف کیوسک و شاسی اتصال و به صورت نواری برای آب بندی منافذ استفاده می شود.

سایر مواد تکمیلی برحسب مورد استفاده در جدول مواد و مصالح به کار رفته در کیوسک ارائه گردیده اند.

مشکلات عمده ناشی از انتخاب مواد در کیوسک های مطبوعاتی عبارتند از:

- عدم دانش کافی طراحان و سازندگان با قابلیت ها و محدودیت های مواد به تنهایی و در ترکیب با یکدیگر.

- عدم آگاهی از دانش روش شکل دادن اصولی مواد مورد استفاده و بسنده کردن به دانش استاد کاری سنتی.

- گرانی مواد اولیه مرغوب و در نتیجه استفاده از مواد نامرغوب.

- عدم استحکام و دوام با توجه به شرایط عملکردی در فضای باز و عمر مفید قابل قبول که بین ۱۰ تا ۱۵ سال است.

- مسائل مرتبط با ایمنی به ویژه آتش زا بودن مواد سازنده کیوسک.

- عدم در نظر گرفتن شرایط محیط استفاده در ارتباط با کارایی، به ویژه گرما و سرما و ریزش های جوی.

- مشکلات حمل و نقل و سنگینی کیوسک.

- ناسازگاری مواد سازنده با محیط زیست.

• فرایند ساخت و شکل دهی

- جنس و نحوه ساخت بدنه فایبرگلاسی کیوسک های کنونی:

فایبرگلاس نسبت به مواد دیگر قابلیت های شکل پذیری زیادی داشته و ضمناً امکان تنوع در خصوصیات فیزیکی آن نیز وجود دارد. کاهش وزن نیز از جمله مزیت مهم در انتخاب ماده می باشد. فایبرگلاس، رزین مسلح شده به پشم شیشه است. رزین در انواع اپوکسی، فلیک، آلدئید و آلکیدی استفاده می شود.

در ساخت کیوسک های کامپوزیت، به طور عمده از روش قالب گیری تماسی استفاده می شود. این تنها روش تولید است از مهم ترین خصوصیت رزین پلی استر یعنی سخت شدن بدون نیاز به حرارت و فشار بهره برداری می گردد. پیشرفت در قالب گیری تماسی ایجاد شده است که تولید قطعات بسیار بزرگ را برای کاری که قبلاً غیر ممکن بود امکان پذیر میسازد.

- **قالب:** برای قالب گیری تماسی، تنها یک قالب مورد نیاز است که بسته به صافی مورد نظر می تواند به اصطلاح نو یا ساده باشد. قالبها اکثراً از رزین های مسلح شده به پشم شیشه ساخته شده و با استفاده از مدل اصل تهیه می گردند.

حداقل ضخامت یک قالب، ۳ لایه الیاف پشم شیشه و رزین است. بسته به نوع طرح، قالب ممکن است یک یا چند تکه باشد که این قطعات به کمک پیچ و مهره یا پیچ دستی به هم متصل می شوند و پس از تولید، کار در داخل آنها باز شده و کار از داخل آن به بیرون آورده می شود.

- **مواد جداکننده:** این مواد شامل الکل پلی وینیل (PVAL) است که به صورت محلول و توسط پارچه، اسفنج و یا اسپری روی سطح قالب به کار می‌رود.
- **جداسازی قالب:** پس از خشک شدن کامل رزین باید کار را از سطح قالب جدا نمود، که این عمل با استفاده از روش جداسازی مستقیم کار در صورت کوچک بودن، و یا استفاده از هوای متراکم صورت می‌گیرد.
- **قطعات و ساختار فلزی:** در ساخت کیوسک های موجود پس از فایبرگلاس فلز و به ویژه آهن بیشترین کاربرد را دارند. بیشتر کاربردها در ساخت کیوسک‌های فعلی در ارتباط با ساخت بدنه و قاب پنجره‌ها است. این قطعات عموماً از پروفیل‌های آهن سیاه ساخته می‌شود. این پروفیل‌ها را با ابزارهای خاص به قطعات مورد نظر برش داده و تقریباً در تمامی موارد با استفاده از جوشکاری قوس الکتریکی به یکدیگر متصل می‌کنند. به طور معمول مراحل بعدی این روند، عباتند از:
  - کنترل ابعاد ، زوایا و تاب گیری.
  - پرداخت و فرزکاری زواید و پلیسه گیری.
  - زدودن خوردگی ها، روغن و آلودگی ها از سطوح بیرونی که به روش دستی و با استفاده از فرز (برس سیمی) صورت می‌گیرد و نیز شستشو با بنزین که با برس یا پارچه صورت می‌گیرد.
  - در صورت نیاز سمباده کاری برای افزایش چسبندگی سطوح.
  - بتونه کاری و پرداخت نهایی در موارد بسیار استثنایی. (در مورد قطعات نمایان)
  - پوشش آستر ضد زنگ اولیه (در یک یا چند مرحله) . (در مورد قطعات نمایان)

- پوشش رنگ نهایی (در یک یا چند مرحله) . (در مورد قطعات نمایان) در صورتی که این قطعات (گاهی قاب پنجره ها) از آلومینیم ساخته شود، از روش های اتصال استاندارد پروفیل های آلومینیمی که شامل بست، قید و پیچ و مهره است استفاده می شود.

در مورد صفحات فلزی موج دار استاندارد، پانل های نئوپان و شیشه، روش های شکل دهی به برش قطعات و گاه در صورت نیاز پرداخت سطوح برنده که در تماس با کاربر قرار دارند خلاصه می شود.

- **مونتاژ:** پس از جداسدن کار از قالب داخل آن توسط قوطی آهنی ساختار بندی می گردد و سپس سقف و کف کیوسک به دیواره ها متصل می شود و در صورتیکه از جداره داخلی هم استفاده شود پس از سیم کشی داخل کیوسک، جداره های داخلی نیز توسط پرچ به ساختار کیوسک متصل شده و از فضای بین جداره داخل استفاده میگردد. پس از سیم کشی داخلی، ابتدا ورق های نئوپان به ساختار نصب می گردند و سپس سطح نئوپان ها توسط کاغذ دیواری، موکت یا رنگ تزئین می شود. سپس چراغها، هواکش، کلید، زهواره های پلاستیکی پنجره ها به لبه های مورد نظر نصب شده و شیشه ها درون آن قرار می گیرد. آنگاه مغزی زهواره ها را در شیاره های آن جا می زنند تا شیشه محکم گردد. پنجره آلومینیومی را نیز در محل مورد نظر با پیچ یا پرچ، نصب می کنند.

- **روکش ژلاتینی:** پس از خشک شدن ماده جدا کننده، نوبت به مالیدن روکش ژلاتینی یا ژلکوت می رسد که به روش های پاششی و یا توسط قلم مو صورت می گیرد. دوام یک فرآورده فایبرگلاس، اساساً بستگی به کیفیت سطح ظاهری آن دارد. در صورت امکان باید سعی شود پشم شیشه استفاده شده، زیاده از حد به سطح نزدیک نباشد زیرا ممکن است تحت تأثیر رطوبت قرار گیرد. پس از زدن ژلکوت به روی سطح جدا کننده و خشک شدن

آن، باید رزین پشم شیشه به ژلکوت اضافه گردد که به دو طریق لایه گذاری دستی و اسپری کردن، انجام می‌گیرد.

- **لایه گذاری دستی:** ابتدا پشم شیشه مورد نیاز اندازه سطح کار بریده می‌شود و با مالیدن یک روکش کافی رزین با قلم مو به سطح ژلکوت، پشم شیشه را در محل مورد نظر قرار می‌دهند و با قلم مو یا غلطک، آن را بر سطح کار می‌خوابانند. این عمل را چندین بار ادامه می‌دهند.

- **اسپری کردن:** پشم شیشه و رزین توسط اسپری بر سطح کار پاشیده می‌شود. این روش باید با مهارت خاصی انجام گیرد تا ضخامت مورد نظر به دست آید. سپس در نیز با لولاهای آن به محل خود پیچ می‌شود.

آخرین مرحله، تمیز کاری سطوح و رنگ کردن آن‌ها است.

آنگاه نوبت به مراحل دیگری از مونتاژ می‌رسد که غالباً پس از نصب انجام می‌شود. این مراحل معمولاً عبارتند از نصب پانل‌های درونی (در صورت وجود یا سفارش) و سقف، نصب موکت، شیشه‌ها و پانل‌های پارچه‌ای آفتاب‌گیر، سیم‌کشی و ...

• بسته‌بندی:

اگر به بسته بندی با دید سنتی بنگریم، در نگاه اول شاید به نظر برسد که کیوسک در مقایسه با بسیاری از محصولات دیگر بسته بندی نمی‌شود. اما باید در این زمینه به بسته بندی میز و صندلی و مبیل و شیشه اشاره کرد که این گونه بسته‌بندی‌ها موقتی و دارای قابلیت استفاده مجدد هستند. در مورد بسته‌بندی نهایی بدنه کیوسک‌های مطبوعات در هنگام حمل و نقل نیز از موادی همچون کارتن، پتوی مستعمل و یا پارچه و روزنامه در

برابر خراش و آسیب‌های ناشی از حمل و نقل استفاده می‌شود. در مورد شیشه و قسمت‌های فلزی رنگ شده نیز از روش مشابهی استفاده می‌گردد. همچون هر محصول مشابه دیگری بسته بندی قطعات اولیه و بسته بندی های موقت در فرآیند انبار داری را به فراخور شرایط نباید از نظر دور داشت.

• کیفیت و نظارت:

آنچه که در دیدگاه رایج وجود دارد این است که کیفیت بالاتر، در نتیجه نظارت سخت‌تر و بیشتر به دست می‌آید. در شرایط کنونی تنها بازرسی صورت گرفته به بازرسی مواد و ابعاد در دامنه انحراف از معیار¹ اختصاص می‌یابد. آنچه که نتیجه این بازرسی‌هاست صرفاً ممکن است تأیید و یا درخواست انجام تعمیرات جزئی در کیوسک‌ها باشد. هرچند که این بازرسی‌ها هم غالباً به شیوه‌ای نامنظم و غیر دائم صورت می‌گیرد و دارای معضلات همیشگی بازرسی در سایر زمینه‌ها است. نتیجه چنین فرایند ناقصی این است که بازرسی اساسی به صورت رسمی و غیر رسمی به خریدار سپرده شده که غالباً باعث ایجاد نارضایتی می‌گردد. اگر کیفیت را با دیدگاه رضایت مشتری نگاه کنیم، آنگاه وضعیت اسفبار کیفی تولید کیوسک‌ها هم در کوتاه مدت و هم پس از گذشت زمان مشخص تر خواهد شد. حتی با نگاه سنتی به کیفیت که آن را معادل بازرسی و کنترل می‌داند تنها عاملی که به ساخت محصولی با ویا بدون کیفیت منجر می‌گردد مهارت کارگران سازنده و دقت ماشین‌آلات است که از این دیدگاه هم وضعیت راضی‌کننده‌ای به چشم نمی‌خورد.

• قوانین و استانداردها:

---

¹ Standard Deviation

در شرایط فعلی قوانین و استانداردهای ویژه ای برای طراحی و تولید کیوسک‌ها تدوین نگردیده است.

- متغیرهای پس از تولید :

در این بخش، انبار و نگهداری، حمل و نقل، نصب، کیفیت و کنترل، قوانین و استانداردها مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

• انبار و نگهداری:

با توجه به شیوه تولید و سفارش کیوسک در وضعیت موجود، آنچه به سادگی نمایان است به حداقل رسانیدن نیاز به انبارداری است. این ویژگی مثبت ناشی از نحوه زمان‌بندی سفارش، نصب و تحویل کالا به استفاده کننده نهایی است که در یک دوره مشخص و بر اساس زمان‌بندی و اولویت صورت می‌گیرد. بنابر این پس از تولید اولین مجموعه، تحویل کیوسک‌ها آغاز می‌شود. البته مشابه تمامی موارد مشابه تاخیرهای بی‌شماری نیز در این میان صورت می‌گیرد. برخی از این تاخیرها ناشی از این عواملند:

- ایراد در طراحی که در تولید مجموعه نمایان می‌گردد؛

- مشکلات مربوط به زمان‌بندی مواد اولیه و نیروهای تولیدی؛

- عدم تامین بودجه و اعتبار؛

- مشکلات حمل و نقل.

با در نظر گرفتن شرایط موجود و شیوه تولید موجود، و بدون در نظر گرفتن عوامل دیگر

با تاثیر سوء، این شیوه می‌تواند بسیار نزدیک به وضعیت مطلوب تلقی گردد.

در این شرایط، انبارداری کوتاه مدت موجود نیز با توجه به مواد مورد استفاده چندان تخصصی و نیازمند تمهیدات ویژه نیست و حتی میتوان با قرار دادن پوشش نایلونی بر روی کیوسک و قراردادن بالشک در زیر آن، کیوسک را در فصول مختلف در فضای باز نگهداری کرد.

حمل و نقل: شیوه موجود برای حمل و نقل کیوسک تابعی از قطعات تشکیل دهنده آن است، به ترتیبی که بدنه اصلی کیوسک، در مجموعه‌های دوتایی با تریلر، و به صورت تکی با کامیون‌های دومحوره قابل حمل است. قطعات فلزی، پوشش دیواره‌ها و کف‌پوش‌ها نیز می‌توانند همراه بدنه اصلی و با وسیله نقلیه به محل نصب و یا انبار سفارش‌دهنده منتقل گردند. قطعات شیشه‌ای نیز با وسایط نقلیه معمولی به محل نصب منتقل می‌شوند.

نصب: مراحل نصب کیوسک پیش ساخته از این قرار است:

- کف سازی و کار گذاشتن پلیت‌های آهن

برحسب پروفیل کف‌سازی محل استقرار کیوسک، این کف‌سازی ثانویه می‌تواند پی‌ریزی سکوی بتونی رادیه (صفحه‌ای)، سکو با پروفیل فلزی بر روی سطوح معابر، فضای سبز و جداول آب یا ترکیبی از این موارد باشد:

مونتاز شاسی کف، نصب شاسی روی پلیت، کار گذاشتن لوله‌ها و سیم‌کشی تأسیسات، مونتاز صفحات کف، مونتاز پروفیل‌های چهارچوب و کلاف کردن انتهای آن (غالباً بوسیله پیچ)، نصب ساندربچ‌های پانل‌های پیش ساخته روی چهارچوب (غالباً بوسیله پیچ و گاهی پرچ)، نصب سقف، نصب چارچوب در و پنجره، نصب پنجره‌ها و درب و زهواره‌های کیوسک، کار گذاشتن تجهیزات و وسایل داخل و خارج کیوسک، چسباندن روکش کف.

مزاحمت های ناشی از نصب کیوسک :

- کاهش دید واحدهای تجاری مقابل و دو طرف کیوسک به لحاظ ابعاد بزرگ کیوسک‌های نصب شده.

- ایجاد موانع فیزیکی در سطح معابر عمومی؛ که این موضوع به لحاظ نامناسب بودن ساختار فیزیکی کیوسک های نصب شده جهت عرضه و نمایش کالاها، به وجود آمده است.

- در محل اتصال شاسی به کف سازی، ارتفاع بین کف کیوسک و کف سازی غالباً منجر به مشکلات عدیده ای می گردد. حذف فاصله و قرار دادن مستقیم کیوسک بر روی کف‌سازی، به افزایش تبادل حرارتی بین کیوسک و زمین منجر می‌گردد که امری نامطلوب است. همچنین در فاصله ناچیز به وجود آمده، امکان ایجاد مجموعه‌های سوسک و حشرات موذی وجود دارد که ناقل بسیاری از بیماری‌ها هستند. افزایش این فاصله می‌تواند به ایجاد پناهگاهی برای موش و تجمع آلودگی‌ها انجامید و افزایش بیش از اندازه می‌تواند پناهگاهی برای گربه‌ها باشد که باقیمانده غذاهای آنها می‌تواند مشکل‌ساز باشد. به نظر می‌رسد که تقریباً در تمامی موارد بالا، مشکلات ویژه‌ای امکان بروز خواهند یافت.

• کیفیت نصب و کنترل:

کیوسک غالباً از سوی مالک آن، در زمان نصب و گاه نماینده شهرداری بر اساس نوع سفارش و خرید یا اجاره کیوسک، کنترل و بازرسی می‌گردد. همچنین ممکن است سازنده کیوسک خود به نصب آن اقدام کند و یا اینکه کیوسک توسط یک پیمانکار جداگانه و یا

حتی خود مالک نصب گردد. در این زمینه نه رویه واحد و نه قاعده ای وجود ندارد بلکه کنترل ها سلیقه ای و بر اساس تجارب شخص صورت می گیرد. قوانین و استانداردها: در شرایط فعلی قوانین و استانداردهای ویژه ای برای طراحی و نصب کیوسک ها، براساس معیارهای کارایی و ایمنی و دیگر انتظارات تدوین نگردیده است. به برخی از ضوابط اعلام شده از خصوص استقرار و جانمایی کیوسک در بخش اول کتاب، اشاره گردید.

- نگهداری و تعمیرات : شرایط کنونی تعمیرات و نگهداری کیوسک ها را می توان تا حدود بسیار زیادی مشابه خانه های مسکونی یا فضاهای تجاری دانست که تعهدات سازنده پس از تحویل به خریدار پایان می یابد مگر آنکه مشکل عمده ای از طریق قصور سازنده از تعهدات خود بروز نماید که در بسیاری از موارد، موضوع تا مراجع قضاوت و داوری ادامه می یابد. به این ترتیب معمولاً تمامی فرآیندهای نگهداری و تعمیرات بدون برنامه ریزی خاص برای بازدیدها و تعمیرات زمان مند و صرفاً بر اساس تعمیرات ضروری بر حسب مورد به عهده مالک یا مستاجر کیوسک ها گذاشته شده است. با توجه به اینکه کیوسک ها، از جنس فایبرگلاس، ثابت و محل کسب درآمد نیز هستند حتی در صورت نیاز به تعمیرات ضروری، این تعمیرات به صورت وصله و پینه ، با پیچ و یا پرچ کردن ورق های نازک حلبی و با کیفیتی بسیار نازل صورت می گیرد، مگر آنکه در اثر حادثه ای کیوسک دچار آسیب دیدگی شدید گردد و قطعا از انتفاع ساقط گردد.

سایر تعمیرات هم در صورت ضرورت به صورت سلیقه ای و غیر اصولی صورت می گیرد و در بیشتر موارد به کاهش کیفیت کیوسک از سطح اولیه می انجامد. دربسیاری از موارد پایین بودن سطح بازده اقتصادی کیوسک و یا عدم اهمیت دارنده، می تواند موجب این کاهش کیفی باشد. در بسیاری از موارد، مشاهده شده که پس از شکستن شیشه ها، آن ها را

با کارتن‌های مستعمل و از این قبیل جایگزین کرده‌اند که موجب افزایش عوامل نازیبی در کیوسک‌ها شده است. در مواردی که متصدی یا مالک کیوسک دارای سلیقه باشد و یا در کیوسک‌های فعال و پر بازدید، تعمیرات و نگهداری می‌تواند در جهت مثبت و بهبود کیفیت و کارایی کیوسک صورت گیرد. با توجه به وضعیت ذکر شده، ضرورت ارائه خدمات پس از فروش و ایجاد یک سیستم نگهداری و تعمیرات احساس می‌گردد. یک سیستم خدمات پس از فروش معمولاً از اجزای تشکیل یافته است:

FSK17A

- مدیریت و پرسنل
- آموزش
- آموزش کارکنان

- آموزش کاربران
- برنامه ریزی نگهداری و تعمیرات
- سوابق
- برنامه زمان بندی فعالیت ها
- برنامه زمان بندی نیروی انسانی
- هماهنگی با بخش تولید
- هماهنگی با بخش طراحی
- تجزیه و تحلیل داده ها
- سیستم کنترل و بازدید
- بازدیدهای دوره ای و منظم
- تعمیر، تنظیم و تعویض های دوره ای
- بازدیدهای حوادث و نیازمندی های ویژه
- تعمیر، تنظیم و تعویض های حوادث و نیازمندی ها
- بهره وری و بهبود نگهداری و تعمیرات
- پشتیبانی
- مدیریت داده ها و سازماندهی انبار
- فهرست قطعات یدکی
- خدمات پس از فروش
- خدمات قراردادی
- پشتیبانی محصول
- راهنمای نگهداری و تعمیرات

- راهنمای فعالیت‌ها
- جداول عیب‌یابی
- سیستم انتقال اطلاعات فروش و مشتری
- سیستم انتقال اطلاعات بازخورد و گزارش
- نظارت و کنترل
- تدارکات
- هزینه‌یابی و بودجه‌بندی
- تشخیص و کدگذاری هزینه‌ها
- تخصیص هزینه‌ها
- محاسبه هزینه‌های سربار
- بودجه
- اهداف و استراتژیها
- نیروی انسانی
- باخورد و گزارش هزینه‌ها

۴-۱۰. مطالعه و بررسی نمونه‌های برتر جهانی در مقایسه با نمونه‌های

موجود:

کیوسک‌های مطبوعات در جهان، با آنچه امروزه در کشور ما استفاده می‌شود، تفاوت‌های چشمگیری دارد. در بسیاری از کشورهای پیشرفته امروزی، کیوسک‌های اطلاع‌رسانی به صورت ایستگاه‌هایی با صفحات دیجیتال طراحی شده‌اند که شهروندان می‌توانند به همان

صورتی که از طریق اینترنت اطلاعات مورد نظرشان را دریافت می‌کنند، از آن‌ها استفاده نمایند. البته با در نظر گرفتن سیستم اطلاع رسانی موجود در کشور ما و عدم دسترسی مطلوب به تمامی جراید از طریق اینترنت، این سیستم در حال حاضر در کشور ما قابل اجرا نیست.

نوع دیگر کیوسک‌های مطبوعات موجود در جهان، کیوسک‌های خودکارند که شهروندان با پرداخت هزینه‌ای مربوط به دستگاه، روزنامه یا مجله‌ی مورد نظر خود را دریافت می‌کنند. در این سیستم، نقش متصدی کیوسک به عنوان عامل فروش کاملاً حذف شده و استفاده‌کننده مستقیماً با دستگاه در ارتباط است. پیاده کردن این سیستم نیز با در نظر گرفتن شرایط کنونی شهر تهران، عملاً مردود است، چراکه عملکرد آن، ایجاد یک الگوی رفتاری جدید از سوی کلیه شهروندان را می‌طلبد.

کیوسک‌هایی که عملکردی تقریباً مشابه کیوسک‌های فعلی تهران دارند، شامل انواع مختلفی هستند که تعدادی از آنها در اینجا معرفی می‌شوند.

قابل ذکر است اثر تبلیغات در امور تجارت، بازرگانی، آموزشی و فرهنگ‌سازی امروز، امری است که کاملاً به اثبات رسیده است. از این‌رو، سخن گفتن درباره اهمیت و تأثیرات تبلیغات، امری بدیهی خواهد بود. امروزه از هر وسیله‌ای برای تبلیغات استفاده می‌شود. یکی از عوامل، مبلمان شهری است که می‌توان از آن‌ها به عنوان محلی برای تبلیغات استفاده کرد و کیوسک یکی از مهم‌ترین آن‌ها است. سابقه تبلیغات بر روی کیوسک به ویژه کیوسک‌های مطبوعات در گذشته مربوط به روزنامه‌ها و مجلات بود که نام آن‌ها به صورت تابلوهای فلزی یا نئون بر روی بدنه کیوسک نصب می‌شد و تبلیغات پراکنده نیز توسط سایر افراد به صورت غیرقانونی صورت می‌گرفت؛ از جمله نصب آگهی، پوستر، اعلامیه، عکس و

حتی نوشتن مطالب بر روی بدنه کیوسک، اغلب این پدیده را «تخریب‌گری¹» می‌نامند. در طراحی و ساخت کیوسک، بدنه می‌تواند به گونه‌ای باشد که امکان استفاده غیرقانونی از آن وجود نداشته باشد.

در گذشته امور تبلیغات بر روی کیوسک به اشکال زیر وجود داشت:

- تابلوهای مربوط به روزنامه‌ها و مجلات.
- تابلو مربوط به کیوسک (معرفی کیوسک).
- تبلیغات پراکنده.

این تبلیغات در کشورهای پیشرفته، به طور عمده، به وسیله شرکت‌های بزرگ تجاری تهیه شده و به صورت قراردادی بر روی تعدادی از کیوسک‌ها که در قرارداد ذکر شده نصب می‌شود و شامل موارد زیر است:

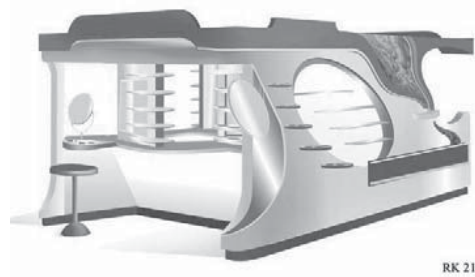
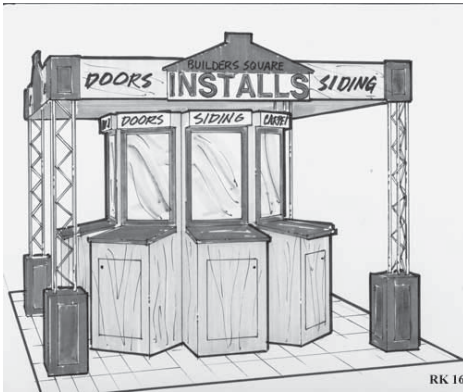
- تبلیغ کالا، محصولات و مصنوعات شرکت‌ها.
- تبلیغ مجلات، کتاب‌ها و روزنامه‌های محلی و بین‌المللی.
- تبلیغ کالا و خدمات که توسط خود کیوسک ارائه می‌شود.
- تبلیغ روی بدنه اصلی کیوسک از طریق نوشته‌ها، اشکال، نصب پوستر.
- نصب تابلو روی سقف کیوسک در ابعاد کوچک، بطوری که نسبت به عوامل جوی مقاوم باشند.

- تبلیغ از طریق ایستگاه‌های جلوی کیوسک که از بدنه جدا هستند.
- شایان ذکر است، نمایش تبلیغات بر روی کیوسک‌های خارجی، اغلب بر روی بدنه اصلی کیوسک بوده و کمتر به طور جداگانه بر روی آن نصب می‌گردد.

---

¹ Vandalism

امروزه روش‌های تبلیغات بسیار تنوع یافته است. از این‌رو، محدود کردن روش‌های تبلیغات مناسب به نظر نمی‌رسد. یکی از راهکارهای جدید، توجه به ابتکارات و پیشنهادات مختلف است که از سوی طراحان و بخش خصوصی ارائه می‌شود. در عین حال روش‌های متداول تبلیغات که می‌تواند از طریق کیوسک انجام شود شامل موارد زیر است:

RK 21B

- نصب انواع تابلوهای فلزی.
- تابلوهای نئون، پلاستیک.
- تابلوهای نور وجهی (مکانیکی با حرکت).
- تابلوهای دیجیتالی.
- تبلیغات صوتی.
- پخش بروشور به رهگذاران.
- پخش آگهی از طریق روزنامه‌های فروخته شده.
- تبلیغات روی لباس، کلاه متصدی.
- تبلیغات بر روی ایستگاه‌ها و سایبان‌ها.

طراحی پرسشنامه و مصاحبه براین نظرخواهی از کیوسک‌داران و شهروندان

قشر مورد بررسی: متصدی کیوسک

ضمن تشکر از همکاران کیوسک داران، از آنان می‌خواهیم، برای بهبود کیفیت کیوسک با پاسخگویی به سوالات، به ما یاری رسانند.

الف - سوالات پرسشنامه کیوسک داران

۱. اسم:

۲. سن:

۳. میزان تحصیلات:

۴. مدت زمان اشتغال:

(اگر مدت زمان زیادی است که در این کار هستید، در طول این زمان چه تغییراتی صورت گرفته است؟)

۵. محل استقرار (نشانی کیوسک):

۶. تعداد متصدیان / نوبت‌های کاری:

۷. مبلغی را که برای خرید و نصب کیوسک هزینه کرده‌اند:

۸. آیا کیوسک شناسنامه دارد؟

۹. چه محصولاتی را در کیوسک عرضه می‌کنند؟

۱۰. ساعات‌های کاری کیوسک:

۱۱. در فضای داخلی کیوسک، به چه مواردی بیشتر نیاز دارند؟

(انبار مجلات، تهویه، وسایل سرمایش و گرمایش، ...)

۱۲. در فضای داخلی کیوسک، از چه مواردی ناراضی هستند؟

(رطوبت، امنیت، حیوانات یا حشرات موذی، ...)

۱۳. در فضای خارجی کیوسک، کمبود چه مواردی را بیشتر حس می‌کنند؟

- (محل عرضه محصولات، روشنایی، عدم دید کافی، شکل ظاهری کیوسک، ...)
۱۴. چه نکات مثبتی در کیوسک‌های فعلی وجود دارد؟ (نام ببرید)
  ۱۵. آیا دوست دارند کیوسک‌ها طوری باشند که بعضی قسمت‌ها توسط خود ایشان تکمیل شود؟ (کدام قسمت‌ها)
  ۱۶. آیا مایلند کیوسک را طبق سلیقه و نیاز خودشان سفارش دهند؟
(در صورت ابراز تمایل، حاضر به پرداخت هزینه سفارش آن هستند؟)
  ۱۷. آیا ابعاد و اندازه کیوسک برایشان مناسب است؟
(در صورت منفی بودن پاسخ، توضیح داده شود)
  ۱۸. دلایل تخریب کیوسک چه چیزهایی است؟
(عوامل انسانی، عوامل محیطی، جنس و نوع ساخت کیوسک، ... (توضیح داده شود)
  ۱۹. زمان‌های مراجعه خریداران به چه صورت است؟ (بیشترین و کمترین تراکم در طول روز)
  ۲۰. نوع افراد مراجعه‌کننده - به تشخیص متصدی - بیشتر از چه قشری هستند؟
(کارمند، دانشجو، محصل، خانه‌دار، ...)
  ۲۱. چه نوع مجلات و روزنامه‌هایی فروش بیشتری دارند؟
  ۲۲. رعایت بهداشت و دفع زباله‌ها به چه صورتی انجام می‌شود؟
  ۲۳. اگر قسمتی از کیوسک خراب شد، چه کسی آن را تعمیر می‌کند؟
  ۲۴. آیا در نصب کیوسک مسئولیتی داشته‌اند؟
  ۲۵. آیا شما باید در این صنف تابع مقررات خاصی باشید؟
(در صورت مثبت بودن پاسخ، توضیح داده شود)
  ۲۶. آیا شما مالیات می‌دهید؟ (به چه کسی؟)

۲۷. وقتی کیوسک از بین رفت، با آن چه می کنند؟
۲۸. جنس کیوسک شما از چیست؟ چه خوبی ها و بدی هایی دارد؟
(به نظر شما چه جنسی بهتر است باشد؟)
۲۹. به نظر شما چه کیوسکی زیبا و قشنگ است؟
۳۰. به نظر شما کارایی یعنی چه؟ و یک کیوسک چگونه می تواند کارا باشد؟
۳۱. برای شما زیبایی مهم تر است یا کارایی؟
۳۲. آیا می دانید کیوسک ها عموماً چند سال عمر می کنند؟
۳۳. سیستم سرمایش و گرمایش شما به چه صورت است؟
۳۴. به نظر شما کدام قسمت های کیوسک بیشتر آسیب می بینند؟
۳۵. کدام بهتر است؟ کیوسک ها ساده تر و ارزانتر باشند، کیوسک ها گران تر باشند ولی امکانات بیشتری داشته باشند؟
۳۶. برای اصلاح و یا تکمیل کیوسک های موجود چه پیشنهادی دارید؟
۳۷. نظر شما راجع به چند کاره شدن کیوسک ها چیست؟
(ترکیب با باجه تلفن، ایستگاه اتوبوس و...)
۳۸. نظر شما درباره تبلیغات از طریق کیوسک شما چیست؟
۳۹. آیا تمایل دارید کیوسک شما شکلی متفاوت از بقیه کیوسک های شهر داشته باشد؟
از همکاری شما متشکریم. موفق باشید.
- ب _ سؤالات مصاحبه با خریداران
- قشر مورد بررسی: شهروندان و خریداران
- ضمن تشکر از همکاری خریداران، از آن ها می خواهیم که برای بهبود کیفیت شهرمان، با پاسخ به سؤالات مصاحبه، ما را یاری رسانند.

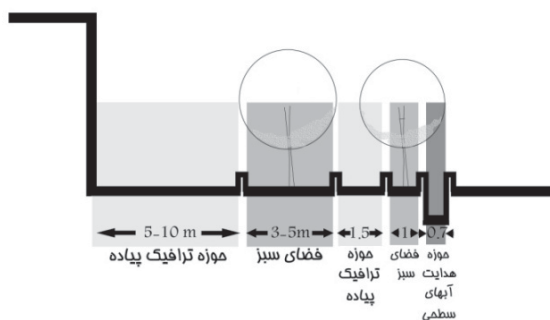
۱. معمولاً مردم برای خرید چه نوع محصولاتی به کیوسک مراجعه می کنند؟
(روزنامه، مجله، تنقلات، سیگار و...)
۲. برای انتخاب عناوین مورد نظرشان با چه مشکلاتی روبه رو هستند؟
۳. به نظر شما نحوه عرضه مطبوعات و نمایش آن ها چگونه است؟
۴. هنگام پرداخت پول و ارتباط با فروشنده مشکلی ندارید؟
۵. آیا تا به حال به شکل ظاهری کیوسک توجه کرده اید؟
۶. در چه زمان هایی بیشتر به کیوسک مراجعه می کنید؟
۷. در روزهای بارانی یا برفی، چه تغییری در نحوه خرید شما از کیوسک ایجاد می شود؟
با تشکر از همکاری شما، موفق باشید.

۴-۱۱. عناصر کالبدی فضای شهری

فضای شهری در تهران اعم از خیابان ها، میداين و تقاطع ها واجد حوزه های کالبدی مختلف ترافیک سواره، ترافیک پیاده، فضای سبز و عرصه هدایت آب های سطحی هستند که در نواحی مختلف با ابعاد و اشکال گوناگون ظاهر شده اند و گونه های مختلف فضای شهری از نظر حوزه های کالبدی داخل آن را نشان می دهند. این حوزه ها در حقیقت عرصه جریان عملکردهای اصلی تردد عابر پیاده و سواره فضای سبز و هدایت آب های سطحی اند که به موازات بدنه فضای شهری در خیابان ها و میداين تداوم می یابند. در فضاهای فوق حوزه مستقلی برای استقرار تأسیسات و تجهیزات روشنایی، اطلاع رسانی، مبلمان شهری و پایانه های تأسیسات شهری مختلف و عناصر نگهدارنده آن ها وجود ندارد و عموماً عناصر فوق در حوزه های ترافیک پیاده، فضای سبز و حتی عرصه هدایت آب های سطحی استقرار یافته اند.

گونه‌های مختلف فضاهای شهری از نظر حوزه‌های کالبدی داخلی براساس وسعت حوزه ترافیک پیاده، ترافیک سواره، وجود یا عدم وجود باند فضای سبز و وسعت آن، شکل فیزیکی و ابعاد حوزه هدایت آب‌های سطحی و تداخل حوزه‌های مزبور به شرح زیر قابل تفکیک و دسته‌بندی‌اند:

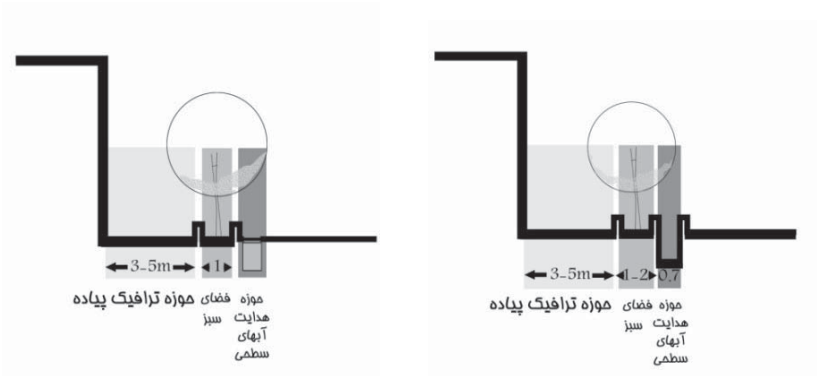
- فضاهای شهری با تفکیک حوزه‌های ترافیک پیاده، سواره، فضای سبز و هدایت آب‌های سطحی با سطح وسیع حوزه تردد پیاده.

- فضاهای شهری با تفکیک مناسب حوزه‌های ترافیک پیاده، سواره، فضای سبز و هدایت آب‌های سطحی.

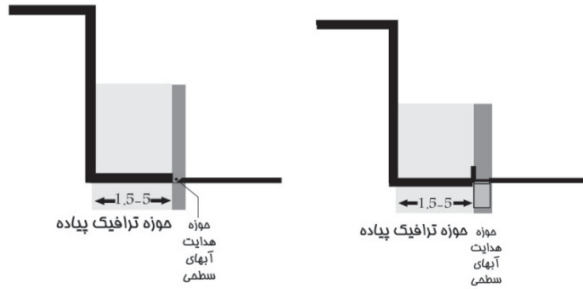

طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری

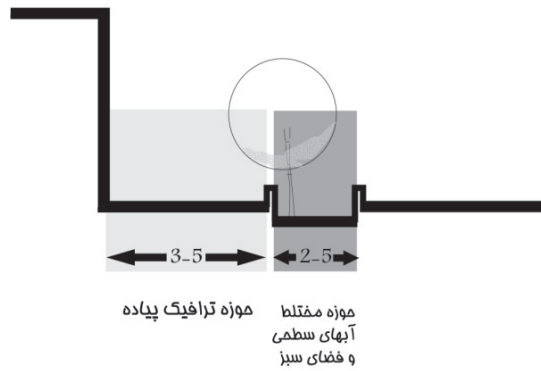

● فضاهای شهری با تفکیک حوزه ترافیک سواره و پیاده بوسیله کفسازی و جدول:

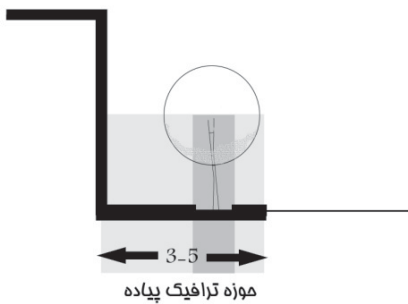

- فضاهای شهری با تلفیق و تداخل حوزه فضای سبز و هدایت آبهای سطحی:

- فضاهای شهری با تداخل حوزه فضای سبز در حوزه ترافیک پیاده:

گونه‌بندی اجمالی بدنه‌های فضاهای شهری تهران در مقیاس میانی مورد مطالعه قرار گرفته است.

بررسی تأثیر متقابل کیوسک و عناصر کالبدی فضای شهری:

کیوسک مطبوعات به عنوان جزئی از عناصر مبلمان شهری، از محیط پیرامون خود تأثیر گرفته و به نوبه خود، بر آن تأثیر می‌گذارد. به همین منظور باید هویت محیطی که قرار است کیوسک در آن قرار گیرد به دقت بررسی شود.

نماهای شهری در تهران، سبک و قاعده خاصی ندارند. تنوع شکل و سبک در نماهای ساختمان‌ها کاملاً آشکار است و این تنوع به اغتشاش انجامیده است. البته این وضعیت در تمام مناطق شهر یکسان نیست. مناطقی از شهر که در مقطع تاریخی و فاصله زمانی

مشخص شکل گرفته‌اند، دارای ترکیب نمای مناسب‌تری هستند؛ زیرا سبک معماری مطلوب مردم و مورد استفاده معماران، نوع مصالح، اندازه و ارتفاع ساختمان‌ها و سایر عوامل با هم هماهنگ شده و کلیت واحدی را شکل داده است. نمونه آن خیابان جمهوری است که هنوز کمابیش بافت خاص خود را دارد. (رضا زاده، ۱۳۷۸: ۵۲-۵۱) لازم به ذکر است که در دیگر نواحی نیاز با وجود اغتشاش بصری و کالبدی موجود می‌توان نوعی خوانایی کلی بین فرم و عملکرد فضای شهری را به شرحی که در مطالعات مقیاس میانی عنوان گردید شاهد بود و هنوز هم می‌توان ارتباطات متقابل محصول و محیط را از وضع موجود استنباط کرد.

کیوسک و حوزه ترافیک پیاده

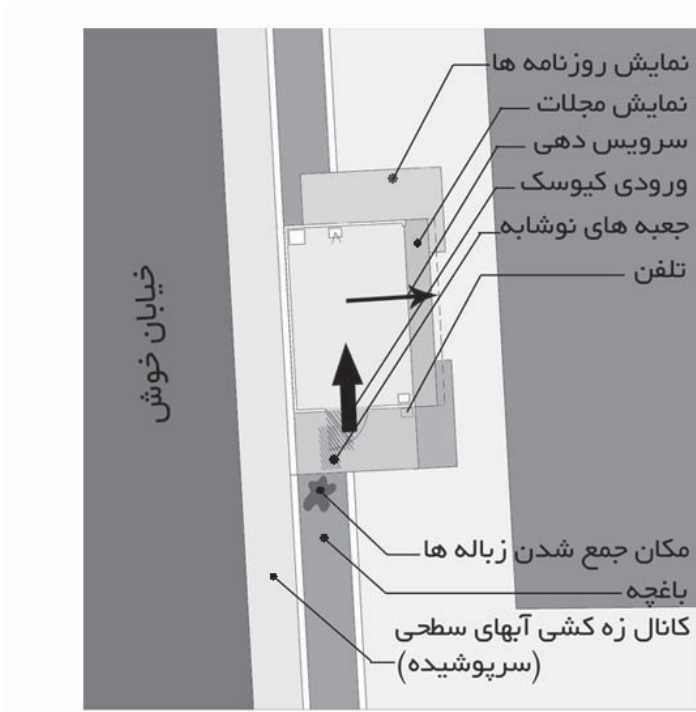
درختان نقش مؤثری در تعادل خط آسمان و هماهنگ شدن آن با حجم‌های مختلف کیوسک‌های پیش زمینه دارند.

سایبان

لوازم جانبی و عناصر پوششی

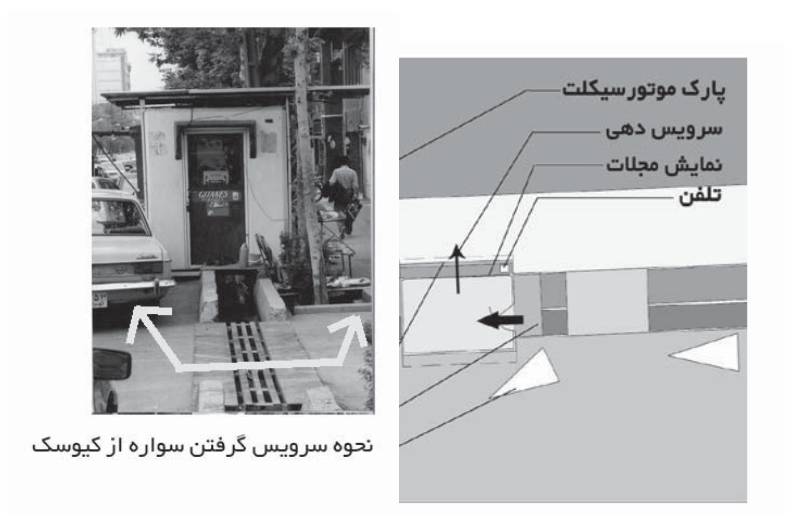
مجلات و روزنامه ها

هر دسته موضوعی احتیاج به مکان خاص خود برای نمایش و ارائه دارد. مشخص نبودن و تعریف نشدن این مکانها در هر کیوسک می تواند انواع مختلفی از تجاوز به سایر حریمها را در بر داشته باشد.

- کیوسک و حوزه ترافیک سواره :

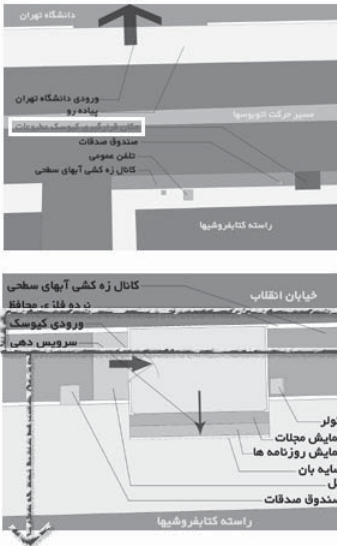

یک نوع ابتکار برای سرویس دهی به سواره: این کیوسک از درب خود و از ورقه فلزی انداخته شده روی باغچه و کانال آبر برای ارانه و فروش روزنامه... به سواره استفاده می کند.

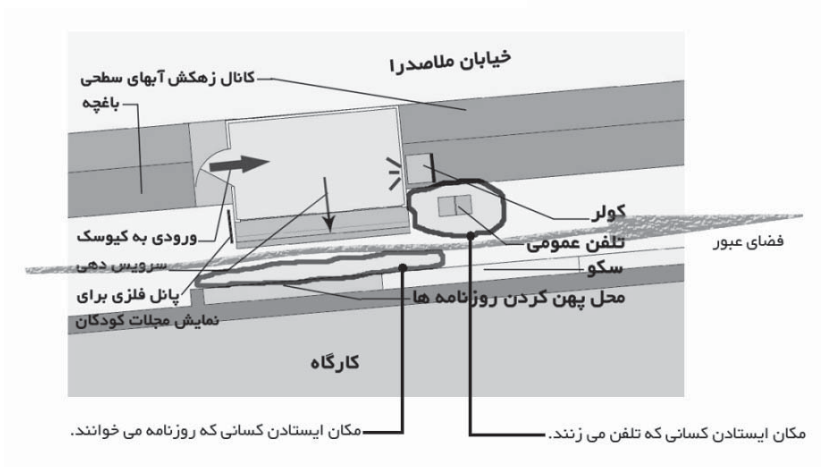
مجلات چیده شده در این قسمت در معرض دید صاحب کیوسک نیست و سایه با نها و پیشخوان در این قسمت بلااستفاده است. با وجود این قانون شهرداری که کیوسکها نمی توانند به سمت خیابان سرویس مستقیم بدهند این جناح کیوسکها یا غیر قابل کنترل شده و یا فقط به ارانه تبلیغات می پردازند.

نرده های فلزی حفاظ در لبه پیاده روها هر گونه دسترسی سواره به کیوسک را قطع کرده است.

- کیوسک و حوزه فضای سبز و تاسیسات و تجهیزات شهری :

نحوه نشستن کیوسک روی زمینه و چگونگی نمایش روزنامه‌ها روی ورقه حلبی انداخته شده روی کانال آب و باغچه مشخص کننده این موضوع است که حجم و فرم کیوسک به هیچ وجه با محیط و مبلمان شهری که باید در آن قرار بگیرد هماهنگ نشده است.

در تمامی کیوسکهای قرار گرفته روی باغچه و یا روی کانال آب درب کیوسک توی باغچه و یا کانال آب باز می شود. یک ورقه حلبی که معمولا از لحاظ استحکام و شکل در حد بسیار پایینی قرار دارد راه حل بکار رفته در تمام موارد می باشد.

عناصر مبلمان شهری از نظر رنگ و فرم با کیوسک هماهنگی ندارند و مکان جایگیری آنها نیز در سایت از هیچگونه نظامی تبعیت نمی کند.

عناصر مبلمان شهری در مجاورت کیوسک

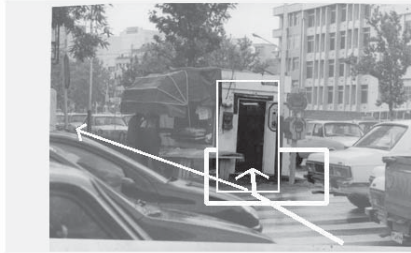

درختان نقش موثری در تعادل خط آسمان و هماهنگ شدن آن با حجمهای مختلف کیوسکهای پیش زمینه دارند.

بطور کلی فرم کیوسکهای گلروشی با مطبوعات فرق می کند و پوشش های اضافه شده به سقف کیوسکها نیز متفاوت هستند. به غیر از این موضوع کیوسکها و سایر میلمان شهری (مثل تابلوهای راهنمایی- تابلوهای تبلیغات- صندوق صدقات - نرده های حفاظ و ...) هیچگونه تجانس فرمی و شکلی با هم ندارند و در مکانی مثل اینجا که تعداد زیاد و مختلفی از انواع میلمان شهری موجود است این ناهماهنگی باعث اغتشاش بصری شدیدی می گردد.

- کیوسک و کفسازی :

بین پیاده رو و خیابان هیچگونه اختلاف سطح و یا تغییر نوع کفسازی وجود ندارد. با قرارگیری کیوسک دقیقاً در نبش چهارراه و جاگیری تلفن عمومی کنار درب کیوسک هیچگونه حریمی برای کیوسک باقی نمی ماند

- بدنه کیوسک چگونه به زمین می رسد ؟
- نحوه اتصال کیوسک به زمین چه قابلیتها و محدودیتهایی ایجاد می کند؟
- مصالح کیوسک و مصالح کفسازی شهری در این نقطه چگونه در مجاورت هم قرار می گیرند؟

- کیوسک و بدنه های شهری :

بافت تاریخی زمینه قابل توجه است. اکثر بناهای این خیابان مخصوصاً در همین محدوده دارای نمای آجری و بسیار زیبا و قدیمی می باشند. گر چه ترافیک شدید سواره و پیاده و آلودگی خفکان آور هوا بر منظر محیط تاثیر می گذارد و ارزشهای بصری آن را پنهان می سازد ولی بناهای باقی مانده تاریخی - در هر حال - تمام محیط را تحت تسلط قدرت معماری خود دارد. در چنین محیطی همچنان فرم یکنواخت و الگوی یکسان کیوسکها باز هم تکرار شده است. شکل مکعبی سفید و سبز رنگ با سقف ایرانیت اضافه شده همانند جزئی ناهمگون است که انگار به بناهای اطراف تحمیل شده است.

بطور کلی شکل کیوسکهای گل فروشی با مطبوعات فرق می کند و پوششهای اضافه شده به سقف کیوسکها نیز متفاوت هستند. به غیر از این موضوع کیوسکها و سایر مبلمان شهری (مثل تابلوهای راهنمایی - تابلوهای تبلیغات، صندوق صدقات، نردههای حفاظ و ...) هیچگونه تجانس شکلی با هم ندارند و در مکانی مثل اینجا که تعداد زیاد و مختلفی از انواع مبلمان شهری موجود است این ناهماهنگی باعث اغتشاش بصری شدیدی گردیده است.

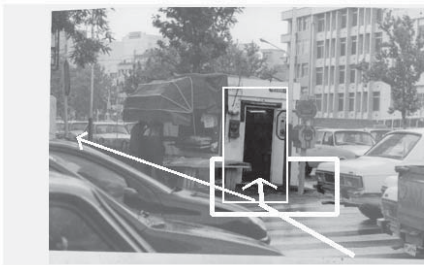
بین پیاده رو و خیابان هیچگونه اختلاف سطح و یا تغییر نوع کفسازی وجود ندارد. با قرارگیری کیوسک دقیقاً در نبش چهارراه و جاگیری تلفن عمومی کنار درب کیوسک هیچگونه حریمی برای کیوسک باقی نمی ماند.

عناصر غیر کالبدی فضای شهری

- **عوامل طبیعی:** با وجود آنچه که پیش از این با عنوان تنوع اقلیمی شهر تهران در بخش اول مطرح گردید، می توان شهر تهران را از نظر اقلیمی در طیف مناطق اقلیم گرم و خشک در مناطق جنوبی و با برخی از ویژگیهای اقلیم سرد در نواحی شمالی مورد ارزیابی قرار

داد. تأثیر شرایط اقلیمی فوق در فضاهای معماری به منظور فراهم آوردن شرایط آسایش برای انسان، در عواملی از قبیل جهت ساختمان جنس جداره‌های بیرونی، سطوح بازشو و تأسیسات تهویه و تبرید تظاهر می‌یابد.

- کیوسک و کفسازی :

بین پیاده رو و خیابان هیچگونه اختلاف سطح و یا تغییر نوع کفسازی وجود ندارد. با قرارگیری کیوسک دقیقاً در نبش چهارراه و جاگیری تلفن عمومی کنار درب کیوسک هیچگونه حریمی برای کیوسک باقی نمی‌ماند

- بدنه کیوسک چگونه به زمین می‌رسد ؟
- نحوه اتصال کیوسک به زمین چه قابلیت‌ها و محدودیت‌هایی ایجاد می‌کند؟
- مصالح کیوسک و مصالح کفسازی شهری در این نقطه چگونه در مجاورت هم قرار می‌گیرند؟

– کیوسک و بدنه های شهری :

بافت تاریخی زمینه قابل توجه است. اکثر بناهای این خیابان مخصوصاً در همین محدوده دارای نمای آجری و بسیار زیبا و قدیمی می باشند. گر چه ترافیک شدید سواره و پیاده و آلودگی خفکان آور هوا بر منظر محیط تاثیر می گذارد و ارزشهای بصری آن را پنهان می سازد ولی بناهای باقی مانده تاریخی – در هر حال – تمام محیط را تحت تسلط قدرت معماری خود دارد. در چنین محیطی همچنان فرم یکنواخت و الگوی یکسان کیوسکها باز هم تکرار شده است. شکل مکعبی سفید و سبز رنگ با سقف ایرانیت اضافه شده همانند جزئی ناهمگون است که انگار به بناهای اطراف تحمیل شده است.

۳-۱-۵-۲ – عناصر غیر کالبدی فضای شهری :

با توجه به شرایط گرمایی هوای تابستان این گونه مناطق و روابط آنها با منحنی های «جدول بیو کليماتیک ساختمانی» در می یابیم که با استفاده از تهویه طبیعی یا انتخاب مصالح ساختمانی مناسب، امکان کنترل طبیعی هوای داخلی ساختمان وجود دارد.

البته در صورت استفاده از روش دوم، باز هم برای خنک نمودن ساختمان در عصر و شب به تهویه طبیعی نیاز خواهد بود. از این رو، در هر صورت طرح ساختمان در این گونه مناطق باید به گونه ای باشد که بتوان در آن ساختمان، تهویه طبیعی ایجاد نمود.

اما در ماه های سرد زمستان، که فصل بحرانی مناطق سرد است، به دلیل سرمای شدید و رطوبت کم هوا، باید ورود هوای خارج به داخل ساختمان را به حداقل ممکن رساند. یکی از مشکلات عمده در فصل زمستان، جلوگیری از ایجاد تعرق بر روی سطوح داخلی است. اشکال کار در اینجا است که نمی توان با استفاده از تهویه طبیعی از ایجاد تعرق جلوگیری نمود، چون ورود بدون کنترل هوای خارجی به داخل ساختمان باعث به جریان افتادن سوز هوای سرد و ناراحت کننده می شود. همچنین به دلیل کم بودن رطوبت هوای وارد شده،

رطوبت هوای داخلی نیز کاهش یافته و ممکن است باعث سوزش و خارش پوست بدن گردد.

از این رو، برای جلوگیری از ایجاد تعرق باید رطوبت ایجاد شده در داخل را طریقی که دمای هوا پایین آورده نشود از ساختمان خارج نمود. بهترین راه حل در این مورد، نصب هواکش‌های برقی در قسمت‌هایی است که بخار آب تولید می‌شود، مثل آشپزخانه. البته جلوگیری از ایجاد تعرق در سطوح شیشه پنجره‌ها تقریباً امکان‌پذیر نیست، به همین دلیل، برای جلوگیری از خیس شدن دیوارهای زیر پنجره‌ها، باید در قسمت کف پنجره تدابیری جهت دفع آب حاصل از این تعرق اتخاذ نمود. بنابراین به نظر می‌رسد تنها راه تهویه طبیعی در زمستان در این گونه مناطق، تعویض هوای داخلی ساختمان، به میزانی که از ایجاد بوی بد جلوگیری نماید، باشد. این میزان هوا معمولاً اکسیژن مورد نیاز در داخل را نیز تأمین می‌کند.

- اقلیم گرم و خشک: در مناطق گرم و خشک باید میزان تهویه طبیعی در روز را به حداقل ممکن رساند، چون در اثر ورود هوا و سطوح داخلی نیز افزایش می‌یابد. بخصوص در طول روز که سرعت باد زیاد و در نتیجه میزان تهویه طبیعی نیز زیاد است، تغییرات دمای هوای داخلی در سطح نزدیک به دمای هوای خارج تغییر می‌نماید. از طرف دیگر، چون رطوبت هوای این گونه مناطق کم است، حتی با جریان هوایی با سرعت کم امکان سرد شدن بدن از طریق تبخیر عرق بدن وجود داشته و در نتیجه احتیاج به سرعت زیاد هوا برای خنک‌سازی از راه تبخیر لازم نیست. سرعت هوا برای ایجاد چنین وضعیتی می‌تواند ۱۵ سانتی‌متر در ثانیه باشد و این سرعتی است که در نتیجه اختلاف دمای سطوح و همچنین در نتیجه نفوذ هوای خارج به داخل از طریق درز پنجره‌ها، در هوای اتاق به وجود می‌آید و بدین ترتیب نیازی به باز نمودن پنجره‌ها نخواهد بود. در عصر و شب به دلیل

پایین بودن دمای هوای خارج نسبت به دمای هوا و سطوح داخلی، تهویه طبیعی، امکان خنک شدن فوری هوای داخل را به وجود می‌آورد.

نیاز به کوران در عصر و شب، وجود پنجره‌های باز شونده را ضروری را می‌سازد. اما باید به این نکته توجه داشت که بازدهی تهویه با اندازه پنجره‌ها متناسب نیست.

با هماهنگی ساختن محل، شکل و نحوه باز شدن پنجره‌ها، می‌توان اندازه آنها را بقدری کوچک انتخاب نمود که حرارت کسب شده از طریق آنها را به حداقل رسانده و در عین حال امکان تهویه به طور مفید را به وجود آورد. در ضمن، باید به شکل ورود گرد و غبار به داخل ساختمان نیز توجه داشت.

مطالعه عوامل محیط مصنوع:

عوامل محیط مصنوع غالباً در شرایطی مورد توجه قرار می‌گیرند که میزان تأثیر آنها به شدت از آستانه ادراک حواس انسان فراتر رفته باشد. به عنوان نمونه بوهای موجود در محیط‌های مصنوع یا حتی طبیعی، بر اساس ساز و کار ادراک حسی مغز، پس از مدتی از آستانه ادراک انسان خارج می‌شوند و تنها در شرایطی ممکن است توجه ما به بویی جلب گردد که برای اولین بار با آن مواجه می‌گردیم یا شدت آن بسیار قوی باشد. برای نمونه می‌توانیم بوی تند آلاینده‌های هوا را مثال بزنیم که تنها در روزهای بسیار آلوده آن را احساس می‌کنیم، اما در شرایط عادی میزان بوی ناشی از این آلاینده‌ها در محیط، غالباً به وسیله مسافرانی که از خارج تهران به این شهر سفر می‌کنند یا بیماران تنفسی به سرعت درک می‌شود.

در یک جمع‌بندی کلی، عناصر غیر کالبدی مصنوع در فضاهای شهری را می‌توان به

شرح زیر بر شمرد:

- روشنایی
- دما و رطوبت
- سر و صدا
- بوها
- ذرات معلق
- لرزش و تکان
- میزان امواج و تشعشعات

از میان عوامل فوق روشنایی، دما و رطوبت اگرچه در ارتباط مستقیم با شرایط اقلیمی و جغرافیایی یا فصول سال و ساعات شبانه روز قرار دارند اما انسان از دو طریق عمده بر آن‌ها و سایر عوامل محیط مصنوع تأثیرگذار است. اولین شیوه، تلاش انسان برای کنترل و تغییر شرایط محیط زندگی خود است که بر این اساس انسان، تمامی عوامل نامطلوب یا به عبارت بهتر نامساعد طبیعی را از محیط زیست خود حذف کرده و شرایط بهینه را جایگزین آن می‌نماید. دومین شیوه، تأثیر غیر مستقیم و در بسیاری از موارد ناخواسته یا نامطلوب فعالیت‌های انسانی بر محیط مصنوع خود است که آن‌ها را با عنوان کلی آلودگی می‌شناسیم و در قیاس با هر یک از عوامل مصنوع ذکر شده در سطور فوق می‌توان نوعی آلودگی محیطی مربوط به آن را مورد توجه قرار داد.

در مورد کیوسک‌های موجود، آنچه در این میان، تأثیرگذارتر است، نه تلاش هوشمندانه برای کنترل و بهبود شرایط، که تأثیرپذیری منفعلانه از عوامل مصنوع محیط اطراف و به ویژه آلودگی‌ها است. از این میان، تأثیر آلودگی‌های صوتی و ذرات معلق ناشی از اتومبیل‌ها را به ویژه در شرایطی که کیوسک‌ها در کنار معابر پر رفت و آمد قرار دارند، می‌توان

احساس نمود. پس از رانندگان تاکسی ها و دستفروش های کنار خیابان ها، متصدیان کیوسک بیش از هر قشر دیگری در معرض عوارض ناشی از این آلاینده ها قرار دارند.

عوارض ناشی از عوامل فوق به اشکال مختلف به شرح زیر تشدید می گردند.

- ارتفاع و شکل بناها و درختان اطراف و همچنین راستای خیابان محل استقرار کیوسک ها بر میزان نورگیری، جریان هوا و تهویه یا کوران هوا تأثیرگذار است.

- آنچه بر میزان روشنایی محیط به ویژه در ساعات شب تأثیرگذار است، نورپردازی خیابان ها و معابر و ساختمان های مجاور، به ویژه در مراکز تجاری در طول خیابان ها است.

- میزان تراک ذرات معلق ناشی از تردد پر تراکم وسایط نقلیه، پوشیده شدن سطح خیابان ها از ذرات گرد و خاک، موتورخانه های نفت سوز منازل و گاه مراکز صنعتی آلاینده نیز در آلودگی هوای محیط پیرامون کیوسک بسیار مؤثرند.

- مجاورت با کانال ها یا جوی های روباز دفع آبهای سطحی که معمولاً با زباله و فاضلاب همراه است، سطل های زباله و برخی فعالیت های صنعتی و تجاری مثل کشتارگاه ها یا فروشگاه های غیر استاندارد مواد پروتئینی (از جمله ماهی) و از این دست می توانند بر میزان بوهای نامطلوب بویژه در فصول گرم سال تأثیر گذار باشند.

- نزدیکی به خطوط انتقال برق و خطوط فشار قوی یا پست های برق نیز از عمده ترین عوامل تأثیر گذار بر تشعشعات و امواج مضر در محیط های استقرار کیوسک ها هستند.

- در بسیاری از موارد نقص در نصب کیوسک ها نیز از عمده ترین دلایل افزایش و تشدید تکان های محیطی در داخل کیوسک ها به شمار می روند، هرچند که این تکان ها بسیار کم و اتفاقی، ناچیز و نامحسوس هستند.

- **عوامل عملکردی:** همانطوری که پیش از این عنوان گردید فضای شهری عرصه ای برای افزایش ارتباط و معاشرت شهروندان جهت پیشگیری از عوارض نامطلوب پدیده خرده

فرهنگی می باشد از این رو، محلی برای عبور و مرور، توقف، تماشا، گفت و گو، خرید و فروش و حتی مطالعه است. بدیهی است برای فراهم آوردن چنین شرایطی فضای شهری باید واجد عملکردهایی از قبیل عبور و مرور پیاده و سواره اطلاع رسانی و دریافت اطلاعات مربوط به مقررات، اخبار، تبلیغات و هدایت و راهنمایی، روشنایی و برخی خدمات عمومی از قبیل پست، فروش بلیت و غیره به همراه جاذبه هایی برای تشویق حضور و معاشرت شهروندان باشد. عملکردهای جاری در فضاهای شهری تهران نیز عموماً از همین سنخ است گرچه از نظر کیفیت فضایی کالبدی، شرایط مناسبی ندارد.

• فضای سبز:

فضای سبز در فضاهای شهری عموماً با هدف ایجاد سایه و طراوت هوا و تنوع بصری در حوزه های جداکننده ترافیک سواره و پیاده شکل گرفته است. در سال های بعد از پایان جنگ بویژه از سال ۱۳۷۰ و فعال شدن نوعی حرکت زیبا سازی در شهر تهران توجه خاصی از سوی مدیریت شهری در نگهداری و توسعه فضاهای مزبور صورت گرفته است.

• ترافیک سواره و پیاده:

ترافیک سواره و پیاده در فضاهای شهری تهران، فعالیت غالب آنها را تشکیل می دهد. عموماً فضاهای مزبور واجد هر دو نوع ترافیک فوق به موازات یکدیگر می باشند و به ندرت می توان مانند آنچه در شهرسازی کشورهای پیشرفته وجود دارد شاهد فضاهای شهری با ترافیک صرفاً پیاده بود. الگوهای رفتاری رایج در فضاهای شهری، محله ای و ناحیه ای تهران مبین تمایل شدید به جریان توأم ترافیک سواره و پیاده در ارتباط نزدیک با یکدیگر

است تا جایی که گاهی به غلط شاهد تداخل نامناسب آنها در معابر محلی و همسایگی هستیم.

• خدمات تاسیساتی - تجهیزاتی :

ایجاد روشنایی ، هدایت آب های سطحی ، آبرسانی عمومی و آتش نشانی ، گازرسانی ، برق رسانی و مخابرات شهری و مبلمان شهری برای رفاه حال شهروندان، فعالیت های اصلی در عرصه تاسیسات و تجهیزات فضاهای شهری تهران به شمار می آیند.

• اطلاع رسانی شهری:

یکی دیگر از عملکردهای جاری در فضاهای شهری تهران اطلاع رسانی در خصوص قوانین و مقررات ، اخبار ، تبلیغات و راهنمایی و هدایت شهروندان است. که در بیشتر تابلوها ، علائم و نشانه ها تجلی می یابد.

• جاذبه های فضایی بصری :

در دهه هفتاد شمسی و با توجه خاص شهرداری تهران به امر زیبا سازی شهری می توان شاهد تلاش هایی برای تشویق حضور شهروندان در فضاهای شهری و ایجاد زمینه های معاشرت و برخورد بود . تعویض ، مرمت و توسعه کف سازی معابر، ایجاد فضاهای سبز و

جلوه های طبیعی در فضای شهری ، بهسازی و توسعه مبلمان شهری از مهم ترین تلاش های مزبور است. ولی همانطور که پیش از این عنوان گردید تفکر و طرح جامع سازمان دهنده واحدی بر فعالیتهای مزبور حاکم نیست.

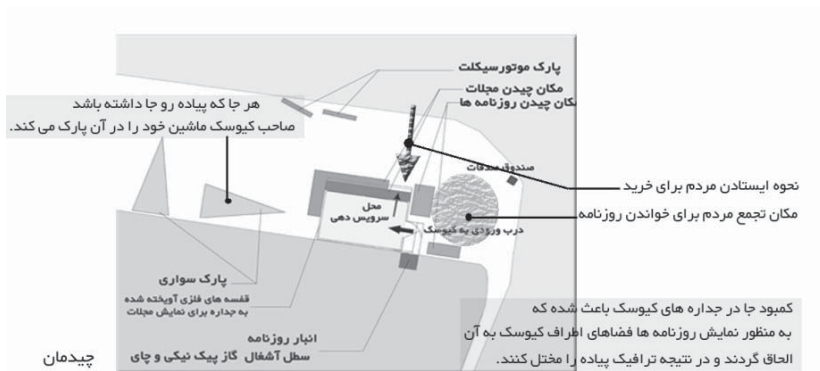
۴-۱ - ۵-۲ - بررسی تاثیر متقابل کیوسک و عناصر غیر کالبدی فضا:

- کیوسک و عوامل طبیعی :

عوامل مختلف اقلیمی - طبیعی مانند ریزش های آسمانی ، باد ، تابش آفتاب ، جریان آبهای سطحی و رطوبت، در شکل و سیمای کیوسک های موجود تاثیر گذار بوده اند . که اینک به برخی از آنها اشاره می گردد :

استفاده از نایلون برای حفاظت روزنامه ها در برابر باران و باد
الحاق دکه تعمیرات کفش به کیوسک

مناسب نبودن مصالح سقف کیوسکها باعث شده است که هر کیوسکی از نوعی پوشش محافظ برای سقف استفاده کند که در انتها به اغتشاش و ناهماهنگی منظر شهری انجامیده است

باز بودن سه جبهه کیوسک در میکرو کلبهای شمال تهران باعث مشکلات عملکردی فراوان در هنگام بارش و وزش باد شده است. استفاده از پلاستیک راه حل نامطمئن است که اکثر صاحبان کیوسک بکار می برند.

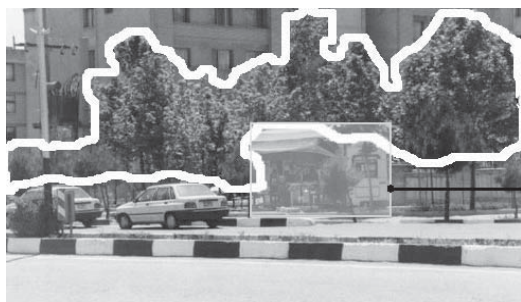

ورق آزیست جهت جلوگیری از نفوذ رطوبت و بارش باران
 اختلاف سطح جهت جلوگیری از نفوذ رطوبت
 سایبان جهت جلوگیری از تابش آفتاب و بارش باران
 کولر جهت برودت هوای داخلی کیوسک

- کیوسک و فضای سبز و جاذبه های فضایی بصری :

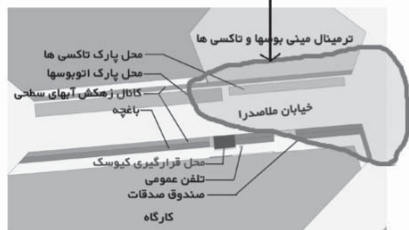

قرار گیری کیوسکها در فضای سبز علاوه بر تلفیق با منظر محیط، جذابیت بصری بیشتری را نیز برای آن در پی دارد .

- کیوسک و ترافیک سواره و پیاده :

ترافیک شدید سواره و پیاده

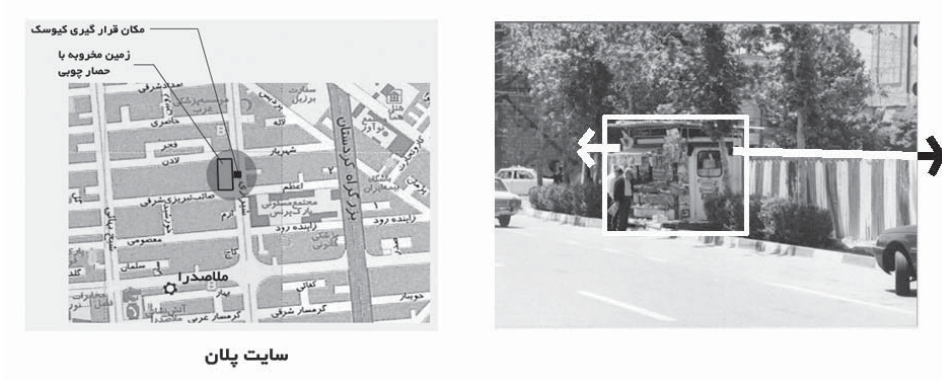
تداخل شدید بین حرکت های پیاده و سواره در حاشیه میدان ونک اثرات خود را بر ترافیک حرکت پیاده اطراف کیوسک هم گذاشته است و قرار گیری تلفن عمومی کاملا نزدیک کیوسک بر شلوغی محیط می افزاید. تداخل ۴ گروه: افراد رهگذر- افرادی که برای خواندن روزنامه می ایستند- افرادی که از کیوسک خرید می کنند و افرادی که می خواهند تلفن کنند باعث آشفتگی فضای پیاده رویی شده است که برای گذر عابرین هم ظرفیت کافی ندارد.

با وجود ترافیک سنگین پیاده عرض مناسب پیاده رو در این مقطع مانع از مشکلات حرکتی شده است. در مقابل کیوسک جمعیت فشرده تر است ولی ازدحام وجود ندارد. (ساعت: ۱۲ ظهر)

طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری

کیوسک و خدمات تجهیزاتی ، اطلاع رسانی شهری :

نحوه اتصال کیوسک به زمینه :
 قرارگیری کیوسک روی ورقه های حلبی و
 پوشش فلزی کانالهای آب.
 حفظ تعادل توسط چند عدد آجر و سنگ !!

قابل توجه است که صاحبان کیوسکها تاکنون مشکلی
 از لحاظ قرار گیری کیوسکشان روی کانال آب نداشته
 -اند با اینحال در صورت ایجاد شرایط جوی نامساعد و
 لبریز شدن کانالهای دفع آبهای سطحی کفسازی کیوسکها
 مانع نفوذ رطوبت و آب به داخل کیوسک نخواهد شد.

خلاصه

در این فصل، با ارائه الگوی مطالعاتی یک مشاور در زمینه کیوسک های شهری تلاش گردید تا پژوهشگران به صورت حرفه ای، شیوه تحقیقات موردی را در مورد کیوسک ها فراگیرند و مطالعات مشابهی را انجام دهند.

کلید واژه ها و مفاهیم باارزشی در این فصل معرفی شده و امید است با جستجوی بیشتر در این زمینه، درک عمیقی از موضوعات فوق همراه با گستره مفاهیم در زمینه های مختلف حاصل گردد.

شیوه تحقیق، روشهای مختلف برخورد با موضوع، و روش شناسی و تحلیل از نگاه مشاوران، نتایج مهمی است که از مطالعات این بخش بدس می آید.

خودآزمایی:

- ۱ - راهوند و مفاهیم آن را توضیح دهید .
- ۲ - ویژگیهای کالبدی و عمومی فضای شهری چیست؟
- ۳ - عوامل موثر در سیمای محیط و خوانایی آن را توضیح دهید؟
- ۴ - خوانایی فرم کیوسک با عملکرد فضای شهری چگونه حاصل میشود؟
- ۵ - سازگاری شکل با عملکرد فضای شهری چگونه حاصل میشود؟
- ۶ - اطلاعات غیر بصری را توضیح دهید ؟
- ۷ - جلوه های نوری چگونه می تواند در فضای شهر موثر باشد؟

۸ - سازگاری با ابنیه چگونه و به چه دلیلی انجام میشود؟

۹ - تباین را توضیح دهید.

فهرست منابع و مراجع

۱. اشتینر، کارل (۱۹۹۰) معنی و سازگاری بین فرم و عملکرد شهری، ترجمه سید حسن بحرینی، تهران: ..... .
۲. پیرموره، ژان (۱۳۷۳)، فضاهای شهری (طراحی، اجرا، مدیریت) ترجمه حسین رضایی و دیگران، تهران: واحد انتشارات شرکت پیام رسا
۳. حسینی لاهیجی، سید رضا ( )، تهران: سازمان زیباسازی.
۴. حسینی لاهیجی، سید رضا ( )، تهران: سازمان زیباسازی.
۵. حسینی لاهیجی، سید رضا (۱۳۸۵)، ضوابط، دستورالعمل و استانداردهای طراحی و اجرایی برای عناصر مبلمان شهری/ سازمان زیباسازی شهر تهران
۶. رضا زاده، راضیه (۱۳۷۸)، بهسازی نماهای شهر، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۱۰
۷. سعیدنیا، احمد (۱۳۷۹) کتاب سبز شهر داری، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور
۸. سازمان زیباسازی تهران، ( )، عناصر مبلمان خیابانی (جلد اول)
۹. پروژه مطالعه و تحقیق طرح ساماندهی کیوسک عرضه مطبوعات در تهران، شرکت مهندسی مشاور سازه وار نو و سازمان زیباسازی شهر تهران، (۱۳۸۳)
۱۰. مرتضایی، رضا (۱۳۸۱)، رهیافت‌هایی در طراحی مبلمان شهری، تهران: انتشارات سازمان شهر داری‌های کشور
۱۱. فرینی، منوچهر (۱۳۸۷)، مقدمه‌ای بر کتاب سیمای شهری، تهران: ..... .
۱۲. مسعودی، کیومرث (۱۳۸۰)، جایگاه تعامل اجتماعی، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۲۶
۱۳. میردامادی، محسن (۱۳۸۰)، راهوندهای شهری، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۲۷.

۱۴. هدمن، ریچارد و زوسکی، آندرویا ( )، مبانی طراحی شهری، ترجمه راضیه رضا زاده و مصطفی عباس زادگان، تهران: .....
۱۵. موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (۱۳۷۱) استاندارد آیین کار ضوابط مکان یابی ایستگاه های اتوبوس شهری
۱۶. مرکز مطالعات تخصصی ترافیک-جهاد دانشگاهی دانشگاه شریف

17. www.pps.org
18. www.galiver.trb.org\curb-side
19. www.gmpte.com
20. www.Designagainstcrim.com
21. <http://www.brighton-hove.gov.uk>
22. <http://www.robellproducts.com/productsmenu.html>
23. Transport for London/ www.tfl.gov.uk/
24. Road Transport (Safety and Traffic Management) (Road Rules) Amendment (Taxi Stand Signs) Regulation 2001- Australia
25. <http://stlouis.missouri.org/development/washingtonave/home.html>
26. http://www.mrwa.wa.gov.au/standards/guidelines_road_&_traffic_engineering/geometric_design/bus_facilities/
27. <http://www.wescanltd.com/Pages/wescan/ProductLines/SST/sst.html>

استانداری سیستان و بلوچستان
معاونت امور عمرانی
دفتر امور شهری و شوراهای

وزارت کشور
سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور
پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی

دانشنامه مدیریت شهری

پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی
تهران - بلوار کشاورز
ابتدای خیابان نادری
پلاک ۱۷

تلفن: ۸۸۹۸۶۳۹۸

نمابر: ۸۸۹۷۷۹۱۸

www.imo.org.ir

ISBN: 978-600-5950-80-9

9 786005 950809

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال